

**UCHWAŁA NR XLV/280/21
RADY MIEJSKIEJ W KOWARACH**

z dnia 28 października 2021 r.

w sprawie przyjęcia "Programu opieki nad zabytkami dla Gmin Miejskiej Kowary na lata 2022-2025,,.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 1372) w związku z art. 87 ust. 1, 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2021 r. poz. 710 ze zm.), po zasięgnięciu opinii Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu Rada Miejska w Kowarach uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się "Program opieki nad zabytkami dla Gmin Miejskiej Kowary na lata 2022-2025,, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Kowary.

§ 3. 1. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

2. Uchwała wchodzi w życie z dniem 01 stycznia 2022r.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Kowarach

Maciej Michella

Załącznik do uchwały Nr XLV/280/21
Rady Miejskiej w Kowarach
z dnia 28 października 2021 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ KOWARY NA LATA 2022-2025

**GMINA MIEJSKA KOWARY
POWIAT KARKONOSKI
WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE**

ZAMAWIAJĄCY	GMINA MIEJSKA KOWARY
WYKONAWCA	WESTMOR CONSULTING

KOWARY 2021

Opracowanie:

Westmor Consulting

Urszula Wódkowska

Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek

Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo

Zespół autorów pod kierownictwem Karoliny Drzewieckiej – Kierownika Projektu:

Joanna Kaszubska – Konsultant

Karolina Bonowicz – Młodszy Analityk

Spis treści

Spis treści.....	3
1. Wstęp.....	4
2. Podstawa prawna opracowania programu opieki nad zabytkami.....	5
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	6
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	11
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	11
4.2. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	13
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	15
5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie Gminy (analiza dokumentów programowych gminy).....	15
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy Miejskiej Kowary	47
5.2.1. Zarys historii obszaru Gminy Miejskiej Kowary	47
5.2.2. Krajobraz kulturowy	50
5.2.3. Zabytki nieruchome	56
5.2.4. Zabytki ruchome	57
5.2.5. Zabytki archeologiczne	57
5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych	59
5.2.7. Dziedzictwo niematerialne	59
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	62
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	93
5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy Miejskiej Kowary	99
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego – analiza szans i zagrożeń	108
7. Założenia programowe	110
7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami.....	110
7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki	110
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami.....	113
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami	114
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami	115
11. Załączniki	118
Spis tabel, rysunków i wykresów	163

1. Wstęp

Dziedzictwo kulturowe stanowi dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, a także dorobek czasów współczesnych. Jest to wartość materialna i niematerialna określająca nasze pochodzenie i kulturę. Na dorobek ten składają się zarówno elementy przyrodnicze, jak również wytwory i osiągnięcia cywilizacyjne ludzkości, m.in. w zakresie nauki, sztuki, architektury czy techniki. Elementem dziedzictwa kulturowego są zabytki, w tym: zabytki ruchome, zabytki nieruchome oraz zabytki archeologiczne. Są one nie tylko cennym źródłem informacji nt. życia naszych przodków, ale również ważnym elementem rozwoju społeczno-gospodarczego, bowiem bogate i różnorodne dziedzictwo kulturowe stanowi, istotną dla rozwoju lokalnych samorządów, atrakcję turystyczną. Dziedzictwo kulturowe jest zatem fundamentem tożsamości danej społeczności, dlatego ważna jest jego ochrona w celu zachowania tego dorobku dla przyszłych pokoleń.

Obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami wynika z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przyjęty w formie uchwały program stanowi element polityki samorządowej i służy podejmowaniu działań w zakresie inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, a także promowania dziedzictwa kulturowego. Powinien być narzędziem mającym na celu eksponowanie walorów krajobrazu kulturowego, jak również wykorzystanie dorobku kulturowego na cele społeczne, gospodarcze i edukacyjne. Głównym odbiorcą programu jest lokalna społeczność, w tym właściciele i użytkownicy obiektów zabytkowych, ale także wszyscy mieszkańcy danej jednostki samorządu terytorialnego, którzy poprzez swoją działalność, wpływają na zachowanie i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego danego obszaru.

Celem opracowania **Program opieki nad zabytkami dla Gminy Miejskiej Kowary na lata 2022-2025** jest dążenie do poprawy stanu zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego, a przez to zachowanie piękna krajobrazu kulturowego. Program ma pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe Gminy Miejskiej Kowary. Wskazane w Programie działania są skierowane na poprawę stanu zabytków, ich rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców i turystów. Głównymi odbiorcami niniejszego dokumentu są mieszkańcy Gminy Miejskiej Kowary, którzy bezpośrednio odczuwają efekty jego wdrażania. Poprzez działania edukacyjne, realizacja Programu może budzić w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych wzmacnia poczucie tożsamości oraz zacieśnia procesy integracyjne w społeczności lokalnej.

Reasumując, przedmiotem niniejszego opracowania jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych Gminy Miejskiej Kowary, a celem jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami.

2. Podstawa prawna opracowania programu opieki nad zabytkami

Podstawą prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i opracowania programu opieki nad zabytkami jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 710 z późn. zm.). Ustawa określa przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków.

Ustawa wprowadza obowiązek sporządzania programów przez samorządy, zarówno na szczeblu wojewódzkim, powiatowym, jak i gminnym. W myśl art. 87 ustawy, programy opieki nad zabytkami opracowywane są na 4 lata i mają na celu w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Z realizacji programu zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) co 2 lata sporządza sprawozdanie, które przedstawia odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy. Kolejne sporządzane programy opieki powinny uwzględniać pojawiające się nowe uwarunkowania prawne i administracyjne, zmieniające się

warunki społeczne, gospodarcze i kulturowe, nowe kryteria oceny i aktualny stan zachowania zasobu oraz prowadzone okresowo oceny efektów wdrażania obowiązującego programu.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Zabytki w Polsce objęte zostały ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela. Art. 5 Konstytucji RP brzmi: *„Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”*. Zaś w art. 6 ust. 1 Konstytucji RP czytamy: *„Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”*. Natomiast art. 86 Konstytucji RP wskazuje, że *„każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie”*.

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest wspomniana ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 710 z późn. zm.). Ustawa określa m.in. przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi. Zgodnie z art. 3 ww. ustawy zabytek to *„nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową”*. Zabytki dzielą się na trzy zasadnicze grupy:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych;
- zabytki archeologiczne – zabytki nieruchome, będące powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożone z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytki ruchome, będące tym wytworem.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wprowadziła pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami. Zgodnie z art. 4 ustawy **ochrona zabytków** polega w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;

- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Zgodnie z art. 5 ustawy **opieka nad zabytkiem** sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Z art. 6 ustawy wynika, iż ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) **zabytki nieruchome** będące, w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - f) cmentarzami,
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,
- 2) **zabytki ruchome** będące, w szczególności:
 - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,

- e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. 2019 poz. 1479),
- f) instrumentami muzycznymi,
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,

3) **zabytki archeologiczne** będące w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,
- c) kurhanami,
- d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Zgodnie z art. 7 ustawy, wśród **form ochrony** zabytków wyróżnia się:

- 1) wpis do rejestru zabytków (w tym wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa),
- 2) uznanie za pomnik historii,
- 3) utworzenie parku kulturowego,
- 4) ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Dla zabytków znajdujących się na terenie województwa, wojewódzki konserwator zabytków prowadzi **rejestr zabytków**. Zgodnie z art. 9 ust.1 i ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami „do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku”.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 i ust. 2 ustawy „Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia, może uznać za **pomnik historii** zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury, określając jego granice. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może złożyć wniosek po uzyskaniu opinii Rady Ochrony Zabytków”.

Zgodnie z art. 16 ust. 1–1a ustawy „rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć **park kulturowy** w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Rada gminy ogłasza w prasie miejscowej oraz przez obwieszczenia, a także w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości, o podjęciu prac nad utworzeniem parku kulturowego, określając formę, miejsce i termin składania wniosków dotyczących projektu uchwały o utworzeniu parku kulturowego, nie krótszy jednak niż 21 dni od dnia ogłoszenia”.

Zgodnie z art. 17 ustawy na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

- 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej,
- 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych,
- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1 ustawy;
3a) zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury,
- 4) składowania lub magazynowania odpadów.

W razie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości na skutek ustanowienia zakazów i ograniczeń, o których mowa w art. 17 ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 131–134 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2020 poz. 1219, z późn. zm.).

W myśl art. 18 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami „ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego”.

Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia,
- 2) innych zabytków nieruchomych, które znajdują się w gminnej ewidencji zabytków,
- 3) parków kulturowych.

Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu, co wynika z art. 20 ustawy. Podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy, zgodnie z art. 21 ustawy, jest ewidencja zabytków.

Zgodnie z art. 22:

- Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków,
- Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa,
- włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku,
- Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków,
- w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte: zabytki nieruchome wpisane do rejestru, inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków, inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków,
- właściwy dyrektor urzędu morskiego prowadzi ewidencję zabytków znajdujących się na polskich obszarach morskich w formie zbioru kart ewidencyjnych.

Organami ochrony zabytków, zgodnie z art. 89 ustawy, są:

- minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu, którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków,
- wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. Zadania publiczne o charakterze ponadgminnym określa ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2021 poz. 1372).

Z punktu widzenia niniejszego opracowania istotne jest uwzględnienie innych uregulowań prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które znajdują się w wielu obowiązujących ustawach, w tym w:

- ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2021 poz. 741, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. 2020 poz. 1333, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2020 poz. 1219, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2021 poz. 1098),
- ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. 2020 poz. 1990, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. 2020 poz. 194),
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. 2020 poz. 1057 z późn.zm.).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

- ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U. 2020 poz. 902),
- ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. 2019 poz. 1479).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. 2020 poz. 164, z późn. zm.).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

KRAJOWY PROGRAM OCHRONY ZABYTEKÓW I OPIEKI NAD ZABYTEKAMI NA LATA 2019-2022

Dokument stanowi załącznik do uchwały nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r. (poz. 808). Głównym celem projektu Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022 jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami, poprzez realizację trzech celów szczegółowych, podzielonych na następujące kierunki działań:

Cel szczegółowy 1: „Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego”:

1. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym;

2. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym;

Cel szczegółowy 2: „Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami”:

1. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami;
2. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego;

Cel szczegółowy 3: „Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa”:

1. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości;
2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

Cele Gminy Miejskiej Kowary w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego są spójne z celami na szczeblu krajowym i wpisują się przede wszystkim w cel strategiczny 2 i 3 oraz wzmacniają realizację kierunków działań w nich zawartych.

STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO (WSPÓLDZIAŁANIE, KULTURA, KREATYWNOŚĆ) 2030

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 przyjęta została uchwałą nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r. (M.P. z 2020 r. poz. 1060). Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 jest jednym z instrumentów realizacji Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz jedną z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju.

Głównym celem SRKS jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Projekt Strategia zakłada trzy cele szczegółowe, które obejmują:

1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne poprzez: usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami oraz rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej;
2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich poprzez: tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze, ochronę dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury, digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury, umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę oraz wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą;
3. Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne poprzez: wzrost udziału sektorów kreatywnych w rozwoju gospodarczym kraju, rozwój kompetencji zawodowych na potrzeby branż kreatywnych oraz wzmocnienie potencjału kreatywnego społeczeństwa.

Założenia *Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Miejskiej Kowary na lata 2022-2025* wpisują się w cele i założenia przyjęte w powyższym dokumencie, głównie poprzez realizację celu szczegółowego 2.

4.2. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2030

Strategia przyjęta została uchwałą nr L/1790/18 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 20 września 2018 r. Stanowi ona odpowiedź samorządu województwa na zmieniającą się sytuację polityczną kraju i warunki społeczno-gospodarcze oraz przestrzenne regionu.

Wizja województwa brzmi:

Dolny Śląsk 2030:

- regionem równomiernego rozwoju – regionem bez istotnych społecznych i gospodarczych dysproporcji, regionem wewnątrznie spójnym, regionem wyrównanych rozwojowych szans,
- regionem przyjaznym dla mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów i kuracjuszy, atrakcyjnym miejscem do życia, pracy, nauki i rekreacji,
- regionem nowoczesnym z kreatywną i innowacyjną regionalną społecznością oraz rozwiniętą sferą naukową i badawczo-rozwojową,
- regionem konkurencyjnym w scenerii krajowej i europejskiej z Wrocławiem jako silną metropolią oraz ośrodkami regionalnymi o znaczących przewagach konkurencyjnych.

Celem głównym Strategii jest: harmonijny rozwój regionu i wysoka jakość życia dolnośląskiej społeczności.

Powyższy cel realizowany będzie za pomocą następujących celów strategicznych:

- efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu,
- poprawa jakości i dostępności usług publicznych,
- wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego,
- odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego,
- wzmocnienie przestrzennej spójności regionu.

Program opieki nad zabytkami dla Gminy Miejskiej Kowary jest zgodny ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, ponieważ wpisuje się w cel strategiczny: odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, w ramach którego wyznaczono m.in. kulturę i dziedzictwo jako główny kierunek polityki rozwoju.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego został przyjęty uchwałą nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa stanowi podstawowe narzędzie dla kształtowania przez samorząd wojewódzki regionalnej polityki przestrzennej.

Celem rozwoju przestrzennego jest „Dolny Śląsk 2030 jako jeden region rozwijający się w sposób spójny, ale złożony z różnych obszarów o odmiennych potencjałach, podporządkowana jest realizacja czterech celów polityki zagospodarowania przestrzennego samorządu województwa”.

Cele zawarte w dokumencie:

1. Zapewnienie warunków zrównoważonego i równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez funkcjonalne kształtowanie hierarchicznej sieci osadniczej gwarantującej dostęp do usług i rynku pracy;
2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu;
3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka;
4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.

W dokumencie zostały wskazane elementy, które mają wpływ na bogate dziedzictwo kulturowe regionu. Teren województwa dolnośląskiego jest bogaty w obiekty i zespoły zabytkowe. Zachowały się tu liczne przykłady architektury sakralnej, obiekty rezydencjonalne, obronne, mieszkalne, użyteczności publicznej, zabytki techniki, etnograficzne oraz układy przestrzenne miast, wsi i uzdrowisk. Zgodnie z założeniami planu, dziedzictwo kulturowe stanowić ma trwały element krajobrazu województwa dolnośląskiego.

Założenia zawarte w Programie opieki nad zabytkami dla Gminy Miejskiej Kowary na lata 2022-2025 są spójne i wpisują się w zasady polityki przestrzennej zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, w tym przede wszystkim w cel **2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu**, w ramach której opisano kierunki działań powiązane z ochroną i promocją dziedzictwa kulturowego. Wspólnie, dokumenty te przyczynią się do zachowania dziedzictwa kulturowego województwa dolnośląskiego.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO NA LATA 2021-2024

Dokument został przyjęty uchwałą nr XXXIV/686/21 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 24 czerwca 2021 r. Wizją zapisana w przyjętym Programie jest: **Wielokulturowe dziedzictwo Dolnego Śląska stanowi fundament nowoczesnego i otwartego regionu europejskiego wpisuje się w europejską politykę kulturalną.**

Celem strategicznym jest zachowanie i zrównoważone wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego dla wzmocnienia tożsamości Dolnego Śląska, w celu budowania i utrwalania wspólnej tożsamości mieszkańców regionu.

W ramach programu ustalono także 2 cele operacyjne:

- zintegrowane zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego,
- wzmocnianie tożsamości i marki regionu poprzez zasoby dziedzictwa kulturowego.

W ramach wyznaczonych celów określono 6 priorytetów, a następnie kierunki działań, które stanowią wytyczne horyzontalne ułatwiające prowadzenie skutecznej polityki ochrony regionalnego dziedzictwa oraz sprawowania właściwej opieki właścicielskiej nad posiadanymi dobrami kulturowymi.

Świadoma reinterpretacja dziedzictwa jest elementem budowy wspólnej tożsamości i przyczynia się do tworzenia więzi międzyludzkich i zaufania, które ułatwia interakcje oraz współdziałanie, jest kluczowym czynnikiem rozwoju kapitału społecznego. Jedynie zadbane, dobrze eksponowany obiekt jest postrzegany przez społeczeństwo jako wartość. Zabytek pojmowany w ten sposób oddziałuje na stan gospodarki i przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, podnosi jego walory i wzmocnia jego pozycję. Działania zawarte w *Programie opieki nad zabytkami dla Gminy Miejskiej Kowary* na lata 2022-2025 są spójne z kierunkami działań wyznaczonymi w *Wojewódzkim programie opieki nad zabytkami*.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie Gminy (analiza dokumentów programowych gminy)

PROGRAM ROZWOJU GMINY MIEJSKIEJ KOWARY NA LATA 2021-2030

Strategia przyjęta została uchwałą nr XXXV/228/21 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 25 lutego 2021 r. Dokument zawiera określoną wizję rozwoju gminy, która brzmi: „Kowary - znane i przyjazne miasto przygraniczne Dolnego Śląska, z zadbanym środowiskiem naturalnym i zapobiegające zmianom klimatycznym, atrakcyjne jako ośrodek o zrównoważonych funkcjach gospodarczych, szczególnie turystycznych, sportowo-rekreacyjnych i uzdrowiskowych, z oryginalnymi walorami wzbogacającymi ofertę regionu karkonoskiego,

pielęgnujące bogactwo tradycji, miasto zadbane i bezpieczne dla wszystkich pokoleń mieszkańców”.

W Strategii przyjęto następujące cele operacyjne:

- cel strategiczny 1: Kowary liczącym się ośrodkiem gospodarczym, turystycznym i uzdrowskim,
- cel strategiczny 2: Kowary atrakcyjnym miejscem do zamieszkania, założenia rodziny i rozwoju osobistego,
- cel strategiczny 3: tworzenie warunków dla rozwoju infrastruktury z poszanowaniem środowiska naturalnego.

Program opieki nad zabytkami dla Gminy Miejskiej Kowary wpisuje się przede wszystkim w cel strategiczny 3. tworzenie warunków dla rozwoju infrastruktury z poszanowaniem środowiska naturalnego. Zakłada on wykorzystanie potencjału kulturowego i bogactwa zabytków, dzięki działaniom rewitalizacyjnym. Wobec powyższego oba dokumenty są ze sobą spójne.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY MIEJSKIEJ KOWARY NA LATA 2016-2023

LPR Gminy Miejskiej Kowary przyjęty został uchwałą nr XXIV/120/16 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 19 maja 2016 r. Cele strategiczne sformułowane w dokumencie:

- cel strategiczny 1: ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych na obszarze zdegradowanym w Gminie Miejskiej Kowary,
- cel strategiczny 2: rewaloryzacja obszaru zdegradowanego, w tym poprzez dostosowanie infrastruktury technicznej do istniejących potrzeb oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego,
- cel strategiczny 3: dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb mieszkańców i turystów – efektywne wykorzystanie potencjału turystycznego miasta.

Program opieki nad zabytkami dla Gminy Miejskiej Kowary jest spójny z Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Miejskiej Kowary na lata 2016 - 2023. Działania, które zostaną zrealizowane w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji przyczynią się do zachowania dobrego stanu i wykorzystania potencjału zabytków, znajdujących się na terenie miasta.

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Poniżej przedstawiono obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy Miejskiej Kowary.

Tabela 1. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze Gminy Miejskiej Kowary oraz zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
1.	Uchwała nr XLI/274/02 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 19 sierpnia 2002 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek 142, 156, 157, 158 obręb 5 położonych na terenie miasta Kowary	-
2.	Uchwała nr IX/58/03 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej KOWARY CENTRUM, części A obejmującej tereny działek o nr ewidencyjnych: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 Obręb 3 i 186/5 Obręb 1.	<p>§10. 1. Ochrona dziedzictwa kulturowego:</p> <p>1) ustala się obowiązek opiniowania z Konserwatorem Zabytków formy architektonicznej wszelkich działalności inwestycyjnych związanych z budową lub przebudową budynków i budowli.</p> <p>1)</p>
3.	Uchwała nr XXXI/162/05 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 14 marca 2005 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej KOWARY WOJKÓW.	<p>20. 1. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy „B” ochrony konserwatorskiej:</p> <p>1) ustala się obowiązek uzgodnienia z właściwym konserwatorem zabytków działań inwestycyjnych w zakresie prowadzeniu prac ziemnych, przebudowy, rozbudowy, a także zmiany funkcji obiektów figurujących w „wykazie zabytków architektury i budownictwa” oraz budowy nowych obiektów kubaturowych, zmieniających historycznie ukształtowane wnętrza urbanistyczne.</p> <p>2) ustala się zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, w tym: układu dróg i sposobu zagospodarowania terenów,</p> <p>3) zaleca się restaurację i modernizację techniczną obiektów o wartościach kulturowych z dostosowaniem współczesnej funkcji do historycznej wartości obiektów,</p> <p>4) ustala się wymóg dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i formy zabudowy, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej.</p> <p>2. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy „K1” ochrony krajobrazu kulturowego:</p> <p>1) ustala się obowiązek opiniowania z właściwym konserwatorem zabytków nowych inwestycji oraz remontów i przebudów obiektów istniejących,</p> <p>2) obowiązuje ochrona krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z historycznym założeniem sanatoryjnym,</p> <p>3) ustala się ochronę zieleni wysokiej i wprowadza wymóg konserwacji, odtwarzania oraz uzupełniania ubytków drzewostanów,</p> <p>4) zaleca się restaurację i modernizację techniczną obiektów o wartościach kulturowych z zastosowaniem współczesnej funkcji do historycznej wartości obiektów,</p> <p>5) ustala się wymóg dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i formy zabudowy, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej,</p> <p>6) dopuszcza się lokalizację tras rekreacyjno – sportowych, ścieżek zdrowia, ścieżek dydaktycznych, ścieżek rowerowych, szlaków jazdy konnej, tras dla narciarstwa biegowego o nawierzchni wyłącznie wodoprzepuszczalnej,</p> <p>7) dopuszcza się lokalizację dróg wewnętrznych dla ruchu samochodowego o nawierzchni bitumicznej.</p> <p>3. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy „K2” ochrony krajobrazu kulturowego:</p> <p>1) obowiązuje ochrona naturalnego krajobrazu wzgórze z zielenią wysoką,</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>2) ustala się obowiązek opiniowania z właściwym konserwatorem zabytków wszelkiej formy inwestycyjnej,</p> <p>3) ustala się ochronę zieleni wysokiej i wprowadza wymóg konserwacji, odtwarzania oraz uzupełniania ubytków drzewostanów,</p> <p>4) ustala się zakaz lokalizacji nowej zabudowy z wyjątkiem elementów małej architektury,</p> <p>5) dopuszcza się lokalizację wyłącznie tras pieszych o nawierzchni wodoprzepuszczalnej.</p> <p>4. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy „E1” ochrony ekspozycji ustala się:</p> <p>1) obowiązek opiniowania z właściwym konserwatorem zabytków wszelkiej formy inwestycyjnej,</p> <p>2) zakaz nowej zabudowy,</p> <p>3) zakaz lokalizacji napowietrznych elementów infrastruktury technicznej,</p> <p>4) zakaz lokalizacji elementów ogrodzeniowych, reklamowych oraz obiektów małej architektury,</p> <p>5) zakaz lokalizacji zieleni wysokiej.</p> <p>5. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy „E2” ochrony ekspozycji ustala się:</p> <p>1) obowiązek opiniowania z właściwym konserwatorem zabytków wszelkiej formy inwestycyjnej,</p> <p>2) zakaz zabudowy,</p> <p>3) zakaz lokalizacji napowietrznych elementów infrastruktury technicznej,</p> <p>4) zakaz lokalizacji nieażurowych elementów ogrodzeniowych oraz wszelkich elementów reklamowych,</p> <p>5) zakaz lokalizacji zieleni wysokiej.</p> <p>6. Obiekty znajdujące się w rejestrze zabytków architektury i budownictwa.</p> <p>1) W granicach planu zlokalizowane są obiekty znajdujące się w rejestrze zabytków architektury i budownictwa:</p> <p>a) KW1 - zamek „Nowy Dwór” Kowary – Radociny, ul. Sanatoryjna 2 - nr rej. zab. 256 z dnia 23.05.1951 roku,</p> <p>b) KW2 - park przy zamku „Nowy Dwór” – Radociny, ul. Sanatoryjna 2 - nr rej. zab. 505/J z dnia 07.12.1977 roku,</p> <p>c) KW3 - budynek mieszkalny ul. Sanatoryjna 9 – nr rej. zab. 1168/J z dnia 15.06.1994 roku,</p> <p>d) KW4 - budynek mieszkalny ul. Sanatoryjna 13 – nr rej. zab. 1148/J z dnia 07.08.1993 roku,</p> <p>e) KW5 – willa ul. Sanatoryjna 19 – nr rej. zab. 1319/J z dnia 28.11.1997 roku,</p> <p>f) KW6 – sanatorium „Bukowiec” ul. Sanatoryjna 15 i „Wysoka Łąka” ul. Sanatoryjna 27 wraz z parkiem w Kowarach - Wojkowie – nr rej. zab. 1051/J z dnia 08.12.1990 roku,</p> <p>g) KW7 – budynek mieszkalny ul. Wojska Polskiego 2 - nr rej. zab. 1346/J z dnia 05.10.1998 roku,</p> <p>2) Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, zmiany funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnej zgody właściwego konserwatora zabytków oraz objęte są rygorami prawnymi zgodnie z przepisami szczególnymi.</p>
4.	Uchwała nr XXXVIII/206/05 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 21.11.2005 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej KOWARY – KRZACZYNA A	<p>§21. 1. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej dla obszaru zabytkowego parku „Ciszycza” wraz z zespołem budynków – pałacem i zabudowaniami towarzyszącymi, obejmującego tereny o symbolach ZL2 i U/WS/ZP1 oraz częściowo teren 2 KD(D)1:</p> <p>1) ustala się obowiązek uzgadniania przez właściwego konserwatora zabytków wszelkich inwestycji oraz remontów i przebudów obiektów istniejących i ich otoczenia, ewentualne inwestycje mogą być prowadzone po uprzednim otrzymaniu zezwolenia właściwego konserwatora zabytków;</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>2) obowiązuje ochrona krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z historycznym założeniem zespołu pałacowo-parkowego;</p> <p>3) ustala się ochronę zieleni wysokiej i wprowadza wymóg konserwacji, odtwarzania oraz uzupełniania ubytków drzewostanów po uprzednim otrzymaniu zezwolenia właściwego konserwatora zabytków;</p> <p>4) zaleca się restaurację i modernizację techniczną obiektów o wartościach kulturowych z dostosowaniem współczesnej funkcji do historycznej wartości obiektów;</p> <p>5) ustala się zakaz lokalizacji nowej zabudowy;</p> <p>6) dopuszcza się, dla obsługi istniejącego zespołu budynków, lokalizację dróg wewnętrznych i miejsc postojowych dla ruchu samochodowego wyłącznie na terenie o symbolu U/WS/ZP1, z uwzględnieniem pkt. 1;</p> <p>7) ustala się maksymalną szerokość w liniach rozgraniczających drogi o symbolu 2 KD(D)1 – 8m;</p> <p>8) ustala się maksymalną szerokość jezdni w drodze o symbolu 2 KD(D)1 – 6m;</p> <p>9) nie dopuszcza się, w drodze o symbolu 2 KD(D)1 lokalizacji ścieżek rowerowych.</p> <p>2. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy „A” zlokalizowane są obiekty znajdujące się w rejestrze zabytków architektury i budownictwa, objęte rygorami prawnymi wynikającymi z treści przepisów szczególnych:</p> <p>1) KW1 – pałac „Radziwiłówka” Kowary – Ciszycza ul. Jeleniogórska 38 – nr rej. zab. 652/J z dnia 7.08.1980 r.;</p> <p>2) KW2 - park przy pałacu „Radziwiłówka „ul. Jeleniogórska 38 – nr. rej. zab. 537/J z dnia 6.07.1979 r.</p> <p>3. Na obszarze objętym planem zlokalizowane są stanowiska archeologiczne, oznaczone na rysunku planu nr 13, 15, 16, 17,18, 19 i 35.</p> <p>4. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy OW wokół stanowisk archeologicznych ustala się obowiązek:</p> <p>1) poprzedzenia wszelkich prac ziemnych badaniami archeologicznymi;</p> <p>2) zabezpieczenia nadzoru archeologicznego przy prowadzonych robotach ziemnych.</p>
5.	Uchwała nr XLVIII/270/06 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 01.08.2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej KOWARY – KRZACZYNA B	<p>§21. 1. Na obszarze objętym planem zlokalizowane jest stanowisko archeologiczne, oznaczone na rysunku planu nr 14.</p> <p>2. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy OW wokół stanowiska archeologicznego ustala się obowiązek:</p> <p>1) poprzedzenia wszelkich prac ziemnych badaniami archeologicznymi;</p> <p>2) zabezpieczenia nadzoru archeologicznego przy prowadzonych robotach ziemnych.</p>
6.	Uchwała nr L/279/06 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 26 października 2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary Centrum D	<p>§16. 1. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy „A” ochrony konserwatorskiej:</p> <p>1) ustala się obowiązek uzyskania decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dla wszelkich zamierzeń i działań inwestycyjnych;</p> <p>2) nakazuje się zachowanie historycznego układu przestrzennego, to jest: rozplanowania: ulic, placów, linii zabudowy, kompozycji wnetrz urbanistycznych, zieleni, a także form wystroju elewacji budynków zabytkowych;</p> <p>3) ustala się wymóg konserwacji zachowanych elementów układu przestrzennego;</p> <p>4) dla nowych inwestycji dopuszcza się rozszerzenie lub uzupełnienie już istniejących form zainwestowania terenów oraz obiektów, pod warunkiem, że nie będzie ono kolidować z ich historycznym charakterem;</p> <p>5) ustala się poddanie restauracji i modernizacji technicznej zachowanych obiektów zabytkowych, z zaleceniem dostosowania obecnej lub projektowanej funkcji do dotychczasowego przeznaczenia obiektu;</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>6) nakazuje się podtrzymanie funkcji historycznie utrwalonych oraz dostosowanie współczesnego przeznaczenia do wartości zabytkowych zespołu i jego poszczególnych obiektów, z eliminacją funkcji degradujących i uciążliwych;</p> <p>7) zakazuje się stosowania materiałów dachówko podobnych;</p> <p>8) ustala się zakaz lokalizacji nowych naziemnych sieci infrastruktury technicznej.</p> <p>2. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy „B” ochrony konserwatorskiej:</p> <p>1) ustala się obowiązek opiniowania z właściwym konserwatorem zabytków działań inwestycyjnych w zakresie prowadzeniu prac ziemnych, przebudowy, rozbudowy, a także zmiany funkcji obiektów figurujących w „wykazie zabytków architektury i budownictwa” oraz budowy nowych obiektów kubaturowych, zmieniających historycznie ukształtowane wnętrza urbanistyczne;</p> <p>2) ustala się zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, w tym: układu dróg i sposobu zagospodarowania terenów;</p> <p>3) ustala się wymóg ochrony zachowanych elementów układu przestrzennego, form i wystroju elewacji budynków umieszczonych w rejestrze oraz wykazie zabytków architektury i budownictwa;</p> <p>4) ustala się wymóg dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i formy zabudowy, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej.</p> <p>3. W granicach wyznaczonej na rysunku planu zlokalizowane są obiekty znajdujące się w rejestrze zabytków architektury i budownictwa, objęte rygorami prawnymi wynikającymi z treści przepisów szczególnych:</p> <p>1) Stare Miasto w Kowarach – nr rej. zab. 356 z dnia 25.11.1956 roku;</p> <p>2) kościół parafialny pw. Imienia Marii, działka nr 394, KW 19628, pow. 0,5058 ha – nr rej. zab. 135 z dnia 02.01.1950 roku;</p> <p>3) ratusz, ul. 1 Maja 1a, działka nr 306, pow. 0,0446 ha – nr rej. zab. 9/A/00 z dnia 05.04.2000 roku;</p> <p>4) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 6, działka nr 397/47, KW 46397, pow. 0,0146 ha – nr rej. zab. 856/J z dnia 04.01.1985 roku;</p> <p>5) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 7, działka nr 304/2, KW 44702, pow. 0,0357 ha – nr rej. zab. 1269/J z dnia 05.07.1996 roku;</p> <p>6) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 8, działka nr 397/46, KW 46185, pow. 0,0242 ha – nr rej. zab. 1275/J z dnia 05.11.1996 roku;</p> <p>7) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 10, działka nr 397/22, KW 37844, pow. 0,0146 ha – nr rej. zab. 1134/J z dnia 29.04.1993 roku;</p> <p>8) dawny młyn wodny, obecnie budynek mieszkalny ul. 1 Maja 11, działka nr 397/47, KW 46397, pow. 0,0146 ha – nr rej. zab. 856/J z dnia 22.04.1996 roku;</p> <p>9) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 12/14, działka nr 397/21, KW 37843, pow. 0,0296 ha – nr rej. zab. 1124/J z dnia 04.01.1993 roku;</p> <p>10) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 16, działka nr 397/20, KW 37842, pow. 0,0135 ha – nr rej. zab. 1309/J z dnia 14.07.1997 roku;</p> <p>11) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 17, działka nr 303/2, pow. 0,0176 ha – nr rej. zab. 1040/J z dnia 05.06.1990 roku;</p> <p>12) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 18, działka nr 397/23, KW 37845, pow. 0,0138 ha – nr rej. zab. 1165/J z dnia 07.06.1994 roku;</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>13) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 19, działka nr 302/4, KW 50251, pow. 0,0390 ha – nr rej. zab. 1062/J z dnia 03.12.1990 roku;</p> <p>14) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 20, działka nr 397/19, KW 37841, pow. 0,0351 ha – nr rej. zab. 1116/J z dnia 06.11.1992 roku;</p> <p>15) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 21, działka nr 302/20, pow. 0,0145 ha – nr rej. zab. 1323/J z dnia 19.12.1997 roku;</p> <p>16) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 23, działka nr 302/16, KW 37716, pow. 0,0140 ha – nr rej. zab. 1183/J z dnia 22.12.1994 roku;</p> <p>17) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 25, działka nr 302/13, KW 37717, pow. 0,0128 ha – nr rej. zab. 1193/J z dnia 30.03.1995 roku;</p> <p>18) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 28, działka nr 397/24, KW 37846, pow. 0,0102 ha – nr rej. zab. 3/A/99 z dnia 22.10.1999 roku;</p> <p>19) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 34, działka nr 397/7, KW 36192, pow. 0,0359 ha – nr rej. zab. 1079/J z dnia 31.07.1991 roku;</p> <p>20) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 35, działka nr 301/4, KW 37722, pow. 0,0258 ha – nr rej. zab. 1335/J z dnia 08.05.1998 roku;</p> <p>21) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 37, działka nr 301/3, KW 37723, pow. 0,0360 ha – nr rej. zab. 1322/J z dnia 19.12.1997 roku;</p> <p>22) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 38, działka nr 397/14, KW 37837, pow. 0,0214 ha – nr rej. zab. 1251/J z dnia 18.01.1996 roku;</p> <p>23) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 44, działka nr 397/1, KW 35542, pow. 0,0154 ha – nr rej. zab. 1063/J z dnia 04.12.1990 roku;</p> <p>24) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 48, działka nr 781/6, KW 37584, pow. 0,0135 ha – nr rej. zab. 1298/J z dnia 07.04.1997 roku;</p> <p>25) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 50, działka nr 781/6, KW 37584, pow. 0,0135 ha – nr rej. zab. 1298/J z dnia 07.04.1997 roku;</p> <p>26) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 53, działka nr 295/1, KW 37676, pow. 0,0538 ha – nr rej. zab. 1125/J z dnia 07.01.1993 roku;</p> <p>27) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 54, działka nr 781/2, KW 60571, pow. 0,0219 ha – nr rej. zab. 1064/J z dnia 04.12.1990 roku;</p> <p>28) plebania kościoła Imienia Marii ul. 1 Maja 58, działka nr 355, KW 25177, pow. 0,7109 ha – nr rej. zab. 1316/J z dnia 18.11.1997 roku;</p> <p>29) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 70 z oficyną przy ul. 1 Maja 70a, działka nr 790/20, KW 37727, pow. 0,0342 ha – nr rej. zab. 1202/J z dnia 01.06.1995 roku i nr rej. zab. 1241/J z dnia 28.11.1995 roku;</p> <p>30) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 72, działka nr 278, KW 28796, pow. 0,6178 ha – nr rej. zab. 1336/J z dnia 19.05.1998 roku;</p> <p>31) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 77, działka nr 253/1, KW 52075, pow. 0,0378 ha – nr rej. zab. 1341/J z dnia 27.07.1998 roku;</p> <p>32) budynek mieszkalny ul. 1 Maja 82, działka nr 269, KW 37412, pow. 0,0396 ha – nr rej. zab. 1137/J z dnia 11.05.1993 roku;</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>33) dom gościnny, obecnie budynek mieszkalny ul. 1 Maja 96, działka nr 256/5, KW 43915, pow. 0,0218 ha – nr rej. zab. 1252/J z dnia 30.01.1996 roku;</p> <p>34) altana tzw. pawilon oficcerski ul. Borusiaka, działka nr 281, KW 32802, pow. 0,0363 ha – nr rej. zab. 880/J z dnia 04.06.1986 roku;</p> <p>35) wodociągowa woda ciśnieni ul. Borusiaka, działka nr 282/1, KW 47337, pow. 0,0074 ha – nr rej. zab. 1287/J z dnia 07.03.1997 roku;</p> <p>36) budynek mieszkalny ul. Jeleniogórska 10, działka nr 225, KW 37411, pow. 0,1094 ha – nr rej. zab. 1130/J z dnia 19.03.1993 roku;</p> <p>37) budynek mieszkalny ul. Pocztowa 1, działka nr 405/5, KW 37678, pow. 0,0252 ha – nr rej. zab. 1131/J z dnia 25.03.1993 roku;</p> <p>38) gospoda i hotel, obecnie budynek mieszkalny ul. Pocztowa 5, działka nr 407/2, KW 34447, pow. 0,0448 ha – nr rej. zab. 1304/J z dnia 03.05.1997 roku;</p> <p>39) budynek mieszkalny ul. Pocztowa 12, działka nr 109/1, KW 38130, pow. 0,0637 ha – nr rej. zab. 1138/J z dnia 12.05.1993 roku;</p> <p>4. W granicach wyznaczonej na rysunku planu zlokalizowane są obiekty znajdujące się w wykazie zabytków architektury i budownictwa, objęte rygorami prawnymi wynikającymi z treści przepisów szczególnych:</p> <p>1) układ urbanistyczny miasta – nr rej. 822/J zab. 356 z dnia 16.03.1984 roku;</p> <p>2) ratusz, ul. 1 Maja 1, murowany, 1788 rok;</p> <p>3) altana parkowa, dawny pawilon oficcerski przy ul. Borusiaka, murowana, XVIII wiek, (nr rej. 880/J z dnia 04.06.1986 roku);</p> <p>4) willa, dawny budynek zespołu szpitalnego, ul. Jeleniogórska 10, około 1920 rok;</p> <p>5) poczta, ul. Pocztowa 11, murowany, 1938 rok;</p> <p>6) dom mieszkalny, ul. Matejki 1, murowany, XIX wiek;</p> <p>7) dom mieszkalny, ul. Matejki 2, murowany, 1905 rok;</p> <p>8) dom mieszkalny, ul. Borusiaka 2, murowany, około 1920 roku;</p> <p>9) dom mieszkalny, ul. Borusiaka 6, murowany, około 1930 roku;</p> <p>10) dom mieszkalny, ul. Górnicza 5, murowany, początek XX wieku;</p> <p>11) dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 1, murowany, koniec XVIII wieku;</p> <p>12) dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 2, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>13) dawna gazownia, obecnie magazyn, ul. Jeleniogórska 2a, murowany, koniec IX wieku;</p> <p>14) dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 3, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>15) dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 5, murowany, początek XX wieku;</p> <p>16) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 1, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>17) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 2, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>18) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 3, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>19) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 5, murowany, połowa XIX wieku;</p> <p>20) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 6, murowany, około 1800 roku, przebudowa na początku XX wieku, restauracja 1969 rok;</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>21) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 7, murowany, około 1900 roku;</p> <p>22) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 8, murowany, połowa XIX wieku;</p> <p>23) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 9, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>24) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 10, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>25) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 11, murowany, 3 ćwierć XIX wieku;</p> <p>26) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 12, murowany, koniec XIX wieku, (nr rej. 1124/J z dnia 04.01.1993 roku);</p> <p>27) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 13, murowany, około 1890 roku;</p> <p>28) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 15, murowany, 1772 rok, przebudowa w XX wieku;</p> <p>29) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 16, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>30) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 17, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XX wieku;</p> <p>31) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 18, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>32) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 19, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku, (nr rej. 1062/J z dnia 03.12.1990 roku);</p> <p>33) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 20, murowany, koniec XIX wieku, (nr rej. 1116/J z dnia 05.11.1992 roku);</p> <p>34) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 21, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>35) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 22, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>36) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 23, murowany, koniec XIX wieku, (nr rej. 1183/J z dnia 22.12.1994 roku);</p> <p>37) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 24, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>38) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 25, murowany, koniec XIX wieku, (nr rej. 1193/J z dnia 30.03.1995 roku);</p> <p>39) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 26, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>40) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 27, murowany, druga połowa XIX wieku;</p> <p>41) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 28, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX – XX wieku;</p> <p>42) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 29, murowany, druga połowa XVIII wieku;</p> <p>43) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 30, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX – XX wieku;</p> <p>44) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 31, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>45) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 32, murowany, pierwsza połowa XIX wieku;</p> <p>46) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 33, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>47) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 34, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>48) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 35, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>49) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 36, murowany, 1792 rok, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>50) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 37, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>51) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 38, murowany, koniec XIX wieku, (nr rej. 1251/J z dnia 18.01.1996 roku);</p> <p>52) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 40, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>53) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 41, murowany, XIX wiek;</p> <p>54) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 42, murowany, połowa XIX wieku;</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>55) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 43, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>56) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 44, murowany, początek XIX wieku, (nr rej. 1063/J z dnia 4.12.1990 roku);</p> <p>57) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 44a, murowany, początek XIX wieku;</p> <p>58) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 45, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>59) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 46, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>60) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 47, murowany, połowa XIX wieku;</p> <p>61) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 47a, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>62) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 48, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>63) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 49, murowany, połowa XIX wieku;</p> <p>64) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 50, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>65) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 51, murowany, połowa XIX wieku;</p> <p>66) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 52, murowany, 1891 rok, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>67) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 53, murowany, XIX wiek;</p> <p>68) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 54, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XX wieku, (nr rej. 1064/J z dnia 04.12.1990 roku);</p> <p>69) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 55, murowany, około 1900 roku;</p> <p>70) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 57, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>71) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 58, murowany, XVIII wiek, przebudowa w XX wieku, (nr rej. 1/1 z dnia 26.06.1975 roku);</p> <p>72) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 59, murowany, druga połowa XVIII wieku;</p> <p>73) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 60, murowany, XVIII wiek;</p> <p>74) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 61, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>75) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 62, murowany, XVIII wiek;</p> <p>76) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 65, murowany, połowa XIX wieku;</p> <p>77) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 67, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>78) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 69, murowany, połowa XIX wieku;</p> <p>79) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 70, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku, (nr rej. 1202/J z dnia 01.06.1995 roku);</p> <p>80) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 71, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa około 1930 roku;</p> <p>81) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 72, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>82) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 73, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>83) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 74, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>84) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 76, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>85) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 77, murowany, druga połowa XVIII wieku, przebudowa w XIX wieku;</p> <p>86) nadleśnictwo „ŚnieŜka” park konny, ul. 1 Maja 78, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>87) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 81, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>88) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 82, murowany, koniec XIX wieku;</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>89) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 84, murowany, początek XIX wieku;</p> <p>90) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 90, murowany, druga połowa XIX wieku;</p> <p>91) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 94, murowany, koniec XVIII – początek XIX wieku;</p> <p>92) dom mieszkalny, ul. 1 Maja 96, murowany, początek XIX wieku, przebudowa około 1930 roku, (nr rej. 1252/J z dnia 30.01.1996 roku);</p> <p>93) dom mieszkalny, ul. Pocztowa 1, murowany, koniec XVII wieku, XVIII wiek, koniec XIX wieku, (nr rej. 1131/J z dnia 25.03.1993 roku);</p> <p>94) dom mieszkalny, ul. Pocztowa 2, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>95) dom mieszkalny, ul. Pocztowa 3, murowany, połowa XIX wieku;</p> <p>96) dom mieszkalny, ul. Pocztowa 4, murowany, początek XIX wieku;</p> <p>97) dom mieszkalny, ul. Pocztowa 5, murowany, koniec XVII wieku, przebudowa początek i koniec XIX wieku;</p> <p>98) dom mieszkalny, ul. Pocztowa 9, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>99) dom mieszkalny, ul. Pocztowa 10, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>100) dom mieszkalny, ul. Pocztowa 12, murowany, początek XIX wieku;</p> <p>101) dom mieszkalny, ul. Dworcowa 86, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>102) dom mieszkalny, ul. Dworcowa 9, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>103) dom mieszkalny, ul. Dworcowa 10, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>104) dom mieszkalny, ul. Sienkiewicza 2, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>105) dom mieszkalny, ul. Sienkiewicza 4, murowany, około 1910 roku;</p> <p>106) dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 3, murowany, około 1898 rok;</p> <p>107) dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 17, murowany, trzeci ćwierć XIX wieku;</p> <p>108) dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 24, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>109) dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 32, murowany, połowa XIX wieku;</p> <p>110) dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 36, murowany, druga połowa XIX wieku;</p> <p>111) dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 38, murowany, koniec XVIII wieku;</p> <p>112) dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 46, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>113) dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 47, murowany, XIX wieku, przebudowa około 1930 roku;</p> <p>114) dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 48, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>115) dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 54, murowany, XVIII wiek;</p> <p>116) dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 55, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>117) wieża ciśnień, ul. Borsusa 2, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>118) most, ul. Świerczewskiego, murowany, 1725 rok.</p> <p>5. Dla obiektów budowlanych znajdujących się w rejestrze zabytków architektury i budownictwa obowiązuje:</p> <p>1) uzależnienie prac remontowych, zmian: własności, funkcji i przeznaczenia obiektów od wydanej decyzji właściwego konserwatora zabytków;</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>2) zakaz obudowy elewacji okładzinami z tworzyw sztucznych;</p> <p>3) zachowanie formy i pokrycia dachu; w przypadku nieoryginalnego pokrycia dachu, nowe pokrycie może być wykonane z: łupka, łupka syntetycznego lub dachówki ceramicznej.</p> <p>6. Dla obiektów budowlanych znajdujących się w wykazie zabytków architektury i budownictwa obowiązuje:</p> <p>1) zakaz obudowy elewacji okładzinami z tworzyw sztucznych;</p> <p>2) zachowanie formy i pokrycia dachu; w przypadku nieoryginalnego pokrycia, nowe pokrycie może być wykonane z: łupka, łupka syntetycznego, dachówki ceramicznej, z dopuszczeniem: dachówki cementowej oraz dachówki metalowej, pokrytej powłoką mineralną lub ceramiczną.</p> <p>7. Rozbiórka obiektów budowlanych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków architektury i budownictwa, może zostać uzależniona przez właściwego konserwatora zabytków od wcześniejszego wykonania kart ewidencyjnych zabytku architektury i budownictwa, zgodnie z instrukcją Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie, zawierających: informacje o obiekcie, ocenę wpływu wyburzenia na zachowanie układu urbanistycznego oraz ocenę wartości zabytkowej.</p>
7.	Uchwała nr L/278/06 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 26 października 2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary – Podgórze	<p>1. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy „B” ochrony konserwatorskiej, dla obszaru obejmującego historyczny układ urbanistyczny Podgórze, ustala się:</p> <p>1) obowiązek uzgodnienia z właściwym konserwatorem zabytków działań inwestycyjnych w zakresie prowadzenia prac ziemnych, przebudowy, rozbudowy, a także zmiany funkcji obiektów o walorach historycznych, oraz budowy nowych obiektów, zmieniających historycznie ukształtowany zespół urbanistyczny Podgórze;</p> <p>2) zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, w tym układu dróg i sposobu zagospodarowania terenów;</p> <p>3) wymóg restauracji i modernizacji technicznej obiektów o wartościach kulturowych, z dostosowaniem współczesnej funkcji do historycznej wartości obiektów;</p> <p>4) wymóg dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i formy zabudowy, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej.</p> <p>2. Na obszarze objętym planem zlokalizowane są stanowiska archeologiczne, oznaczone na rysunku planu numerami: 9, 10, 11.</p> <p>3. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy „OW” wokół stanowisk archeologicznych ustala się obowiązek:</p> <p>1) poprzedzenia wszelkich prac ziemnych badaniami archeologicznymi;</p> <p>2) zabezpieczenia nadzoru archeologicznego przy prowadzonych robotach ziemnych.</p> <p>4. Na obszarze objętym planem zlokalizowane są obiekty, znajdujące się w ewidencji zabytków architektury i budownictwa, objęte rygorami prawnymi wynikającymi z przepisów szczególnych:</p> <p>1) Szkoła Podstawowa, ul. Wiejska, murowana, pocz. XX w.,</p> <p>2) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 11, murowany, ok. 1520,</p> <p>3) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 11, murowany, ok. 1920,</p> <p>4) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 15, murowany, k. XIX w.,</p> <p>5) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 18, murowany, k. XIX w.,</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>6) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 19, murowany, k. XIX w., 7) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 20, murowany, ok. 1880, 8) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 22, murowany, k. XIX w., 9) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 20a, murowany, ok. 1920, 10) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 21, murowany, ok. 1889, 11) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 23, murowany, 4 ćw. XIX w., 12) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 25, murowany, k. XIX w., 13) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 27, murowany, k. XIX w., 14) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 28, murowany, ok. 1915, 15) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 29, murowany, k. XIX w., 16) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 31, murowany, k. XIX w., 17) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 33, murowany, k. XIX w., 18) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 34, murowany, k. XIX w., 19) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 35, murowany, ok. 1920-30, 20) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 37, murowany, 3 ćw. XIX w., 21) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 38, murowany, k. XIX w., 22) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 41, murowany, k. XIX w., 23) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 43, murowany, ok. 1920, 24) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 44/42, murowany, ok. 1920-30, 25) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 46/48, murowany, ok. 1920-30, 26) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 47, murowany, ok. 1925, 27) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 49, murowany, ok. 1925, 28) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 50, murowany, ok. 1920, 29) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 52, murowany, ok. 1925, 30) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 53, murowany, k. XIX w., 31) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 54, murowany, ok. 1920, 32) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 56, murowany, ok. 1920, 33) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 58, murowany, ok. 1920, 34) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 59, murowany, k. XIX w., 35) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 60, murowany, k. XIX w., 36) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 61, murowany, k. XIX w., 37) Dom mieszkalny, ul. Wiejska 70, murowany, k. XIX w.</p> <p>5. Dla obiektów budowlanych, znajdujących się w ewidencji zabytków architektury i budownictwa obowiązuje: 1) zakaz obudowy elewacji okładzinami z tworzyw sztucznych;</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>2) zachowanie formy i pokrycia dachu; w przypadku braku oryginalnego, nowe pokrycie może być wykonane z: łupka, łupka syntetycznego, dachówki ceramicznej z dopuszczeniem: dachówki cementowej oraz dachówki metalowej, pokrytej powłoką mineralną lub ceramiczną.</p> <p>6. Rozbiórka obiektów budowlanych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków architektury i budownictwa, może zostać uzależniona przez właściwego konserwatora zabytków od wcześniejszego wykonania kart ewidencyjnych zabytku architektury i budownictwa, zgodnie z instrukcją Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie, zawierających: informacje o obiekcie, ocenę wpływu wyburzenia na zachowanie układu urbanistycznego oraz ocenę wartości zabytkowej.</p> <p>7. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy ochrony sanitarnej od cmentarza, wyklucza się lokalizację zabudowy przeznaczanej na stały pobyt ludzi.</p>
8.	Uchwała nr XVI/76/07 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 23.10.2007 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary Centrum część C	<p>§ 17.</p> <p>1. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy „B” ochrony konserwatorskiej:</p> <p>1) ustala się obowiązek opiniowania z właściwym konserwatorem zabytków działań inwestycyjnych w zakresie prowadzenia prac ziemnych, przebudowy, rozbudowy, a także zmiany funkcji obiektów figurujących w „wykazie zabytków architektury i budownictwa” oraz budowy nowych obiektów kubaturowych, zmieniających historycznie ukształtowane wnętrza urbanistyczne;</p> <p>2) ustala się zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania i sposobu zagospodarowania terenów, z dopuszczeniem zmiany lokalizacji nowych ulic;</p> <p>3) ustala się wymóg ochrony zachowanych elementów układu przestrzennego, form i wystroju elewacji budynków umieszczonych w rejestrze oraz gminnej ewidencji zabytków architektury i budownictwa;</p> <p>4) ustala się wymóg dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i formy zabudowy, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej.</p> <p>2. W granicach obszaru objętego planem zlokalizowane są obiekty znajdujące się w rejestrze zabytków architektury i budownictwa, objęte rygorami prawnymi wynikającymi z treści przepisów szczególnych:</p> <p>1) kaplica św. Anny i działka przy ul. Kowalskiej 41, nr w rejestrze zabytków 1311/J z dnia 17.09.1997 roku, działka nr 366, powierzchnia 1461 m², KW 19628, własność: Parafia rzymsko-katolicka im. Marii w Kowarach;</p> <p>2) budynek mieszkalny przy ul. Wiejskiej 1, nr w rejestrze zabytków 1145/J z dnia 29.06.1993 roku, działka nr 427/2, powierzchnia 2263 m², KW 38453;</p> <p>3) budynek mieszkalny przy ul. Kowalskiej 2, nr w rejestrze zabytków 1141/J z dnia 31.05.1993 roku, działka nr 210/2, powierzchnia 1032 m², KW 37729.</p> <p>3. W granicach obszaru objętego planem zlokalizowane są obiekty znajdujące się w wykazie zabytków architektury i budownictwa, objęte rygorami prawnymi wynikającymi z treści przepisów szczególnych:</p> <p>1) budynek dawnej bożnicy, obecnie magazyn, ul. Poprzeczna 5, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>2) budynek stacji PKP Kowary Śr., ul. Św. Anny, konstrukcja drewniana, murowany, około 1910 rok;</p> <p>3) dwór, obecnie nadleśnictwo, ul. Pocztowa 13, murowany, XVII wiek, przebudowany w końcu XIX wieku;</p> <p>4) dom mieszkalny, Aleja Wolności 2, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>5) dom mieszkalny, Aleja Wolności 3, murowany, koniec XIX wieku;</p> <p>6) dom mieszkalny, Aleja Wolności 9, murowany, lata 20-ste XX wieku;</p> <p>7) dom mieszkalny, Aleja Wolności 10, murowany, lata 20-ste XX wieku;</p> <p>8) dom mieszkalny, Aleja Wolności 11, murowany, lata 20-ste XX wieku;</p> <p>9) dom mieszkalny, Aleja Wolności 12, murowany, lata 20-ste XX wieku;</p> <p>10) dom mieszkalny, Aleja Wolności 13, murowany, lata 20-ste XX wieku;</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>11) dom mieszkalny, Aleja Wolności 14, murowany, lata 20-ste XX wieku; 12) dom mieszkalny, ul. Batorego 1, murowany, lata 30-ste XX wieku; 13) dom mieszkalny, ul. Batorego 2, murowany, lata 30-ste XX wieku; 14) dom mieszkalny, ul. Batorego 3, murowany, lata 30-ste XX wieku; 15) dom mieszkalny, ul. Batorego 4, murowany, lata 30-ste XX wieku; 16) dom mieszkalny, ul. Batorego 5, murowany, lata 30-ste XX wieku; 17) dom mieszkalny, ul. Batorego 6 a, b, murowany, lata 30-ste XX wieku; 18) dom mieszkalny, ul. Batorego 7, murowany, lata 30-ste XX wieku; 19) dom mieszkalny, ul. Batorego 8, murowany, lata 30-ste XX wieku; 20) dom mieszkalny, ul. Batorego 9, murowany, lata 30-ste XX wieku; 21) dom mieszkalny, ul. Batorego 10 a, b, murowany, lata 30-ste XX wieku; 22) dom mieszkalny, ul. Batorego 11, murowany, lata 30-ste XX wieku; 23) dom mieszkalny, ul. Batorego 12 a, b, murowany, lata 30-ste XX wieku; 24) dom mieszkalny, ul. Bielarska 3, murowany, lata 1910 -1920; 25) dom mieszkalny, ul. Bielarska 3, murowany, lata 1910 -1920; 26) dom mieszkalny, ul. Bielarska 4, murowany, około 1910 roku; 27) dom mieszkalny, ul. Bielarska 6, murowany, koniec XIX wieku; 28) dom mieszkalny, ul. Bielarska 9, murowany, około 1920 roku; 29) dom mieszkalny, ul. Bielarska 15, murowany, około 1920 roku; 30) dom mieszkalny, ul. Bielarska 17, murowany, koniec XIX wieku; 31) dom mieszkalny, ul. Bielarska 19, murowany, koniec XIX wieku; 32) dom mieszkalny, ul. Bielarska 21, murowany, koniec XIX wieku; 33) dom mieszkalny, obecnie biurowiec, ul. Matejki, murowany, koniec XIX wieku; 34) dom mieszkalny, ul. Matejki 9, murowany, lata 30-ste XX wieku; 35) dom mieszkalny, ul. Matejki 11, murowany, lata 30-ste XX wieku; 36) dom mieszkalny, ul. Matejki 13, murowany, lata 30-ste XX wieku; 37) dom mieszkalny, ul. Matejki 15, murowany, lata 1910 – 1920; 38) dom mieszkalny, ul. Matejki 17, murowany, około 1910 roku; 39) dom mieszkalny, ul. Matejki 20, murowany, około 1910 roku; 40) dom mieszkalny, ul. Matejki 21, murowany, około 1920 roku; 41) dom mieszkalny, ul. Matejki 22, murowany, około 1910 roku; 42) dom mieszkalny, ul. Matejki 24, murowany, około 1910 roku; 43) dom mieszkalny, ul. Matejki 26, murowany, około 1910 roku; 44) dom mieszkalny, ul. Matejki 28, murowany, początek XX wieku; 45) dom mieszkalny, ul. Matejki 30, murowany, około 1930 roku; 46) dom mieszkalny, ul. Matejki 32, murowany, około 1910 roku; 47) dom mieszkalny, ul. Matejki 34, murowany, około 1920 roku; 48) dom mieszkalny, ul. Matejki 36, murowany, około 1920 roku; 49) dom mieszkalny, ul. Buczka 1, murowany, około 1910 roku; 50) dom mieszkalny, ul. Buczka 2, murowany, około 1910 roku; 51) dom mieszkalny, ul. Buczka 3, murowany, około 1910 roku; 52) dom mieszkalny, ul. Buczka 5, murowany, 2 połowa XIX / XX wiek; 53) dom mieszkalny, ul. Buczka 6, murowany, około 1920 roku; 54) dom mieszkalny, ul. Buczka 7, murowany, około 1920 roku; 55) dom mieszkalny, ul. Buczka 8, murowany, około 1920 roku; 56) dom mieszkalny, ul. Buczka 10, murowany, około 1920 roku;</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>57) dom mieszkalny, ul. Chopina 2, murowany, lata 30-ste XX wieku; 58) dom mieszkalny, ul. Chopina 3, murowany, lata 30-ste XX wieku; 59) dom mieszkalny, ul. Chopina 4, murowany, lata 30-ste XX wieku; 60) dom mieszkalny, ul. Chopina 5, murowany, lata 30-ste XX wieku; 61) dom mieszkalny, ul. Chopina 6, murowany, lata 30-ste XX wieku; 62) dom mieszkalny, ul. Chopina 7, murowany, lata 30-ste XX wieku; 63) dom mieszkalny, ul. Chopina 8, murowany, lata 30-ste XX wieku; 64) dom mieszkalny, ul. Chopina 9, murowany, lata 30-ste XX wieku; 65) dom mieszkalny, ul. Chopina 10, murowany, lata 30-ste XX wieku; 66) dom mieszkalny, ul. Chopina 11, murowany, lata 30-ste XX wieku; 67) dom mieszkalny, ul. Chopina 12, murowany, lata 30-ste XX wieku; 68) dom mieszkalny, ul. Chopina 13, murowany, lata 30-ste XX wieku; 69) dom mieszkalny, ul. Św. Anny 5, murowany, lata 30-ste XX wieku; 70) dom mieszkalny, ul. Św. Anny 6, murowany, lata 30-ste XX wieku; 71) dom mieszkalny, ul. Św. Anny 8, murowany, lata 30-ste XX wieku; 72) dawny dom mieszkalny, ul. Św. Anny 5, murowany, lata 30-ste XX wieku; 73) dom mieszkalny, ul. Św. Anny 10, murowany, lata 30-ste XX wieku; 74) dom mieszkalny, ul. Św. Anny 21, murowany, początek XX wieku; 75) dom mieszkalny, ul. Górnicza 6, murowany, lata 30-ste XX wieku; 76) dom mieszkalny, ul. Kopernika 1, murowany, około 1930 roku; 77) dom mieszkalny, ul. Kopernika 3, murowany, około 1920 roku; 78) dawny dom mieszkalny, ul. Kowalska 2, murowany, 1739 rok, przebudowany w XIX wieku; 79) dom mieszkalny, ul. Kowalska 4, murowany, XIX / XX wiek; 80) dom mieszkalny, ul. Kowalska 7, murowany, koniec XIX wieku; 81) dom mieszkalny, ul. Kowalska 8, murowany, koniec XIX wieku; 82) dom mieszkalny, ul. Kowalska 11, murowany, koniec XVIII wieku, 1905 rok; 83) dom mieszkalny, ul. Kowalska 12, murowany, 1781 rok; 84) dom mieszkalny, ul. Kowalska 13, murowany, XIX / XX wiek; 85) dom mieszkalny, ul. Kowalska 14, murowany, 2 połowa XVIII wieku, przebudowany w 2 połowie XIX wieku; 86) dom mieszkalny, ul. Kowalska 16, murowany, koniec XVIII wieku, przebudowany w XIX wieku; 87) dom mieszkalny, ul. Kowalska 17, murowany, koniec XIX wieku; 88) dom mieszkalny, ul. Kowalska 18, murowany, koniec XIV wieku, przebudowany w końcu XVIII wieku; 89) dom mieszkalny, ul. Kowalska 19, murowany, koniec XIX wieku; 90) dom mieszkalny, ul. Kowalska 20, murowany, koniec XIX wieku; 91) dom mieszkalny, ul. Kowalska 22, murowany, koniec XIX wieku; 92) dom mieszkalny, ul. Kowalska 24, murowany, koniec XIX wieku; 93) dom mieszkalny, ul. Kowalska 25, murowany, 1904 rok; 94) dom mieszkalny, ul. Kowalska 26, murowany, koniec XIX wieku; 95) dom mieszkalny, ul. Kowalska 27, murowany, koniec XIX wieku; 96) dom mieszkalny, ul. Kowalska 28, murowany, 2 połowa XIX wieku; 97) dom mieszkalny, ul. Kowalska 30, murowany, koniec XIX wieku; 98) dom mieszkalny, ul. Kowalska 31, murowany, około 1910 roku; 99) dom mieszkalny, ul. Kowalska 33, murowany, koniec XIX wieku; 100) dom mieszkalny, ul. Kowalska 35, murowany, koniec XIX wieku; 101) dom mieszkalny, ul. Kowalska 37, murowany, koniec XIX wieku; 102) dom mieszkalny, ul. Kowalska 39, murowany, koniec XIX wieku;</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>103) dom mieszkalny, ul. Kwiatowa 1, murowany, około 1910 roku; 104) dom mieszkalny, ul. Kwiatowa 3, murowany, około 1920 roku; 105) dom mieszkalny, ul. Kwiatowa 5, murowany, około 1910 roku; 106) dom mieszkalny, ul. Lzerska 3, 5, 7, murowany, około 1930 roku; 107) dom mieszkalny, ul. Lzerska 2, murowany, około 1930 roku; 108) dom mieszkalny, ul. Lzerska 4, murowany, lata 1920 - 1930; 109) dom mieszkalny, ul. Lzerska 9, murowany, około 1910 roku; 110) dom mieszkalny, ul. Lzerska 11, murowany, około 1930 roku; 111) dom mieszkalno - gospodarczy, ul. Polna 7, murowany, koniec XIX wieku; 112) dom mieszkalny, ul. Poprzeczna 3, murowany, koniec XIX wieku; 113) dom mieszkalny, ul. Różana 1, murowany, około 1910 roku; 114) dom mieszkalny, ul. Różana 3, murowany, około 1910 roku; 115) komisariat, ul. Sienkiewicza 7, murowany, około 1910 roku; 116) dom mieszkalny, ul. Sienkiewicza 11, murowany, koniec XIX wieku; 117) dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 7, murowany, 1880 rok; 118) dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 9, murowany, 4 ćwierć XIX wieku; 119) dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 11, murowany, 4 ćwierć XIX wieku; 120) dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 15, murowany, koniec XIX wieku; 121) dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 19, murowany, koniec XIX wieku; 122) dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 21, murowany, koniec XIX wieku; 123) dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 25, murowany, 1 połowa XIX wieku, przebudowany w 1920 roku; 124) dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 29, murowany, koniec XIX wieku; 125) dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 31, murowany, koniec XVIII wieku; 126) dom mieszkalny, ul. Wiejska 1, murowany, około 1910 roku; 127) dom mieszkalny, ul. Wiejska 3, murowany, przełom XIX / XX wieku; 128) „Polam” - filia, ul. Wiejska 3, murowany, około 1915 roku; 129) „Polam” - biurowiec, ul. Wiejska 6, murowany, koniec XIX wieku; 130) dom mieszkalny, ul. Wiejska 7, murowany, przełom XIX / XX wieku; 131) dom mieszkalny, ul. Wiejska 8, murowany, około 1920 roku; 132) dom mieszkalny, ul. Wiejska 9, murowany, 4 ćwierć XIX wieku; 133) dom mieszkalny, ul. Wiejska 10, murowany, około 1920 roku; 134) most Św. Anny na rzece Jedlicy, między ulicami: Kowalską i Wiejską.</p> <p>4. Na obszarze objętym planem zlokalizowane są stanowiska archeologiczne, oznaczone na rysunku planu nr 12.</p> <p>5. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy OW wokół stanowisk archeologicznych ustala się obowiązek:</p> <p>1) poprzedzenia wszelkich prac ziemnych badaniami archeologicznymi; 4) zabezpieczenia nadzoru archeologicznego przy prowadzonych robotach ziemnych.</p> <p>6. Dla obiektów budowlanych znajdujących się w rejestrze zabytków architektury i budownictwa obowiązuje:</p> <p>1) uzależnienie prac remontowych, zmian: własności, funkcji i przeznaczenia obiektów od wydanej decyzji właściwego konserwatora zabytków; 2) zakaz obudowy elewacji okładzinami z tworzyw sztucznych; 3) zachowanie formy i pokrycia dachu; w przypadku nieoryginalnego pokrycia dachu, nowe pokrycie może być wykonane z: łupka, łupka syntetycznego lub dachówki ceramicznej; 4) w sąsiedztwie obiektów wpisanych do rejestru zabytków, wymagane jest dostosowanie nowoprojektowanych oraz przebudowywanych budynków i budowli do architektonicznej formy</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		zabytku. 7. Dla obiektów budowlanych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków architektury i budownictwa obowiązuje: 1) zakaz obudowy elewacji okładzinami z tworzyw sztucznych; 2) zachowanie formy i pokrycia dachu; w przypadku nieoryginalnego pokrycia, nowe pokrycie może być wykonane z: łupka, łupka syntetycznego, dachówki ceramicznej, z dopuszczeniem: dachówki cementowej oraz dachówki metalowej, pokrytej powłoką mineralną lub ceramiczną. 8. Rozbiórka obiektów budowlanych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków architektury i budownictwa, może zostać uzależniona przez właściwego konserwatora zabytków od wcześniejszego wykonania kart ewidencyjnych zabytku architektury i budownictwa, zgodnie z instrukcją Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie, zawierających: informacje o obiekcie, ocenę wpływu wyburzenia na zachowanie układu urbanistycznego oraz ocenę wartości zabytkowej. 9. Ochronie, na zasadach określonych w § 17 ust. 1 pkt 2 i 4 podlega most nad rzeką Jedlicą przy Alei Wolności i ul. Waryńskiego.
9.	Uchwała nr IX/39/07 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 09.05.2007 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego stacji narciarskiej w Kowarach - Podgórzu (ze zm. XXI/123/11)	-
10.	Uchwała nr XXX/144/08 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 09.10.2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wschodniej części jednostki urbanistycznej Kowary – Podgórze	§2. W obrębie terenu znajduje się stanowisko archeologiczne wraz ze strefą ochronną. Wszelkie prace ziemne prowadzone w obrębie stanowiska oraz w/w strefy (w promieniu 30,00m) wymagają zgłoszenia Dolnośląskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków i dostosowania do wymagań jakie określi w/w instytucja.
11.	Uchwała nr XXXIII/161/08 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 12.11.2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego stacji narciarskiej w Kowarach – Podgórzu – obszar planistyczny „B”	-
12.	Uchwała nr XXXIII/162/08 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 12.11.2008 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla jednostki urbanistycznej Kowary – Podgórze /lice, szkoła/	§5. 1. Tereny M.1, M.2, M.3: 1)wprowadza się następujące zasady kształtowania ładu przestrzennego i krajobrazu kulturowego oraz parametry i wskaźniki kształtowania zabudowy: a)wysokość zabudowy: -w budynkach nr 19 i 23 przy ul. Wiejskiej – wg stanu istniejącego, -w pozostałych budynkach – maksimum – 9,00m, b)dachy: -w budynku nr 19 przy ul. Wiejskiej – o istniejącej geometrii a w przypadku rozbudowy lub przebudowy – ściśle nawiązujący geometrią dachu istniejącego – stromego, -w budynku nr 23 przy ul. Wiejskiej - o istniejącej geometrii a w przypadku rozbudowy lub przebudowy – ściśle nawiązujący geometrią do dachu istniejącego, -w budynku nr 55 przy ul. Wiejskiej – o geometrii istniejącej lub strome symetryczne o jednakowym kącie nachylenia połaci zawartym w zakresie 25-450. Decyzja dotycząca zachowania istniejącej geometrii dachu lub zmiany wg zasad określonych powyżej musi dotyczyć całego dachu, -w zabudowie pozostałej – symetryczne, o jednakowym kącie nachylenia połaci zawartym w zakresie 25-480, c)dopuszcza się sytuowanie zabudowy bezpośrednio przy granicy działki pod warunkiem respektowania określonych na rysunkach planu linii zabudowy, d)wyklucza się stosowanie ogrodzeń z typowych przeseł betonowych,

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>e)ustala się następujące wskaźniki wykorzystania terenu: -wskaźnik zabudowy terenu maksimum - 0,40, -wskaźnik intensywności zabudowy maksimum 1,20, 2) ustala się następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:</p> <p>a) oznaczone na rysunku zmiany planu budynku wskazuje się do objęcia gminną ewidencją zabytków. Wszelkie prace budowlane związane ze zmianą formy architektonicznej budynków i wystroju elewacji (w tym wymiana stolarki otworowej oraz kolorystyka) wymagają uzyskania pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.</p> <p>b) w związku z położeniem terenów w granicach strefy „B” ochrony Konserwatorskiej, ustanowionej dla ochrony historycznego układu urbanistycznego, lokalizacja i forma nowej zabudowy, wymaga uzyskania pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,</p> <p>c)teren M.3 położony jest w części w granicach strefy obserwacji archeologicznej wyznaczonej wokół stanowiska archeologicznego nr 10. Prace ziemne w obrębie tej strefy wymagają zgłoszenia Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków i dostosowania do jego wytycznych,</p> <p>d)w przypadku odkrycia podczas robót ziemnych przedmiotów, co do których istnieje przypuszczenie, że mogą być zabytkami należy stosować przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.</p> <p>2. Tereny U.1, U.2:</p> <p>1)wprowadza się następujące zasady kształtowania ładu przestrzennego i krajobrazu kulturowego oraz parametry i wskaźniki kształtowania zabudowy:</p> <p>a) na terenie U.1: -dopuszcza się rozbudowę, przebudowę i nadbudowę istniejącego budynku, -wyklucza się lokalizację nowych budynków, -ustala się maksymalną wysokość zabudowy -12,00m, -ustala się dach o istniejącej geometrii lub stromy, symetryczny, o jednakowym kącie nachylenia połaci zawartym w zakresie 25-480,</p> <p>b) na terenie U.2: -dopuszcza się rozbudowę i przebudowę istniejącego budynku, pod warunkiem utrzymania charakteru elewacji i zastosowania w jej wykończeniu okładziny klinkierowej na min. 20% powierzchni, -dopuszcza się lokalizację nowej zabudowy, -ustala się maksymalną wysokość zabudowy -12,00m, -ustala się dach na budynku istniejącym - o istniejącej geometrii a w przypadku rozbudowy lub przebudowy– ściśle nawiązujący do dachu istniejącego w zakresie cech geometrycznych i pokrycia, -ustala się dachy na ewentualnych nowo realizowanych budynkach strome symetryczne o kącie nachylenia połaci zawartym w zakresie 45-480 lub o geometrii analogicznej jak w budynku istniejącym (w zakresie kąta nachylenia połaci i wysunięcia okapów), -nieprzekraczalne linie zabudowy mogą zostać przekroczone w kierunku przestrzeni publicznej strefą wejściową do budynku na głębokość 2,00m i na odcinku nie dłuższym niż 25% długości istniejącej elewacji frontowej,</p> <p>c)wyklucza się stosowanie ogrodzeń z typowych pręseł betonowych,</p> <p>d)ustala się następujące wskaźniki wykorzystania terenu: -wskaźnik zabudowy terenu U.1 - maksimum - 0,55, -wskaźnik zabudowy terenu U.2 - maksimum – 0,15, -wskaźnik intensywności zabudowy terenu U.1 - maksimum 1,70, -wskaźnik intensywności zabudowy terenu U.2 – maksimum – 0,50</p> <p>2)ustala się następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:</p> <p>a) oznaczony na rysunku zmiany planu budynek w obrębie terenu U.2 wskazuje się do objęcia gminną ewidencją zabytków. Wszelkie prace budowlane związane ze zmianą formy architektonicznej budynku i wystroju elewacji (w tym wymiana stolarki otworowej) wymagają uzyskania pozytywnej opinii Wojewódzkiego</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>Konserwatora Zabytków, b)w związku z położenie terenów w granicach strefy „B” ochrony konserwatorskiej, ustanowionej dla ochrony historycznego układu urbanistycznego, lokalizacja i forma nowej zabudowy, wymaga uzyskania pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, c)teren U.2 położony jest w części w granicach strefy obserwacji archeologicznej wyznaczonej wokół stanowiska archeologicznego nr 10. Prace ziemne w obrębie tej strefy wymagają zgłoszenia Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków i dostosowania do jego wytycznych, d)w przypadku odkrycia podczas robót ziemnych przedmiotów, co do których istnieje przypuszczenie, że mogą być zabytkami należy stosować przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.</p> <p>3. Teren M,U,DG.1 1)wprowadza się następujące zasady kształtowania ładu przestrzennego i krajobrazu kulturowego oraz parametry i wskaźniki kształtowania zabudowy: a)dopuszcza się zachowanie istniejącej zabudowy z prawem jej przebudowy, rozbudowy lub nadbudowy w celu dostosowania do funkcji ustalonych w planie pod warunkiem: -nie przekroczenia wysokości 12,00m w budynkach usytuowanych na działkach oznaczonych literami „A” – „C”, -nie przekroczenia wysokości 14,00m w budynkach usytuowanych na działce oznaczonej literą „D”, -zastosowania dachów płaskich lub stromych symetrycznych o kącie nachylenia połaci zawartym w zakresie 25-450, b)w ramach ewentualnej przebudowy, rozbudowy lub nadbudowy budynków: -na działkach oznaczonych literami „B” oraz „C” – dopuszcza się zwiększenie powierzchni zabudowy o maksimum 5%, -na działkach oznaczonych literami „A” oraz „D” wyklucza się zwiększenie powierzchni zabudowy, c)oznaczone na rysunku planu nieprzekraczalne linie zabudowy są wiążące wyłącznie w przypadku decyzji o rozbiórce budynków istniejących - w całości lub części usytuowanej w polu pomiędzy linią rozgraniczającą a linią zabudowy, d)w przypadku decyzji o rozbiórce budynków istniejących lub ich części i zastąpieniu ich nową zabudową wprowadza się dla tej zabudowy następujące wymagania: -dachy: płaskie lub strome symetryczne o kącie nachylenia połaci zawartym w zakresie 20-450, -maksymalna wysokość zabudowy – 12,00m w przypadku zastosowania dachów płaskich i 14,00m w przypadku zastosowania dachów stromych, -wskaźnik zabudowy działek – maksimum 0,60, -wskaźnik intensywności zabudowy – maksimum 1,50, -linie zabudowy – wg rysunku planu.</p> <p>2) ustala się następujące zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków: a)w związku z położenie terenu w granicach strefy „B” ochrony konserwatorskiej, ustanowionej dla ochrony historycznego układu urbanistycznego, lokalizacja i forma nowej zabudowy, wymaga uzyskania pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, b) w przypadku odkrycia podczas robót ziemnych przedmiotów, co do których istnieje przypuszczenie, że mogą być zabytkami należy stosować przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami</p>
13.	Uchwała nr XXXIII/163/08 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 12.11.2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jednostka urbanistyczna Kowary Centrum B	<p>§17. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej: 1) ustala się obowiązek uzyskania decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dla wszelkich zamierzeń i działań inwestycyjnych; 2) nakazuje się zachowanie historycznego układu przestrzennego, to jest: rozplanowania: ulic, placów, linii zabudowy, kompozycji wnętrz urbanistycznych, zieleni, a także form wystroju elewacji budynków zabytkowych; 3) ustala się wymóg konserwacji zachowanych elementów układu przestrzennego;</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>4) dla nowych inwestycji dopuszcza się rozszerzenie lub uzupełnienie już istniejących form zainwestowania terenów oraz obiektów, pod warunkiem, że nie będzie ono kolidować z ich historycznym charakterem;</p> <p>5) ustala się poddanie restauracji i modernizacji technicznej zachowanych obiektów zabytkowych, z zaleceniem dostosowania obecnej lub projektowanej funkcji do dotychczasowego przeznaczenia obiektu;</p> <p>6) nakazuje się podtrzymanie funkcji historycznie utrwalonych oraz dostosowanie współczesnego przeznaczenia do wartości zabytkowych zespołu i jego poszczególnych obiektów, z eliminacją funkcji degradujących i uciążliwych;</p> <p>7) zakazuje się stosowania materiałów dachówko podobnych;</p> <p>8) ustala się zakaz lokalizacji nowych naziemnych sieci infrastruktury technicznej.</p> <p>2. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy „B” ochrony konserwatorskiej, dla obszaru obejmującego historyczny układ urbanistyczny centrum Kowar, ustala się:</p> <p>a) obowiązek uzgodnienia z właściwym konserwatorem zabytków działań inwestycyjnych w zakresie prowadzenia prac ziemnych, przebudowy, rozbudowy oraz zmiany funkcji obiektów o walorach historycznych, a także budowy nowych obiektów, zmieniających historycznie ukształtowany zespół urbanistyczny Kowar;</p> <p>b) zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, w tym układu dróg i sposobu zagospodarowania terenów;</p> <p>c) wymóg restauracji i modernizacji technicznej obiektów o wartościach kulturowych, z dostosowaniem współczesnej funkcji do historycznej wartości obiektów;</p> <p>d) wymóg dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i formy zabudowy, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej.</p> <p>3. Na obszarze objętym planem zlokalizowane są stanowiska archeologiczne, oznaczone na rysunku planu numerami: 5, 7, 19, 20, 21, 22, 23, 24.</p> <p>4. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy „OW” wokół stanowisk archeologicznych ustala się obowiązek:</p> <p>1) poprzedzenia wszelkich prac ziemnych badaniami archeologicznymi;</p> <p>2) zabezpieczenia nadzoru archeologicznego przy prowadzonych robotach ziemnych.</p> <p>5. Na obszarze objętym planem zlokalizowane są obiekty wpisane do rejestru zabytków, objęte rygorami prawnymi wynikającymi z treści przepisów szczególnych:</p> <p>1) Park przy zamku Nowy Dwór;</p> <p>2) Zamek Nowy Dwór;</p> <p>3) Park przy pałacu, ul. Jeleniogórska 33;</p> <p>4) Pałac, ul. Jeleniogórska 33;</p> <p>5) Zespół szpitalny, ul. Jeleniogórska 14;</p> <p>6) Budynek mieszkalny, ul. Jeleniogórska 30;</p> <p>7) Budynek mieszkalny, ul. Jeleniogórska 32;</p> <p>8) Budynek mieszkalny, ul. Łomnicka 19;</p> <p>9) Budynki szkolne, ul. Staszica 16;</p> <p>10) Pałac, ul. Ogrodowa 21;</p> <p>11) Budynek mieszkalny, ul. Ogrodowa 30;</p> <p>12) Budynek mieszkalny, ul. Ogrodowa 49;</p> <p>13) Dawna plebania ewangelicka, obecnie budynek, ul. Waryńskiego 2;</p> <p>14) Pałac, ul. Waryńskiego 40.</p> <p>6. Na obszarze objętym planem zlokalizowane są obiekty znajdujące się w ewidencji zabytków architektury i budownictwa, objęte rygorami prawnymi wynikającymi z treści przepisów szczególnych:</p> <p>1) Szpital Miejski -Dyrekcja, ul. Jeleniogórska 14, mur. ok. 1905 r.</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>2) Szpital-oddział rehabilitacji, ul. Jeleniogórska 14, mur. ok. 1905 r. 3) Szpital-dom mieszkalny dla pracowników, ul. Jeleniogórska 14, mur. ok. 1905 r. 4) Szpital-dom mieszkalny dla pracowników, ul. Jeleniogórska 14, mur. ok. 1905 r. 5) Szpital-dom Lesonia, ul. Jeleniogórska 14, mur. ok. 1905 r. 6) Szpital-dom „Szarlotka”, ul. Jeleniogórska 14, mur. ok. 1905 r. 7) Szpital-domek ogrodnika, ul. Jeleniogórska 14, mur. ok. 1905 r. 8) Szpital-hydrofornia, ul. Jeleniogórska 14, mur. ok. 1905 r. 9) Park w zespole sanitarnym, ul. Jeleniogórska 14, mur. ok. 1905 r. 10) Szpital-magazyn, ul. Jeleniogórska 14, mur. ok. 1905 r. 11) Szpital-dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 14, mur. ok. 1905 r. 12) Szkoła Podstawowa nr 1, ul. Staszica 16, mur. ok. XIX w. 13) Dawny dworek, ul. Jeleniogórska 12, mur. 1 poł. XIX w. 14) Dom mieszkalny, ul. Łomicka 5, mur. pocz. XIX w., przebudowany w k. XIX w. 15) Dom mieszkalny, ul. Łomicka 7, mur. poł. XIX w. 16) Dom mieszkalny, ul. Łomicka 9, mur. k. XIX w. 17) Dom mieszkalny, ul. Łomicka 10, mur. XVIII w. przebudowany w k. XIX w. 18) Dom mieszkalny, ul. Łomicka 14, mur. 4 ćw. XIX w. 19) Dom mieszkalny, ul. Łomicka 19a, mur. k. XIX w. 20) Dom mieszkalny, ul. Łomicka 21, mur. k. XIX w. 21) Budynek gospodarczy, ul. Łomicka 21, drewn., mur. k. XIX w. 22) Dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 9, mur. k. XIX w. 23) Dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 20, mur. XVIII w. 24) Dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 21, mur. k. XVIII w. 25) Dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 22, mur. k. XVIII w. 26) Dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 24, mur. k. XVIII w. 27) Dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 30, mur. 4 ćw. XIX w. 28) Dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 31, mur. XVIII w. 29) Dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 32, mur. k. XIX w. 30) Dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 33, mur. XVII w. 31) Dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 34, mur. ok. 1920-30 32) Dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 36, mur. ok. 1913 33) Dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 37, mur. ok. 1920 34) Dom mieszkalny, ul. Jeleniogórska 37a, mur. ok. 1920 35) Dom mieszkalny, ul. Pstrowskiego 2, mur. 4 ćw. XIX w. 36) Dom mieszkalny, ul. Pstrowskiego 4, mur. k. XIX w. 37) Dom mieszkalny, ul. Staszica 1, mur. k. XVIII w., przebud. w 3 ćw. XIX w. 38) Dom mieszkalny, ul. Staszica 4, mur. ok. 1920 39) Dom mieszkalny, ul. Staszica 7, mur. k. XIX w. 40) Dom mieszkalny, ul. Staszica 12, mur. k. XVIII w., pocz. XX w. 41) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 2, mur. k. XIX w. 42) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 6, mur. k. XVIII w., XX w. 43) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 8, mur. k. XVIII w., pocz. XX w. 44) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 13, mur. k. XVIII w. 45) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 21, mur. 2 poł. XVIII w., przebud. XIX 46) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 25, mur. poł. XIX w. 47) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 30, mur. 1748 48) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 34, mur. k. XVIII w., przeb. 1906</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>49) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 39, mur. pocz. XX w. 50) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 40, mur. k. XVIII w., przebud. poł XIX w. 51) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 41, mur. k. XIX w. 52) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 43, mur. k. XIX w. 53) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 45, mur. 1 poł. XIX w. 54) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 49, mur. XVIII-XIX w 55) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 53, mur. XVIII-XIX w 56) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 4, mur. 4 ćw. XIX w. 57) Dom mieszkalny, ul. Ogrodowa 5, mur. k. XIX w. 58) Dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 8, mur. k. XIX w. 59) Dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 10a, mur. 1 poł. XIX w. 60) Dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 12, mur. 1720, przeb. pocz. XIX w., pocz XX w. 61) Dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 20, mur. k. XIX w. 62) Dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 22, mur. k. XIX w. 63) Dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 26, mur. k. XIX w. 64) Dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 28, mur. k. XIX w. 65) Dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 30, mur. k. XIX w. 66) Dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 38, mur. k. XIX w. 67) Dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 42, mur. k. XIX w. 68) Dom mieszkalny, ul. Waryńskiego 44, mur. k. XIX w. 69) Hotel pracowniczy (d. szpital), Zespół Opieki Społecznej, ul. Waryńskiego 6, mur. k. XVIII w, przeb. pk.1915 70) Dom mieszkalny, ul. Źródłana 1, mur. k. XIX w. 71) Dom mieszkalny, ul. Źródłana 2, mur. k. XIX w. 72) Dom mieszkalny, ul. Źródłana 3, mur. ok. 1910 73) Stodoła, ul. Źródłana 9, mur. k. XIX w. 74) Dom mieszkalny, ul. Zamkowa 11, mur. ok. 1910 75) Biuro Fermy Drobiu, ul. Zamkowa 13, mur. ok. 1920 76) Dom mieszkalny, ul. Zamkowa 15, mur. ok. 1913 7. Dla obiektów budowlanych znajdujących się w rejestrze zabytków architektury i budownictwa obowiązuje: 1) uzależnienie prac remontowych, zmian: własności, funkcji i przeznaczenia obiektów od wydanej decyzji właściwego konserwatora zabytków; 2) zakaz obudowy elewacji okładzinami z tworzyw sztucznych; 3) zachowanie formy i pokrycia dachu; w przypadku nieoryginalnego pokrycia dachu, nowe pokrycie może być wykonane z: łupka, łupka syntetycznego lub dachówki ceramicznej. 8. Dla obiektów budowlanych znajdujących się w ewidencji zabytków architektury i budownictwa obowiązuje: a) zakaz obudowy elewacji okładzinami z tworzyw sztucznych; b) zachowanie formy i pokrycia dachu; w przypadku nieoryginalnego pokrycia, nowe pokrycie może być wykonane z: łupka, łupka syntetycznego, dachówki ceramicznej z dopuszczeniem: dachówki cementowej oraz dachówki metalowej, pokrytej powłoką mineralną lub ceramiczną. 9. Rozbiórka obiektów budowlanych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków architektury i budownictwa może zostać uzależniona przez właściwego konserwatora zabytków od wcześniejszego wykonania kart ewidencyjnych zabytku architektury i budownictwa, zgodnie z instrukcją Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie, zawierających: informacje o obiekcie, ocenę wpływu wyburzenia na zachowanie układu urbanistycznego oraz ocenę wartości zabytkowej.</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		10. W granicach wyznaczonej na rysunku planu strefy ochrony sanitarnej od cmentarza wyklucza się lokalizację zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi.
14.	Uchwała nr XXXVIII/191/09 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 13 marca 2009 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej A2	<p>§5. 1. Ustala się następujące wymagania dla wykorzystania terenu i kształtowania zabudowy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) typ zabudowy – wolnostojąca lub zwarta, 2) wskaźnik zabudowy działki - maks.0,6, 3) wskaźnik intensywności zabudowy maks.1,5, 4) minimalna powierzchnia zabudowy samodzielnego budynku – 500m², 5) wysokość zabudowy: <ol style="list-style-type: none"> a) w strefie zabudowy 1-2 kondygnacyjnej - maksimum 10,00m, b) w strefie zabudowy 2-3 kondygnacyjnej – maksimum 14,00m. 6) dachy – symetryczne o jednakowym na całym budynku kącie nachylenia połaci, zawartym w zakresie 30-350 i okapach wysuniętych na min. 0,80m, 7) długość elewacji w widoku od strony przestrzeni publicznej – maksimum 120,00m, 8) maksymalna długość odcinka elewacji usytuowanego w jednej płaszczyźnie, w widoku od strony przestrzeni publicznej – maksimum 60,00m, z wymogiem rozdzielenia poszczególnych odcinków uskokiem lub ryzalitem o głębokości min. 3,00m i na długości min. 12,00m, 9) wykończenie ścian zewnętrznych –z wykluczeniem okładzin elewacyjnych typu „siding” oraz blachy trapezowej i tym podobnych materiałów stosowanych w typowych obiektach przemysłowych, halach i magazynach, <p>2. Ustalenie zawarte w ust. 1 pkt 4 nie dotyczy ewentualnych stacji transformatorowych oraz zabudowy towarzyszącej terenowym obiektom sportowym i rekreacyjnym, mieszczącej szatnie, sanitariaty, pomieszczenia gospodarcze i administracyjne a także obiektów architektury ogrodowej,</p> <p>3. Lokalizacja garaży jest dopuszczalna wyłącznie jako wbudowanych w budynkach przeznaczenia podstawowego,</p> <p>4. W zabudowie lokalizowanej w obrębie działki wymaga się stosowania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) dachów o jednakowym kącie nachylenia połaci i jednakowym pokryciu, 2) spójnych kompozycyjnie, materiałowo i kolorystycznie rozwiązań elewacji oraz zagospodarowania terenu. <p>5. Dopuszcza się sytuowanie zabudowy bezpośrednio przy granicy działek.</p> <p>6. Wymagania dotyczące liczby kondygnacji budynków oraz ustalenia zawarte w ust. 1 pkt 6 nie obowiązują w przypadku zagospodarowania całego terenu U,US.1 pod jedną inwestycję o funkcji sportowej lub pod wielofunkcyjną halę widowiskowo – sportową.</p> <p>7. Ustala się następujące wymagania dla ogrodzeń od strony przestrzeni publicznej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wysokość - maksimum 1,80m przy równoczesnym wymogu jednakowej wysokości wzdłuż całego terenu, 2) zakaz stosowania typowych ogrodzeń betonowych, 3) wymagana powierzchnia prześwitów – minimum 70%, <p>8. W przestrzeni publicznej prowadzi się zakaz lokalizacji nośników reklamowych za wyjątkiem:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) obiektów stanowiących elementy miejskiego systemu informacji wizualnej,

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>2) jednego nośnika reklamowego na działce bezpośrednio związanego z prowadzoną w jej obrębie działalnością. W wypadku potrzeby oznaczenia na nośniku reklamowym kilku podmiotów, wymaga się zastosowania jednorodnych rozwiązań plastycznych,</p> <p>9. Oznaczenie zawarte na rysunku planu dotyczące wymaganej realizacji ciągu pieszo – rowerowego przez teren o innym przeznaczeniu należy rozumieć jako wymóg połączenia ciągu pieszego KD/p.1 z ulicą lokalną KD/L.1 ciągiem pieszo – rowerowym. Przebieg tego ciągu może odbiegać od rysunku planu pod warunkiem realizacji w/w połączenia w obrębie terenu U,US.1.</p>
15.	Uchwała nr IV/34/10 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 30.12.2010 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla jednostki urbanistycznej Kowary – Podgórze dla terenów przeznaczonych pod stację uzdatniania wody „Kowary Dolne oraz Kowary Średnie”	<p>§ 5. 2. Zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej a także parametry i wskaźniki kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu, w tym linie zabudowy, gabaryty obiektów i wskaźniki intensywności zabudowy: Obiekty stacji uzdatniania wody należy zrealizować jako:</p> <p>1) obiekty kontenerowe lub</p> <p>2) budynki spełniające poniższe wymagania przestrzenne:</p> <p>a) wysokość – maksimum 8,00m, b) dach dwuspadowy, symetryczny o kącie nachylenia połaci zawartym w zakresie 300-450, kryty dachówką.</p>
16.	Uchwała nr IV/35/10 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 30.12.2010 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary – Podgórze dla terenów przeznaczonych pod stację uzdatniania wody „Kowary Górne”	<p>§ 5. 2. Zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej a także parametry i wskaźniki kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu, w tym linie zabudowy, gabaryty obiektów i wskaźniki intensywności zabudowy:</p> <p>1) obiekty stacji uzdatniania wody należy zrealizować jako:</p> <p>a) obiekty kontenerowe lub</p> <p>b) budynki spełniające poniższe wymagania przestrzenne:</p> <p>- wysokość – maksimum 8,00m, - dach dwuspadowy, symetryczny o kącie nachylenia połaci zawartym w zakresie 200 -350 , kryty dachówką.</p>
17.	Uchwała nr X/56/11 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 10.03.2011 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary – Krzaczyzna B.1	<p>§ 5. 1. Ustala się następujące wymagania dla wykorzystania terenu i kształtowania zabudowy:</p> <p>1)typ zabudowy – wolnostojąca, zwarta, 2)wskaźnik zabudowy działki - maks.0,4, 3)wskaźnik intensywności zabudowy maks.1,0, 4)maksymalna wysokość zabudowy – 9,00m, 5)dachy – symetryczne o kącie nachylenia połaci, zawartym w zakresie 35-470 i okapach wysuniętych na min. 0,80m, 6)maksymalna liczba budynków lokalizowanych w obrębie działki – 2 w tym 1 budynek przeznaczenia podstawowego + 1 budynek gospodarczy lub garaż,</p> <p>2. Wyklucza się lokalizację garaży blaszanych.</p> <p>3. Budynki istniejące nie spełniające kryteriów określonych w ust. 1 mogą być zachowane w obecnej formie architektoniczno – przestrzennej o ile na rysunku planu zostały oznaczone jako zabudowa istniejąca wskazana do zachowania. W przypadku przebudowy, rozbudowy lub nadbudowy tych budynków wyklucza się działania powodujące:</p> <p>1)zwiększenie parametrów, które przekraczają wartości określone w ust. 1 pkt 2-4, 2)przebudowy dachów symetrycznych w sposób zakłócający tę symetrię, 4. Dopuszcza się zbliżenie zabudowy do granic działek. 5. Ustala się następujące wymagania dla ogrodzeń od strony przestrzeni publicznej:</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		1) wysokość - maksimum 1,50m przy równoczesnym wymogu jednakowej wysokości wzdłuż całego terenu, 2) zakaz stosowania typowych ogrodzeń betonowych, 3) wymagana powierzchnia prześwitów – minimum 70%, 6. W przestrzeni publicznej wprowadza się zakaz lokalizacji nośników reklamowych za wyjątkiem: 1) obiektów stanowiących elementy miejskiego systemu informacji wizualnej, 2) jednego nośnika reklamowego na działce bezpośrednio związanej z prowadzoną w jej obrębie działalnością.
18.	Uchwała nr XVIII/108/11 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 27.10.2011 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary – Krzaczyzna A1	§ 5 Ustala się następujące zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego: 1) energię dla celów grzewczych i technologicznych należy pozyskiwać z wykorzystaniem proekologicznych źródeł energii, 2) wprowadza się klasyfikację akustyczną terenów objętych planem zgodną z ustaleniami zawartymi w poniższej tabeli 1: Tabela 1: symbol terenu klasyfikacja akustyczna MN,ML tereny zabudowy mieszkaniowej, jednorodzinnej ZN tereny nie podlegają ochronie akustycznej MN,ML,Uz tereny zabudowy mieszkaniowej, jednorodzinnej KD/G teren nie podlega ochronie akustycznej KD/L teren nie podlega ochronie akustycznej KD/D teren nie podlega ochronie akustycznej KD/W tereny nie podlegają ochronie akustycznej 3) ustala się minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej – zgodnie z ustaleniami szczegółowymi niniejszej uchwały, 4) na obszarze objętym planem ustala się zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, 5) ewentualna uciążliwość związana z działalnością prowadzoną w obrębie poszczególnych działek nie może naruszać standardów jakościowych środowiska ustalonych dla terenów sąsiednich, 6) wody opadowe i roztopowe z nawierzchni utwardzonych przed odprowadzeniem do odbiornika należy podczyścić i zneutralizować w zakresie substancji ropopochodnych i chemicznych, o ile z przepisów szczególnych nie wynika inaczej, 7) gospodarkę odpadami należy rozwiązać w oparciu o obowiązujące przepisy szczególne, 8) ustala się ochronę krajobrazu kulturowego poprzez wymagania w zakresie kształtowania zabudowy zawarte w ustaleniach szczegółowych niniejszej uchwały.

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
19.	Uchwała nr XXI/123/11 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 09.12.2011 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego stacji narciarskiej w Kowarach (w związku ze zmianą ustaw i zmianą wskaźników zabudowy)	-
20.	Uchwała nr XXIV/150/12 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 05.03.2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary jednostka urbanistyczna Kowary Wojków 1	<p>§ 6.</p> <p>1) na obszarze objętym planem znajdują się zabytki nieruchome, wpisane do rejestru zabytków, wymienione w poniższej:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Budynek mieszkalno – usługowy wraz z parkiem, — Dom mieszkalny, — Dom mieszkalny w typie willi, — Szpital Bukowiec, — Dom mieszkalny w typie willi, — Dom mieszkalny, — Sanatorium Wysoka Łąka, — Park sanatoriów Bukowiec i Wysoka Łąka. <p>2) wszelkie prace i działania inwestycyjne przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, a także w obrębie ich otoczenia wymagają postępowania zgodnie z przepisami odrębnymi;</p> <p>3) w granicach terenów wpisanych do rejestru zabytków ustala się: a) priorytet wymagań konserwatorskich nad wszelką prowadzoną współcześnie działalnością inwestycyjną, gospodarczą i usługową,</p> <p>b) wymóg zachowania historycznie ukształtowanego układu przestrzennego – rozplanowania istniejącej zabudowy i ciągów komunikacyjnych, historycznej kompozycji wnętrz urbanistycznych i zieleni,</p> <p>c) uzupełnienie zabudowy nowymi obiektami w nawiązaniu do historycznych zasad rozplanowania oraz przy wymogu nadania tym obiektom wysokich walorów architektonicznych i materiałowych, d) systematyczne usuwanie elementów dysharmonijnych lub ich przebudowa w nawiązaniu do historycznych cech kompozycji przestrzennej i architektonicznej obszaru,</p> <p>e) podwyższanie walorów wizualnych i użytkowych przestrzeni publicznej poprzez wprowadzenie wysokiej jakości posadzki urbanistycznej oraz elementów małej architektury;</p> <p>4) na obszarze objętym planem znajdują się budynki (zabytki nieruchome), wpisane do gminnej ewidencji zabytków,</p> <p>5) w odniesieniu do obiektów, o których mowa w pkt 4, a także budynków wpisywanych do ewidencji zabytków w terminach późniejszych, obowiązują zasady postępowania określone w przepisach odrębnych;</p> <p>6) wyznacza się strefę ochrony konserwatorskiej „B”, której granice określa rysunek nr 1 planu. W granicach tej strefy ustala się:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) wymóg zachowania historycznych walorów zabudowy istniejącej i jej otoczenia, b) w przypadku lokalizacji nowej zabudowy nawiązania jej gabarytami oraz cechami przestrzennymi do zabudowy istniejącej, c) zakaz lokalizacji otwartych placów składowych, d) zakaz lokalizacji obiektów wysokościowych takich jak maszty, silosy;

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>7) wyznacza się strefę obserwacji archeologicznej „OW”, której granice określa rysunek nr 1 planu. W strefie tej wymaga się postępowania ustalonego w przepisach odrębnych jak dla terenów, na których znajdują się zabytki archeologiczne;</p> <p>8) na obszarze objętym planem znajduje się stanowisko archeologiczne, w odniesieniu do którego zasady postępowania określają przepisy odrębne;</p> <p>9) w przypadku natrafienia podczas robót budowlanych lub ziemnych na przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem należy bezzwłocznie podjąć czynności – zgodnie z przepisami odrębnymi.</p>
21.	Uchwała nr LVII/266/13 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 22 października 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów aktywności gospodarczej w jednostce urbanistycznej Krzaczyń A	<p>§ 6.</p> <p>1) zakaz stosowania ogrodzeń frontowych z prefabrykowanych przęsł betonowych;</p> <p>2) zakaz umieszczania banerów i tablic reklamowych na ogrodzeniach;</p> <p>3) nakaz wprowadzania ciągów intensywnej zieleni przesłaniającej otwarte place składowe od strony przestrzeni publicznej;</p> <p>4) na terenach, na których wymaga się stosowania dachów stromych – nakaz stosowania pokrycia z dachówki lub blachodachówki w kolorze ceglasczerwonym lub grafitowym;</p> <p>5) zakaz stosowania na elewacjach barw podstawowych i odblaskowych;</p> <p>6) wyznacza się strefę „OW” obserwacji archeologicznej dla stanowiska archeologicznego nr AZP 86-17/38, położonego na południe od obszaru objętego planem, której granice określa rysunek planu. W strefie tej wymaga się postępowania ustalonego w przepisach odrębnych jak dla terenów, na których znajdują się zabytki archeologiczne.</p>
22.	Uchwała nr LXII/278/2013 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 05.12.2013 w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary Centrum B	<p>1. rubryka 3 tabeli otrzymuje brzmienie:</p> <p>3. Zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego:</p> <p>1) ze względów akustycznych tereny UT/ZP kwalifikuje się jako tereny rekreacyjno – wypoczynkowe;</p> <p>2) uzupełniające nasadzenia zieleni w granicach terenu należy wprowadzać w sposób niearuszający istniejących wartości środowiska przyrodniczego.</p>
23.	Uchwała nr LXII/279/2013 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 05.12.2013 w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary Centrum część C	-
24.	Uchwała nr LXV/288/14 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 27 lutego 2014 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów kolejowych w Kowarach	<p>§ 6.</p> <p>1) główny budynek dworca Kowary Dolne, usytuowany na terenie U.1 jest zabytkiem nieruchomym wpisanym do ewidencji zabytków;</p> <p>2) w odniesieniu do obiektu, o którym mowa w pkt 1 ustala się:</p> <p>a) ochronę północnej, głównej bryły budynku – tj. części pełniące funkcję obsługi pasażerów w obrębie dworca kolejowego Kowary Dolne;</p> <p>b) wymóg zachowania głównych osi kompozycyjnych w elewacjach;</p> <p>c) wymóg zachowania elementów wystroju elewacji takich jak klinkierowa okładzina ściany, gzymsy, ryzality, obramienia okien;</p> <p>d) wymóg zastosowania stolarki otworowej ujednoliconej w zakresie materiału, kolorystyki i rysunku;</p> <p>e) wymóg zachowania formy i rysunku drewnianej konstrukcji zadaszenia peronu;</p> <p>f) zakaz umieszczania na elewacji wielkoformatowych banerów, reklam i tablic informacyjnych oraz reklam świetlnych typu LED;</p> <p>3) wyznacza się strefę ochrony konserwatorskiej „B”, której granicę określa rysunek nr 1 planu.</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>W granicach tej strefy ustala się:</p> <ol style="list-style-type: none"> wymóg zachowania historycznych walorów zabudowy istniejącej i jej otoczenia; zakaz lokalizacji otwartych placów składowych; zakaz lokalizacji obiektów wysokościowych takich jak maszty, silosy; zakaz lokalizacji nośników reklamowych za wyjątkiem obiektów miejskiego systemu informacji wizualnej; <p>4) w przypadku natrafienia podczas robót budowlanych lub ziemnych na przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie iż jest on zabytkiem należy stosować przepisy odrębne.</p>
25.	<p>Uchwała nr XXXIV/178/17 Rady Miejskiej z dnia 28.02.2017 r. w Kowarach w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary – Centrum D.1</p>	<p>§ 6.</p> <ol style="list-style-type: none"> kształtowanie zabudowy zgodnie z wymaganiami określonymi w §10; stosowanie pokryć dachów stromych w kolorze czerwonym, brązowym, szarym lub grafitowym; stosowanie w wykończeniu elewacji: tynków, okładzin drewnianych w formie deskowań, okładzin kamiennych i ceramicznych oraz szkła; nawiązanie nowo realizowaną zabudową do tradycyjnych cech regionalnych budownictwa w zakresie rozplanowania, zasad stosowania materiałów wykończeniowych oraz elementów dekoracyjnych; w nowych obiektach wprowadzanie elementów charakterystycznych dla architektury regionalnej, przy wykorzystaniu materiałów wykończeniowych w sposób charakterystyczny dla zabudowy historycznej; stosowanie stonowanej kolorystyki elewacji z wykluczeniem barw podstawowych oraz odblaskowych; zakaz stosowania w elewacjach okładzin typu „siding” oraz blachy trapezowej; stosowanie ogrodzeń frontowych – ażurowych z przęsłami z metalu lub drewna;
26.	<p>Uchwała nr XLVII/255/18 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 15.06.2018 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary - Centrum B.1</p>	<p>§ 6.</p> <ol style="list-style-type: none"> kształtowanie zabudowy zgodnie z wymaganiami określonymi w § 8 oraz § 11; stosowanie pokryć dachów stromych w kolorze czerwonym, brązowym, szarym lub grafitowym; stosowanie w elewacjach szlachetnych materiałów wykończeniowych: tynków, okładzin drewnianych w formie deskowań, okładzin kamiennych i ceramicznych oraz szkła z dopuszczeniem materiałów syntetycznych imitujących materiały naturalne; zakaz stosowania w elewacjach okładzin typu „siding” oraz blachy trapezowej; stosowanie stonowanej kolorystyki elewacji z wykluczeniem barw podstawowych oraz odblaskowych; ustala się ochronę archeologiczną obszarów objętych planem w związku z ich położeniem w całości w strefie obserwacji archeologicznej „OW” wpisanej do gminnej ewidencji zabytków; obszary objęte planem uznaje się za obszary, na których znajdują się zabytki archeologiczne i które podlegają z tego tytułu wymogom ustalonym w przepisach odrębnych; wszelkie przedmioty, co do których istnieje przypuszczenie, iż są zabytkami, pozyskane w trakcie prac ziemnych lub odkryte jako przypadkowe znalezisko, podlegają ochronie prawnej na podstawie przepisów odrębnych; w granicach obszaru objętego planem znajduje się budynek mieszkalny przy ul. Ogrodowej 49 wpisany do rejestru zabytków – nr wpisu 517/J z dnia 2 marca 1978r.; ustala się ochronę w/w obiektu zgodnie z przepisami odrębnymi; w granicach obszaru objętego planem znajdują się budynki wpisane do gminnej ewidencji zabytków, wskazane do objęcia ochroną na mocy niniejszego planu, w odniesieniu do obiektów zabytkowych wymienionych w tabeli 2 ustala się: <ol style="list-style-type: none"> wymóg zachowania głównych, historycznych brył budynków, zachowania zasad kompozycji, układu psi oraz rozplanowania otworów okiennych i drzwiowych w elewacjach frontowych oraz widocznych z przyległych ciągów komunikacyjnych; wymóg zachowania lub odtworzenia cennych historycznie elementów ukształtowania budynku i elementów zdobniczych takich jak gzymsy, ryzality, opaski okienne i drzwiowe, wykusze, werandy, balkony, elementy snycerskie i kamieniarskie;

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		c) wymóg stosowania tradycyjnych materiałów budowlanych przy remontach w sposób zgodny z historyczną zasadą; d) w przypadku rozbudowy przebudowy lub nadbudowy wymóg takiej ich realizacji, aby nowe elementy stanowiły dopełnienie zasady historycznego ukształtowania obiektu; e) dopuszcza się łączenie elementów zabytkowych ze współczesnymi rozwiązaniami architektonicznymi
27.	Uchwała nr XLIX/271/18 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 14.09.2018 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla obszaru położonego w jednostce urbanistycznej Podgórze – część południowa	<p>§ 6. Ustala się następujące zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, ochrony i kształtowania krajobrazu, ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków w tym krajobrazów kulturowych oraz dóbr kultury współczesnej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kształtowanie zabudowy zgodnie z wymaganiami określonymi w § 7, § 8 oraz § 10; 2) stosowanie pokryć dachów stromych w kolorze czerwonym, brązowym, szarym lub grafitowym; 3) stosowanie w elewacjach szlachetnych materiałów wykończeniowych: tynków, okładzin drewnianych w formie deskowań, okładzin kamiennych i ceramicznych oraz szkła z dopuszczeniem wysokiej jakości materiałów syntetycznych imitujących materiały naturalne; 4) zakaz stosowania w elewacjach okładzin typu „siding” oraz blachy trapezowej; 5) stosowanie stonowanej kolorystyki elewacji z wykluczeniem barw podstawowych oraz odblaskowych; 6) wszelkie przedmioty, co do których istnieje przypuszczenie, iż są zabytkami, pozyskane w trakcie prac ziemnych lub odkryte jako przypadkowe znalezisko, podlegają ochronie prawnej na podstawie przepisów odrębnych; 7) w granicach obszaru objętego planem znajdują się budynki wpisane do gminnej ewidencji zabytków, wskazane do objęcia ochroną na mocy niniejszego planu, których wykaz zawiera tabela 2; 8) w odniesieniu do obiektów zabytkowych wymienionych w tabeli 2 ustala się: <ol style="list-style-type: none"> a) wymóg zachowania głównych, historycznych brył budynków, zachowania zasad kompozycji, układu osi oraz rozplanowania otworów okiennych i drzwiowych w elewacjach frontowych oraz widocznych z przyległych ciągów komunikacyjnych; b) wymóg zachowania lub odtworzenia cennych historycznie elementów ukształtowania budynku i elementów zdobniczych takich jak deskowania szczytów, opaski okienne i drzwiowe, wykusze, werandy, balkony, elementy snycerskie i kamieniarskie; c) wymóg stosowania tradycyjnych materiałów budowlanych przy remontach w sposób zgodny z historyczną zasadą; d) w przypadku rozbudowy, przebudowy lub nadbudowy wymóg takiej ich realizacji, aby nowe elementy stanowiły dopełnienie zasady historycznego ukształtowania obiektu; e) dopuszcza się łączenie elementów zabytkowych ze współczesnymi rozwiązaniami architektonicznymi. 9) na obszarze objętym planem znajduje się fragment tunelu kolejowego pod Przełęczą Kowarską wpisanego do gminnej ewidencji zabytków, którego położenie określa rysunek planu; ustala się ochronę obiektu, a w szczególności wymóg zachowania wystroju architektonicznego muru oporowego u jego wlotu.
28.	Uchwała nr XXXV/222/21 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 25.02.2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w jednostce urbanistycznej Kowary Centrum – edycja 2020 r.	<p>§ 6. Ustala się następujące zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, krajobrazu, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz krajobrazu kulturowego:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kształtowanie zabudowy zgodnie z wymaganiami określonymi w § 8; 2) wymóg stosowania w wykończeniu elewacji stonowanej kolorystyki, z wykluczeniem barw podstawowych i odblaskowych, a także błyszczących faktur; 3) wymóg zachowania spójności kolorystycznej obiektów lokalizowanych w granicach działki budowlanej; 4) stosowanie pokryć dachów stromych dachówką, łupkiem naturalnym bądź syntetycznym albo blachą płaską „na rąbek” w kolorze czerwonym, brązowym, czarnym lub grafitowym; 5) stosowanie w wykończeniu elewacji tynków, okładzin drewnianych w formie deskowań szczytów, kamiennych i ceramicznych podmurówek;

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>6) wprowadzania elementów charakterystycznych dla architektury regionalnej takich jak ganki, werandy, wykusze, opaski okienne, przy wykorzystaniu materiałów budowlanych i wykończeniowych w sposób charakterystyczny dla zabudowy historycznej regionu;</p> <p>7) na obszarze objętym planem znajdują się budynki ujęte w gminnej ewidencji zabytków i nie wpisane do rejestru zabytków, których wykaz zawiera tabela 2;</p> <p>8) na obszarze objętym planem znajdują się budynki ujęte w rejestrze zabytków, których wykaz zawiera tabela 3;</p> <p>9) obiekty, o których mowa w pkt 7 obejmuje się ochroną na mocy planu i ustala:</p> <p>a) wymóg zachowania bryły budynków, w tym formy dachów,</p> <p>b) stosowanie pokryć dachów dachówką łupkiem naturalnym bądź syntetycznym w kolorach naturalnych, nawiązujących do historycznie stosowanych materiałów z dopuszczeniem blachy płaskiej „na rąbek” w kolorze czarnym lub grafitowym,</p> <p>c) wymóg zachowania rysunku elewacji – gzymsów, ryzalitów, opasek okiennych,</p> <p>d) zakaz docieplania zewnętrznego budynków mogącego wpłynąć na ich detal architektoniczny,</p> <p>e) wymóg zachowania bądź przywrócenia historycznej kompozycji elewacji, w tym rozplanowania otworów okiennych i drzwiowych,</p> <p>f) wymóg zachowania wykuszy, werand, balkonów w formie ukształtowanej historycznie,</p> <p>g) zakaz umieszczania na elewacjach usytuowanych od strony ciągów komunikacyjnych klimatyzatorów, anten oraz instalacji technicznych dekomponujących układ elewacji;</p> <p>10) w odniesieniu do budynków objętych ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków, których wykaz zawiera tabela 3, oraz ich otoczenia obowiązują wymogi określone w przepisach odrębnych oraz:</p> <p>a) wymóg stosowanie pokryć dachów dachówką łupkiem naturalnym bądź syntetycznym w kolorach naturalnych, nawiązujących do historycznie stosowanych materiałów,</p> <p>b) wymogi zawarte w pkt 9 lit. a, c-g;</p> <p>11) wszelkie przedmioty, co do których istnieje przypuszczenie, iż są zabytkami, pozyskane w trakcie prac ziemnych lub odkryte jako przypadkowe znalezisko, podlegają ochronie prawnej na podstawie przepisów odrębnych.</p>
29.	Uchwała nr XXXV/223/21 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 25.02.2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 103/34 położonej w jednostce urbanistycznej Kowary Krzaczyzna	<p>§ 6. Ustala się następujące zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, krajobrazu, dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego:</p> <p>1) kształtowanie zabudowy zgodnie z wymaganiami określonymi w § 7;</p> <p>2) wymóg stosowania w wykończeniu elewacji stonowanej kolorystyki, z wykluczeniem barw podstawowych i odblaskowych, a także błyszczących faktur;</p> <p>3) wymóg zachowania spójności kolorystycznej obiektów lokalizowanych w granicach działki budowlanej;</p> <p>4) wszelkie przedmioty, co do których istnieje przypuszczenie, iż są zabytkami, pozyskane w trakcie prac ziemnych lub odkryte jako przypadkowe znalezisko, podlegają ochronie prawnej na podstawie przepisów odrębnych.</p>
30.	Uchwała nr XXXV/224/21 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 25.02.2021 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej KOWARY KRZACZYNA A	nie zmienia zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, które zostały we właściwy sposób zagwarantowane w planie objętym niniejszą zmianą poprzez narzucenie wymogów w zakresie ochrony zabytków (budynków i obszarów), w tym zabytków archeologicznych, oraz poprzez określenie zasad kształtowanie nowo realizowanej zabudowy na obszarach cennych kulturowo; ustalenia zmiany planu uzyskały uzgodnienie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
31.	Uchwała nr XXXVI/225/21 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 25.02.2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w jednostce urbanistycznej Kowary Wojków - edycja 2020 r.	<p>§ 6. Ustala się następujące zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, krajobrazu, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz krajobrazu kulturowego:</p> <p>1) kształtowanie zabudowy zgodnie z wymaganiami określonymi w § 8;</p> <p>2) wymóg stosowania w wykończeniu elewacji stonowanej kolorystyki, z wykluczeniem barw podstawowych i odblaskowych, a także błyszczących faktur;</p> <p>3) wymóg zachowania spójności kolorystycznej obiektów lokalizowanych w granicach działki budowlanej;</p>

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>4) stosowanie pokryć dachów stromych dachówką, łupkiem naturalnym bądź syntetycznym albo blachą płaską „na rąbek” w kolorze czerwonym, brązowym, grafitowym lub czarnym;</p> <p>5) stosowanie w wykończeniu elewacji tynków, okładzin drewnianych w formie deskowań szczytów, kamiennych i ceramicznych podmurówek;</p> <p>6) wprowadzania elementów charakterystycznych dla architektury regionalnej takich jak ganki, werandy, wykusze, opaski okienne, przy wykorzystaniu materiałów budowlanych i wykończeniowych w sposób charakterystyczny dla zabudowy historycznej regionu;</p> <p>7) na obszarze objętym planem znajdują się budynki, ujęte w gminnej ewidencji zabytków, objęte ochroną na mocy planu, wymienione w tabeli 2;</p> <p>8) obiekty, o których mowa w pkt 7 obejmuje się ochroną na mocy planu i ustala:</p> <p>a) wymóg zachowania bryły budynków, w tym formy dachów;</p> <p>b) stosowanie pokryć dachów dachówką łupkiem naturalnym bądź syntetycznym w kolorach naturalnych, nawiązujących do historycznie stosowanych materiałów z dopuszczeniem blachy płaskiej „na rąbek” w kolorze czarnym lub grafitowym,</p> <p>c) wymóg zachowania bądź przywrócenia historycznej kompozycji elewacji, w tym rozplanowania otworów okiennych i drzwiowych,</p> <p>d) wymóg zachowania wykuszy, werand, balkonów w formie ukształtowanej historycznie,</p> <p>e) wymóg zachowania rysunku elewacji – gzymsów, ryzalitów, opasek okiennych, a w przypadku dokonywania termomodernizacji odtworzenie tych elementów wg ich historycznego ukształtowania,</p> <p>f) zakaz umieszczania na elewacjach usytuowanych od strony ciągów komunikacyjnych klimatyzatorów, anten oraz instalacji technicznych dekomponujących układ elewacji;</p> <p>9) wszelkie przedmioty, co do których istnieje przypuszczenie, iż są zabytkami, pozyskane w trakcie prac ziemnych lub odkryte jako przypadkowe znalezisko, podlegają ochronie prawnej na podstawie przepisów odrębnych.</p>
32.	Uchwała nr XLIII/269/21 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 26.08.2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w jednostce urbanistycznej Kowary Krzaczyzna - edycja 2020 r.	<p>§ 6. Ustala się następujące zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, krajobrazu, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz krajobrazu kulturowego:</p> <p>1) kształtowanie zabudowy zgodnie z wymaganiami określonymi w § 8;</p> <p>2) wymóg stosowania w wykończeniu elewacji stosowanej kolorystyki, z wykluczeniem barw podstawowych i odblaskowych, a także błyszczących faktur;</p> <p>3) wymóg zachowania spójności kolorystycznej obiektów lokalizowanych w granicach działki budowlanej;</p> <p>4) stosowanie pokryć dachów stromych dachówką, łupkiem naturalnym bądź syntetycznym albo blachą płaską „na rąbek” w kolorze czerwonym, brązowym lub grafitowym;</p> <p>5) stosowanie w wykończeniu elewacji tynków, okładzin drewnianych w formie deskowań szczytów, kamiennych i ceramicznych podmurówek;</p> <p>6) wprowadzanie elementów charakterystycznych dla architektury regionalnej takich jak ganki, werandy, wykusze, opaski okienne, przy wykorzystaniu materiałów budowlanych i wykończeniowych w sposób charakterystyczny dla zabudowy historycznej regionu;</p> <p>7) wszelkie przedmioty, co do których istnieje przypuszczenie, iż są zabytkami, pozyskane w trakcie prac ziemnych lub odkryte jako przypadkowe znalezisko, podlegają ochronie prawnej na podstawie przepisów odrębnych.</p>

Źródło: Opracowanie własne

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy Miejskiej Kowary

Gmina Miejska Kowary zlokalizowana jest w powiecie karkonoskim, w województwie dolnośląskim, a w jej skład wchodzi miasto Kowary wraz z dawnymi jednostkami osadniczymi: Podgórze, Wojków i Krzaczyzna. Według danych GUS jej powierzchnia wynosi 37 km². Jest to miejscowość przygraniczna, oddalona: Karpacza o ok. 8,00 km, Lubawki o ok. 25,00 km oraz Jeleniej Góry o ok. 16,00 km.

Gmina Miejska Kowary graniczą z 5 gminami znajdującymi się w województwie dolnośląskim, tj.:

- gminą Karpacz (gmina miejska, powiat karkonoski),
- gminą Podgórzyn (gmina wiejska, powiat karkonoski),
- gminą Mysłakowice (gmina wiejska, powiat karkonoski),
- gminą Kamienna Góra (gmina wiejska, powiat kamiennogórski),
- gminą Lubawka (gmina miejsko-wiejska, powiat kamiennogórski).

5.2.1. Zarys historii obszaru Gminy Miejskiej Kowary

Historia miasta Kowary nieodłącznie jest związana z walońskim gwarkiem Walon Wawrzyniec Angelus, który w 1148 roku odkrył rudy żelaza na zboczu góry Rudnik w Rudawach Janowickich. W 1158 roku książę Bolesław Kędzierzawy nakazał założyć osadę. Dzięki górnictwu, hutnictwu, kowalstwu miasto Kowary stało się osadą zamożną i konkurowało z pobliską Jelenią Górą. W 1392 r. Kowary znalazły się pod panowaniem Czech.

Kowary otrzymały prawa miejskie w 1513 roku od króla Czech i Węgier Władysława Jagiellończyka. W XVI w. Kowary stały się również ważnym ośrodkiem płóciennictwa. Od XV w. należały do rodziny Schaffgotschów. W tym czasie eksportowano znaczną ilość żelaza do Polski (najwięcej w 1558 r.) W II poł. XVI w. miasto stanowiło ośrodek produkcji zbrojeniowej. Zaopatrywało i realizowało także zamówienia z krajów ościennych. Jednym z odbiorców był król Polski Zygmunt August, który zlecił wykonanie 2000 luf do muszkietów.

Okresem przełomowym był czas wojny trzydziestoletniej. Zaprzestano produkcji górniczej i hutniczej, a kopalnie zostały zatopione. Jedynie tkactwo nadal się rozwijało. W 1720 r. rozpoczęła działalność jedna z pierwszych na Śląsku manufaktur płóciennych.

W 1742 r. wraz z resztą Śląska Kowary przeszły z Czech do Prus. Król Fryderyk II wykupił miasto z rąk czeskich spadkobierców Schaffgotschów – Czerninów. Podejmowano próby odrodzenia górnictwa, ale dominowało nadal włókiennictwo. W drugiej połowie XIX w. Kowary stały się znane m. in. z wyrobu dywanów i filców. W 1882 r. powstało połączenie kolejowe z Kamienną Górą.

W XX w. na tym terenie ponownie rozpoczęto prowadzić działalność górniczą. Od zakończenia pierwszej wojny światowej eksploatowano rudy żelaza, a od 1927 r. – uranu. Uran sprzedawany był do 1939 r. zakładom badawczym w Oranienburgu oraz zakładom Stahlwerk Mark A.G. w Hamburgu. W czasie II wojny światowej, na terenach miasta, zlokalizowane zostały nazistowskie obozy pracy przymusowej. W 1945 r. miasto znalazło się w granicach Polski. Na teren Kowar przesiedlono polskich obywateli, m.in. z Kresów Wschodnich. Ponownie, w kamuflażu, wznowiono wydobywanie uranu, prowadzone na potrzeby sowieckiej atomistyki. Bito także sztolnie poszukiwawcze i wydobywcze oraz szyby, a w latach 60. XX w. przerabiano także surowiec odzyskiwany z hałd. Wydobywanie uranu zaprzestano w latach 60. XX wieku. Prowadzono równocześnie także ujawniony przemysł: wydobywczy, maszynowy (Fabryka Maszyn Kowary), a także włókienniczy (dywany). W 1986 r. miasto utraciło pasażerski ruch kolejowy, a w 2005 r. zamknięto także przewozy towarowe. Od 1999 r. Kowary przynależą do powiatu jeleniogórskiego w województwie dolnośląskim. Od 2021 r. powiat jeleniogórski zmienił nazwę na karkonoski.

Herb Gminy Miejskiej Kowary przedstawia srebrnego (białego) konia wspinającego się w prawą stronę, znajdującego się na zielonym polu tarczy oraz czarny młot kowalski zawieszony ukośnie nad jego grzbietem. Flaga Gminy Miejskiej Kowary to prostokątny płat tkaniny w kolorze białym i zielonym z herbem Miasta, który znajduje się po jednej stronie w górnej części.

Gmina Miejska Kowary posługuje się tłoczoną okrągłą pieczęcią metalową, na której w centralnej części widnieje herb Miasta, a w otoku znajduje się napis „Miasto Kowary”.

Rysunek 1. Herb, flaga oraz pieczęć Miasta Kowary

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Statutu Gminy Miejskiej Kowary

5.2.2. Krajobraz kulturowy

Środowisko kulturowe Gminy Miejskiej Kowary determinowane jest występowaniem na jej terenie: zabytków archeologicznych, zabytków architektury, założeń parkowych oraz wartości niematerialnych, do których zaliczyć można krajobraz oraz kulturę ludową. Warto podkreślić, że zachowane zasoby dziedzictwa kulturowego gminy stanowią wartości podlegające ochronie prawnej i pozwalają tym samym na wyodrębnienie obszarów o istotnych walorach środowiska kulturowego. Ochrona dóbr kultury materialnej i niematerialnej jest celem polityki przestrzennej, a kształtowanie środowiska kulturowego wpływa na rozwój pozostałych dziedzin regionu, takich, jak: turystyka, rekreacja, osadnictwo czy leśnictwo.

INSTYTUCJE KULTURY

Na terenie Gminy Miejskiej Kowary działalność kulturalną prowadzi **Miejski Ośrodek Kultury (MOK) oraz Miejska Biblioteka Publiczna**. Miejski Ośrodek Kultury oraz biblioteka mieszczą się przy ul. Szkolnej 2 w Kowarach. Biblioteka posiada również swoją filię przy ul. Wojska Polskiego 4/10 w Kowarach.

Miejski Ośrodek Kultury oraz Biblioteka w Kowarach zajmują się krzewieniem kultury na terenie Gminy Miejskiej Kowary. W zakresie działalności MOK prowadzi zajęcia z dziećmi i młodzieżą, zajęcia rekreacyjno – sportowe dla młodzieży i dorosłych, spotkania członków Klubu Seniora, zajęcia teatralne, warsztaty z rękodzieła oraz imprezy i spotkania kulturalne. MOK regularnie organizuje również seanse filmowe w Kinie za Rogiem. Zbiory biblioteki obejmują obecnie 21 440 książek oraz jeden audiobook. W ramach działalności bibliotecznej, ośrodek organizuje również spotkania autorskie oraz akcje promujące książki i czytelnictwo, prelekcje, wykłady oraz zajęcia dla dzieci.

Ponadto na terenie miasta zlokalizowane jest:

- **Muzeum Sentymentów** - gromadzone są w nim eksponaty z czasów PRLu. Muzeum mieści się w budynku dawnej fabryki dywanów (szczegółowe informacje przedstawiono w rozdziale 5.2.6),¹
- **Dom Kata** – budynek, w którym dawniej zamieszkiwał ostatni miejski kat. Stworzono tutaj ekspozycję specjalnych narzędzi i urządzeń tortur, wykorzystywanych do egzekwowania przestrzegania prawa,²
- **Podziemna Trasa Turystyczna „Kopalnia Podgórze”** – jest to największa kopalnia uranu na terenie miasta Kowary oraz druga co do wielkości wydobywająca rudę uranu w Polsce. Powstanie wyrobisk datuje się na lata 50-te XX wieku, natomiast eksploatacja

¹ <https://muzeumsentymentow.pl/>

² <https://turysta.kowary.pl/>

trwała do 1958 roku. Dzięki muzeum istnieje możliwość poznania historii kowarskiego górnictwa, specyfiki pracy górników, technik eksploatacji podziemnych złóż uranu oraz tajnej działalności Zakładów Przemysłowych R-1. Kopalnię można zwiedzać, dzięki trzem trasom – trasie turystycznej, trasie ekstremalnej oraz trasie nurkowej,³

- **Podziemna Trasa Turystyczna Sztolnie Kowary w "Kopalni Liczyrzepa"**- w XIX w. wydobywano tutaj fluoryt, a później uran. Trasa turystyczna mierzy 1,2 km. Odwiedzający mogą poznać historię kowarskiego górnictwa i specyfikę tej pracy polegającą na wydobywaniu cennych kruszców, kamieni półszlachetnych, rud żelaza, srebra i ołowiu. Kopalnia Liczyrzepa zajmuje się organizacją, dla grup zorganizowanych, gier terenowych, imprez okolicznościowych oraz zajęć edukacyjnych związanych z górnictwem,⁴
- **Dom Tradycji Miasta** – miejsce, w którym można obejrzeć: zbiór pocztówek, związanych z dziejami Kowar, kącik górniczy oraz czarodziejskie drzwi stworzone przez mistrzów artystów z Kowar i okolicznych miejscowości. Występują tutaj również alegorie zapomnianych zawodów,⁵
- **Skansen Górnictwa** – miejsce, gdzie popularyzowane są kowarskie tradycje górnicze. Występuje tutaj ścieżka dydaktyczna, na której znajdują się ekspozycja starych urządzeń kopalnianych oraz fragmenty skał występujące w Karkonoszach,⁶
- **„Park Miniatur Zabytków Dolnego Śląska”** - zlokalizowany obok dawnej fabryki dywanów. Prezentuje najważniejsze zabytki Dolnego Śląska. Znajdują się tu modele zamków, pałaców, klasztorów oraz ratuszy, wykonanych w skali 1:25, wraz z największą w Polsce Miniaturą gór - pasem Karkonoszy, wraz ze Śnieżką oraz wiernie odtworzonymi szlakami i schroniskami,⁷
- **Dawny budynek Domu Kultury** - znajduje się w centrum Osiedla Górniczego. Przed wejściem do budynku znajdują się dwa kamienne posągi górnika i hutnika. Budynek pochodzi z początku lat 50-tych XX wieku. Obecnie znajduje się tam Miejski Ośrodek Kultury oraz Miejska Biblioteka Publiczna. W środku znajdują się czytelnia, sale wystawowe, pracownia oraz aula widowiskowa, w której ściany ozdabiają płaskorzeźby Antoniego Mehla o tematyce górniczej oraz małe i kameralne Kino za Rogiem⁸,

³ <http://www.kopalniapodgorze.pl/>

⁴ <https://e-kowary.pl>

⁵ <https://turysta.kowary.pl>

⁶ Jw.

⁷ <https://www.park-miniatur.com/>

⁸ <https://turysta.kowary.pl>

- **Stacja Kowary z miniskansenem** – mini skansen z eksponatami związanymi z kolejnictwem. Znajduje się tu m.in. stary kolejowy żuraw, wagon towarowy do drezyny WM-5, samoczynna sygnalizacja przejazdowa oraz szafa przejazdowa,⁹
- **Galeria Sław Kolarstwa Polskiego na Kowarskiej Starówce** –miejsce przeznaczone do upamiętnienia wieloletniej tradycji organizacji imprez kolarskich na terenie Kowar. Co roku - 15 sierpnia mieszkańcy oraz turyści mają okazję spotkać się z legendami polskiego kolarstwa.¹⁰

KLUBY, ORGANIZACJE, STOWARZYSZENIA ORAZ FUNDACJE

Na terenie Gminy Miejskiej Kowary działają liczne kluby, organizacje i stowarzyszenia, które aktywizują i integrują lokalną społeczność.

- Miejski Klub Sportowy „Olimpia” Kowary,
- Fundacja Carita im. Wiesławy Adamiec,
- Stowarzyszenie Tenisa Ziemnego „RETURN” Kowary,
- Stowarzyszenie Miłośników Kowar,
- Stowarzyszenie Eurojedyńka,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kowarach,
- Stowarzyszenie Wędkarskie „Alternatywa”,
- Fundacja Slow City,
- Kowarski Klub Seniora,
- Fundacja Kotliny Uranowej Karkonoszy,
- Stowarzyszenie „Przyjazna Trójka”,
- Stowarzyszenie „Podziemne Karkonosze”.

Funkcjonują tutaj lokalne zespoły muzyczne, m.in.: Kowarskie Wrzosi, Kowarska Orkiestra Rozrywkowa, Mooroi oraz Banda.

Przez teren Gminy Miejskiej Kowary przebiega wiele tras rowerowych, pozwalających zapoznać się z historią tego regionu. Jest to atrakcja dla osób lubiących aktywnie spędzać swój czas wolny. Najślynniejsza trasa rowerowa to Euroregionalny Szlak Rowerowy ER-6. Warto przejechać też trasę od Karpacza po śnieżkę. Do oznakowanych tras rowerowych, należą: Karpacz – Przełęcz Okraj, Jelenia Góra – Kamienna Góra, Janowice Wielkie – Kowary, Kowary – Krzaczyzna – Karpacz – wzdłuż drogi 366.

Dodatkowo przebiegają także trasy wyznaczone przez PTTK, które są szlakami pieszymi, jednakże z techniczną możliwością wykorzystania przez cyklistów, tj.:

⁹ <https://turysta.kowary.pl>

¹⁰ Jw.

- Szlak Tradycji Górniczych - szlak prowadzący po najciekawszych turystycznie zakątkach miasta, poza obrębem terenu zabudowanego, ukazuje położenie Kowar. Długość trasy wynosi ponad 7 km,. Ścieżka dydaktyczna oznakowana jest kolorem czerwonym,¹¹
- Szlak Zielone Karkonosze – długość trasy wynosi około 5,5 km i wiedzie przez ciekawe przyrodniczo zakątki miasta Kowary oraz jego najbliższej okolicy. Ścieżka przyrodnicza oznakowana jest kolorem zielonym,¹²
- Ścieżka edukacyjna „Jedlinki” – trasa liczy około 3 km długości, tematyka ścieżki obejmuje rośliny i zwierzęta lasu oraz problematykę leśnej gospodarki. Znajduje się przy niej 19 tablic edukacyjnych dotyczących lasu i roli leśników. Edukacyjny trakt prowadzi do leśnej polany, na której stoją budynki dawnego schroniska Tannenbaude - dzisiejsza leśniczówka „Jedlinki”,¹³
- Kowarskie Trasy dla aktywnych - szlaki biegowe, spacerowe i nordic walking.

FORMY OCHRONY PRZYRODY

Krajobraz kulturowy determinowany jest poniekąd również przez środowisko naturalne i występujące na danym obszarze tereny i obiekty podlegające ochronie. Na obszarze Gminy Miejskiej Kowary znajdują się:

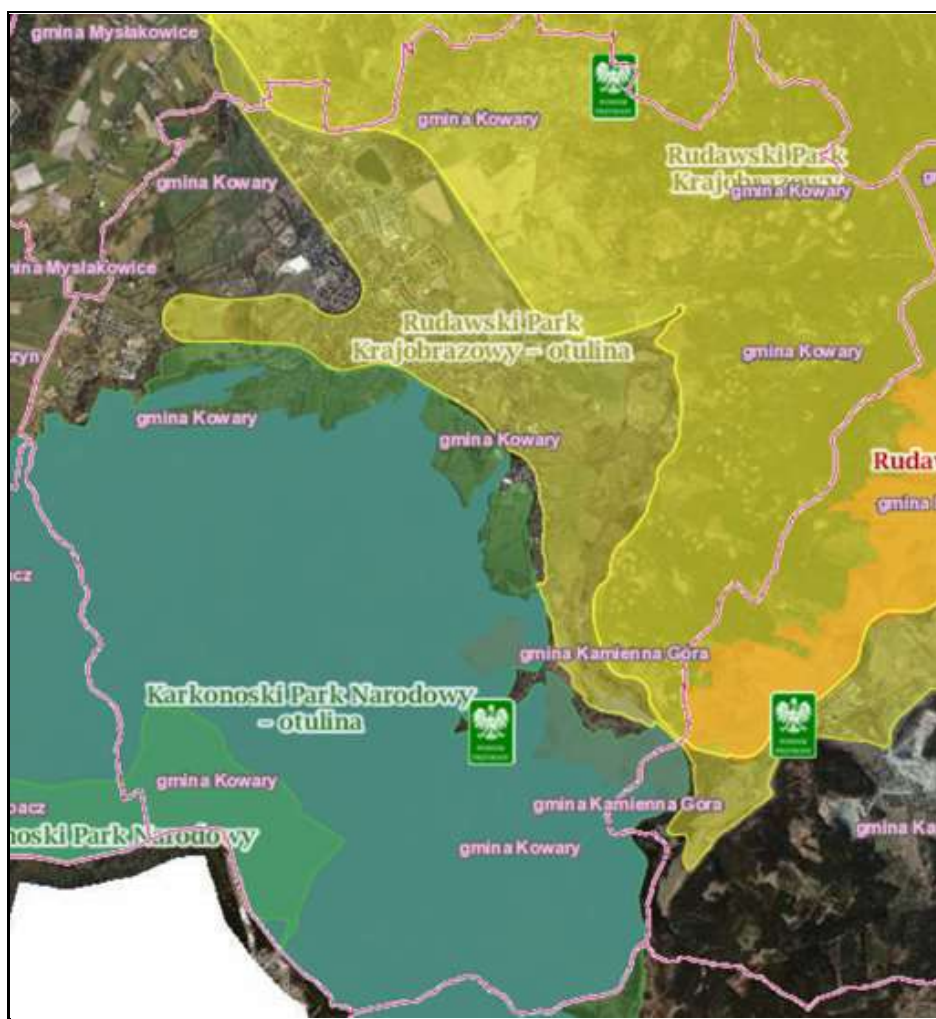
- Karkonoski Park Narodowy,
- Rudawski Park Krajobrazowy,
- Obszar Natura 2000 Rudawy Janowickie PLH020011,
- Obszar Natura 2000 Karkonosze PLC020001,
- Obszar Natura 2000 Karkonosze PLB020007,
- 2 pomniki przyrody.

¹¹ <https://turysta.kowary.pl>

¹² Jw.

¹³ <http://visitkarkonosze.com/>

Rysunek 2. Formy ochrony przyrody w granicach Gminy Miejskiej Kowary

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Karkonoski Park Narodowy – został utworzony na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 stycznia 1959 r. w sprawie utworzenia Karkonoskiego Parku Narodowego i zajmuje powierzchnię 5 951,42 ha, a jego otulina 13 093,00 ha. Teren głównie porastany jest przez lasy, które objęte są ochroną czynną. Piętro subalpejskie i alpejskie jest pod ścisłą ochroną. Rozpoznano tutaj ponad 1 000 gatunków roślin oraz 40 gatunków ssaków, m.in.: wydra, jeleń, sarna europejska, lis rudy oraz 16 gatunków nietoperzy. Osobliwym gatunkiem terenu jest muflon śródziemnomorski. Występuje tu również 90 gatunków ptaków, tj.: włochatka, sóweczka, cietrzew, głuszec, drozd obroźny, płochacz halny oraz rośliny endemiczne, tj.: skalnica bazaltowa - podgatunek skalnicy darniowej, dzwonek karkonoski, gnidosz sudecki, biedrzyńca mniejszy skalny.¹⁴

Rudawski Park Krajobrazowy – obszar zajmuje powierzchnię 15 705,00 ha i został utworzony uchwałą nr VIII/49/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Jeleniej Górze z dnia 16

¹⁴ <https://zpppn.pl>, <http://crfop.gdos.gov.pl>

listopada 1989 r. w sprawie utworzenia parku krajobrazowego pod nazwą "Rudawski Park Krajobrazowy". Celem ochrony Parku jest zachowanie lokalnego charakteru i skali zabudowy w historycznie ukształtowanych jednostkach osadniczych, oraz niezabudowanych przestrzeni w otwartym krajobrazie leśno-polnołąkowym, oraz ochrona zróżnicowanych walorów przyrodniczych oraz geologicznych i geomorfologicznych.¹⁵

Obszar Natura 2000 Rudawy Janowickie (PLH020011) - specjalny obszar ochrony siedlisk (dyrektywa siedliskowa), który obejmuje powierzchnię 6 635,04 ha. Został utworzony decyzją Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmującą, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007)5043)(2008/25/WE). Obszar charakteryzuje się wysokim stopniem lesistości. Jest pokryty głównie przez lasy dolnoreglowe świerkowo-bukowe. Występuje tu także buczyna, grądy olsów i łągów. 40,00% obszaru zajmują ekstensywnie użytkowane łąki. Znajduje się tu 9 siedlisk z załącznika I dyrektywy siedliskowej, a w potokach żyje głowacz białołety. Występują tu także kilka gatunków nietoperzy.¹⁶

Obszar Natura 2000 Karkonosze (PLC020001) - specjalny obszar ochrony siedlisk (dyrektywa siedliskowa), który obejmuje powierzchnię 18 581,23 ha. Został utworzony decyzją wykonawczą Komisji (UE) 2020/97 z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie przyjęcia trzynastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny. Celem obszaru jest zachowanie bioróżnorodności. Znajdują się tu 23 siedliska z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Dobrze zachowały się subalpejskie i reglowe torfowiska górskie. Szczególną wartością odznaczają się bory górnoreglowe. Zaobserwowano tu 11 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Występują tu stanowiska rzadkich i zagrożonych gatunków roślin naczyniowych, w tym endemicznych, tj.: dzwonek karkonoski oraz skalnica bazaltowa. Znajdują się także rzadko spotykane gatunki mszaków oraz relikty tundrowe w faunie, oraz rzadkie gatunki bezkręgowców. Odnotowano występowanie stanowiska endemicznego gatunku *Pterostichus sudeticus* oraz 9 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, tj.: podkowiec mały, mopek zachodni, nocek łydkowłosy, nocek bechsteina, nocek duży, wydra europejska, kumak niziny, głowacz białołety oraz modraszek *nausitous*.¹⁷

Obszar Natura 2000 Karkonosze (PLB020007) - obszar specjalnej ochrony ptaków (dyrektywa ptasia), który obejmuje powierzchnię 18 581,23 ha. Został utworzony decyzją wykonawczej Komisji (UE) 2020/97 z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie przyjęcia trzynastego

¹⁵ <http://crfop.gdos.gov.pl>

¹⁶ <http://www.ine.eko.org.pl>, <http://crfop.gdos.gov.pl>

¹⁷ <http://www.obszary.natura2000.pl>, <http://crfop.gdos.gov.pl>

zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny. Na obszarze tym występuje piętrowość roślinności. Zachowały się tu relikty flory arktycznej i alpejskiej oraz cenne torfowiska wysokie. Na terenie ostoi odnotowano 11 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Karkonosze stanowią ważną ostoją cietrzewia, sóweczki i włośchatki.¹⁸

POMNIKI PRZYRODY

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2021 r. poz. 1098) **pomnikami przyrody** są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Zgodnie z danymi w rejestrze pomników przyrody w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody na terenie Gminy Miejskiej Kowary znajdują się 2 pomniki przyrody.

UKŁAD URBANISTYCZNY

Układ urbanistyczny miasta został utworzony wzdłuż ciągu komunikacyjnego, który ukształtowany został wzdłuż doliny Jedlicy. Tereny wzdłuż traktu były rozbudowywane, dzięki czemu utworzyły się ciągi zwartej zabudowy. Na terenie Kowar nie wykształcił się klasyczny rynek, tak więc ratusz został wybudowany w północno-wschodniej części obecnej ul. 1 Maja. Ożywienie ruchu inwestycyjnego oraz rozwój budownictwa mieszkaniowego miał miejsce z końcem XIX, a początkiem XX wieku w środkowej części miasta. W tym samym okresie powstało osiedle Wojków, które różniło się od pozostałej części miasta, szczególnie nierolniczym charakterem. Na początku XX w. zbudowano tu obiekty sanatoryjne. W latach 50-tych powstało osiedle górnicze, które stanowiło wypełnienie zespołów mieszkaniowych. Powstały obiekty przemysłowe, które położone są tuż obok zabudowy mieszkaniowej. Układ urbanistyczny miasta Kowary objęty ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków – nr wpisu A/1808/365 z dnia 25 listopada 1956 r.¹⁹

5.2.3. Zabytki nieruchomości

Do nieruchomości zabytków na terenie Gminy Miejskiej Kowary należą przede wszystkim zabytki architektury sakralnej. Z architektury świeckiej do zabytków nieruchomości na tym terenie zalicza się przede wszystkim zespoły pałacowe, dwory, parki i budynki gospodarcze.

¹⁸ <http://www.ine.eko.org.pl>, <http://crfop.gdos.gov.pl>

¹⁹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kowary

Na terenie Gminy Miejskiej Kowary występują zabytki nieruchome ujęte w rejestrze zabytków województwa dolnośląskiego, prowadzonego przez Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wykaz zabytków nieruchomych

ujętych w wojewódzkim rejestrze zabytków wykazano w rozdziale 5.3 niniejszego Programu, natomiast te ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Miejskiej Kowary wykazano w załączniku nr 1.

Zabytki nieruchome są w różnym stanie utrzymania. W przypadku wielu zabytków konieczne jest podjęcie prac remontowych i rewaloryzacyjnych w celu odzyskania ich dawnej świetności.

5.2.4. Zabytki ruchome

Rejestr zabytków ruchomych prowadzony jest przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki Konserwator Zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

Do rejestru nie są wpisywane obiekty wpisane do inwentarza muzeum lub wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego. Zasoby muzealne i archiwalne chronione są na podstawie odrębnych przepisów.

5.2.5. Zabytki archeologiczne

Stanowiska archeologiczne to materialne ślady działalności ludzi. W obrębie stanowiska archeologicznego grupują się zazwyczaj pozostałości licznych powstających i zamierających kolejno osad.

Na terenie Gminy Miejskiej Kowary znajduje się 28 stanowisk archeologicznych o metryce średniowiecznej i nowożytniej. Spośród nich, na szczególną uwagę zasługuje 1 stanowisko archeologiczne wpisane do rejestru zabytków.

Tabela 2. Nieruchome zabytki archeologiczne z terenu Gminy Miejskiej Kowary wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków

Miejscowość	Wykaz stanowiska archeologicznego	Obszary Ochrony archeologicznej
Kowary	1-26 (AZP 86-17)	strefa ochrony archeologicznej Starego Miasta
		strefa obserwacji archeologicznej intensywnego osadnictwa średniowiecznego
		strefa obserwacji archeologicznej miejscowości o wczesnej genezie historycznej - Podgórze
		strefa obserwacji archeologicznej miejscowości o wczesnej genezie historycznej - Krzaczyzna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków

Tabela 3. Nieruchome zabytki archeologiczne z terenu Gminy Miejskiej Kowary wpisane do gminnej ewidencji zabytków

Lp.	Numer	Rodzaj
1.	//88-17	Stanowiska archeologiczne: archiwalne bez lokalizacji
2.	1/1/86-17	Stanowiska archeologiczne: archiwalne bez lokalizacji
3.	2/2/86-17	Stanowiska archeologiczne: archiwalne bez lokalizacji
4.	3/3/86-17	Stanowiska archeologiczne: archiwalne bez lokalizacji
5.	4/4/86-17	Stanowiska archeologiczne: archiwalne bez lokalizacji
6.	5/5/86-17	Stanowiska archeologiczne: <0,01 ha
7.	6/6/86-17	Stanowiska archeologiczne: archiwalne bez lokalizacji
8.	7/7/86-17	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha
9.	8/8/86-17	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha
10.	9/9/86-17	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha
11.	10/10/86-17	Stanowiska archeologiczne: > 0.5 ha
12.	11/11/86-17	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha
13.	12/12/86-17	Stanowiska archeologiczne: > 0.5 ha
14.	13/13/86-17	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha
15.	14/14/86-17	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha
16.	15/15/86-17	Stanowiska archeologiczne: <0,01 ha
17.	16/16/86-17	Stanowiska archeologiczne: > 0.5 ha
18.	17/17/86-17	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha
19.	18/18/86-17	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha
20.	19/19/86-17	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha
21.	20/20/86-17	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha
22.	21/21/86-17	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha
23.	22/22/86-17	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha

Lp.	Numer	Rodzaj
24.	23/23/86-17	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha
25.	24/24/86-17	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha
26.	25/25/86-17	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha
27.	26/38/86-17	Stanowiska archeologiczne: archiwalne bez lokalizacji
28.	27/2/87-17	Stanowiska archeologiczne: > 0.5 ha

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Miejskiej Kowary

5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Na terenie Gminy Miejskiej Kowary działa **Muzeum Sentymentów**, mieszczące się przy ul. Zamkowej 9 w Kowarach na terenie dawnej Fabryki Dywanów w Kowarach, nawiązujące do czasów PRLu. Na terenie muzeum, w kilku pokojach, znajdują się tematyczne ekspozycje: m.in. meble, pochodzące z lat 60-tych, przedmioty codziennego użytku, tj.: telewizor, telefon, maszyna do szycia oraz drewniana deska do prasowania, kuchnia, pokój dziecięco-młodzieżowy, ciemnia fotograficzna oraz laboratorium dawnej dywanówki. Jedną z atrakcji jest możliwość zadzwonienia z telefonu stacjonarnego na korbkę, posłuchania płyty winylowej, a także obejrzenie filmu z kasety VHS. Dodatkowo w muzeum znajduje się oryginalna trybuna, z której Edward Gierek przemawiał do załogi Fabryki Dywanów „KOWARY” oraz oryginalne jej laboratorium, w którym powstaje izba pamięci tej kultowej dla regionu, nieistniejącej już fabryki.

Drugim obiektem jest **Muzeum Uranu – Kopalnia Podgórze** – istnieje tutaj możliwość poznania historii kowarskiego górnictwa, specyfiki pracy górników, technik eksploatacji podziemnych złóż uranu oraz tajnej działalności Zakładów Przemysłowych R-1. W kopalni znajdują się eksponaty nawiązujące do ww. działalności.

5.2.7. Dziedzictwo niematerialne

Ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego jest celem Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 r. Niematerialne dziedzictwo kulturowe przejawia się m.in. w następujących dziedzinach: tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego, sztuki widowiskowe, zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne, wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata, umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym.

W rozumieniu Konwencji UNESCO „niematerialne dziedzictwo kulturowe” oznacza *praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności, jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową, które wspólnoty, grupy i w niektórych przypadkach, jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego. To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i ich historią oraz*

zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności.

Na terenie Gminy Miejskiej Kowary funkcjonują lokalne zespoły muzyczne, które urozmaicają mieszkańcom czas podczas imprez plenerowych. Na terenie analizowanej jednostki organizowane są cykliczne wakacyjne koncerty pn. „Kowary miasto z Kulturą”. Dodatkowo MOK w Kowarach prowadzi Kino za Rogiem, w którym lokalna społeczność ma wpływ na wyświetlany repertuar. Dodatkowo na terenie miasta Kowary funkcjonuje lokalny Teatr 55. Na terenie Gminy Miejskiej Kowary organizowane są wernisaże, np. Romana Tryhubczka, czy Iwana Friedricha. Organizowane są cykliczne wernisaże wystawy „500+7” oraz spotkania autorskie. Na terenie analizowanej jednostki odbywają się festyny rodzinne.

Folklor i strój ludowy

Na terenie miasta i dolnego śląska nastąpił zanik tradycyjnego stroju. Ubiór męski składał się z nakrycia głowy (rogatywki, cylindra lub kapelusza), koszuli, kamizelki, kaftana (*kabatka*), sukiennego okrycia wierzchniego, a zimą białego kożucha z dużym czarnym kołnierzem, dwójakiego rodzaju spodni, a ponadto skarpet i obuwia. Strój ten musiał obfitować w dobre gatunkowo tkaniny, skomplikowane kroje oraz kosztowne dodatki.

Na ubiór kobiety składały się: czepek, koszula (*kabotek*), kaftan (*tołubek*, *katanka*), gorset, spódnica, zapaska, noszona na ramionach chustka oraz obuwie. Do stroju świątecznego kobiety nosiły chustki z batystu, najczęściej w kolorze białym. Chustki były w kształcie kwadratu, rzadziej trójkąta. Chustki świąteczne były ozdabiane wzdłuż swoich boków i na narożniku, a wzór na chustce był taki sam jak ten, który pojawiał się na białych zapaskach.²⁰

²⁰ <https://etnograficzna.pl/stroje-ludowe-stroj-dolnoslaski/>

Rysunek 3. Zespół "Kowarskie Wrzosey" w lokalnym stroju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://turysta.kowary.pl/>

Dzieje górnictwa kowarskiego

Kowary stanowiły jedno z najprężniejszych ośrodków przemysłowych na terenie Kotliny Jeleniogórskiej. Przekazy źródłowe, kroniki oraz herb miasta dowodzą, że swój rodowód, nazwę i świetność zawdzięczała występującym tutaj złożą rud żelaza, głównie magnetytu.

Dzieje górnictwa kowarskiego posiadają bogate tradycje i początkami sięgają – według XVII – wiecznego śląskiego kronikarza E. Nasona – pierwszej połowy XII wieku. Pierwsza dokumentalna wzmianka o istnieniu osady górniczej pochodzi z rejestru wsi czynszowych biskupstwa wrocławskiego, z roku 1305. Dnia 4 września 1513 roku król Czech i Węgier Władysław Jagiellończyk nadał Kowarom prawa miejskie. W XVI wieku miasto było jednym z najważniejszych centrum przemysłu żelaznego na Dolnym Śląsku. Intensywny rozwój Kowar przerwała wojna trzydziestoletnia, co miało wpływ na upadek przemysłu górniczego i metalurgicznego. Na terenie tym rozwinęło się następnie tkactwo, a miasto utrzymywało się dzięki włókiennictwu. Po pierwszej wojnie światowej ponownie, ale krótko kontynuowano wydobywanie rud żelaza, a następnie na przełomie lat czterdziestych i pięćdziesiątych, zaczęto wydobywać rudy uranu. Po drugiej wojnie światowej miasto rozwijało się głównie w oparciu o działalność kopalni uranu i Zakładów R-1 i zakładów włókienniczych produkujących płótna Iniane i słynne od wielu dziesiątków lat kowarskie dywany.²¹

²¹ <https://karkonosze.org.pl/>, <https://umwd.dolnyslask.pl/>

Do dziedzictwa niematerialnego można zaliczyć także historyczne i geograficzne nazwy miejscowości, rzek, jezior oraz innych elementów geograficznych.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zabytki w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru, do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku. Zgoda ta nie jest wymagana w przypadku włączenia karty ewidencyjnej zabytku nieruchomości.

Wpis do wojewódzkiej ewidencji zabytków nie wywołuje skutków prawnych, ale rodzi pewne obowiązki informacyjne. Zgodnie z art. 28 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru lub zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

1. uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
2. zagrożeniu dla zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
3. zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany;
4. zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

W przypadku zabytków nieruchomości ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków zastosowanie ma również art. 31 ust. 1a ww. ustawy, zgodnie z którym osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która zamierza realizować:

1. Roboty budowlane przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru lub objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub znajdującym się w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków albo
2. Roboty ziemne lub dokonać zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego

jest obowiązana, z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1, pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków.

Zabytki w rejestrze zabytków

Rejestr zabytków, dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy oraz zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Do rejestru nie wpisuje się zabytku: wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa, wpisanego do inwentarza muzeum, a także wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego.

Obiekty, zespoły oraz założenia urbanistyczne wpisane do rejestru zabytków są objęte rygorami prawnymi, które wynikają z obowiązujących przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wszelkie prace konserwatorskie, restauratorskie czy roboty budowlane, prowadzenie badań, zmiany przeznaczenia zabytków wpisanych do rejestru, itp. wymagają uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Obwieszczenie Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. 2021 poz. 81) precyzuje wymagania względem osób prowadzących prace przy obiektach zabytkowych.

Obwieszczenie określa tryb wydawania pozwoleń na:

- prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie prac restauratorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie prac restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie badań architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- przemieszczenie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków,

- trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru zabytków, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje,
- dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków,
- zmianę przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru zabytków lub sposobu korzystania z tego zabytku,
- umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru zabytków urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2021 poz. 741, z późn. zm.) oraz napisów;
- prowadzenie badań archeologicznych;
- poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania,
- wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru zabytków.

Rozporządzenie określa także dane i informacje, które powinny zawierać wnioski o wydanie ww. pozwoleń, dokumentacja dołączana do tych wniosków, niezbędna do ich rozpatrzenia, dane i informacje, które zawierają te pozwolenia oraz warunki, które mogą zostać w nich zastrzeżone, a także elementy, które zawiera dokumentacja prac konserwatorskich i prac restauratorskich prowadzonych przy zabytku ruchomym wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz dokumentacja badań archeologicznych.

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz zabytków ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz wskazano również te, które są wpisane do rejestru zabytków

Tabela 4. Wykaz zabytków w wojewódzkiej ewidencji zabytków

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
1	miasto	-	-	układ urbanistyczny	A/1808/365	25.11.1956
2	zespół kościelny	pl. Franciszkański	-	zespół	-	-
3	kościół parafialny pw. Imienia NMP	pl. Franciszkański	3	kościół	A/1983/135	02.01.1950
4	plebania kościoła pw. Imienia NMP	pl. Franciszkański	1	plebania	A/5518/1/1	06.26.1975
5	cmentarz przy kościele parafialnym	pl. Franciszkański	-	cmentarz	-	-
6	kaplica J. Brinitza w zespole kościelnym	-	-	kaplica	-	-
7	kaplica Schulza w zespole kościelnym	-	-	kaplica	-	-
8	kaplica nieznannej rodziny obok kaplicy Brinitza w zespole kościelnym	-	-	kaplica	-	-
9	kaplica św. Anny	Kowalska	41	kaplica	A/5542/1311/J	17.09.1997
10	zespół poewangelicki	-	-	zespół	-	-
11	plebania ewangelicka, ob. dom mieszkalny w zespole	Waryńskiego	2	plebania	A/5564/1265/J	03.06.1996
12	szkoła ewangelicka, obecnie szkoła podstawowa w zespole	Waryńskiego		publiczne	A/5772/1073/J	10.05.1991
13	dzwonnica na dawnym cmentarzu ewangelickim w zespole	Staszica	-	dzwonnica	-	-
14	dawny cmentarz ewangelicki w zespole	Staszica	-	cmentarz	-	-
15	kaplica na dawnym cmentarzu ewangelickim w zespole	Staszica	-	kaplica	-	-
16	budynek sądu okręgowego, ob. szkoła podstawowa	Staszica	16	publiczne	A/5772/1073/J	10.05.1991
17	dworzec kolejowy Kowary Średnie	Św. Anny	-	stacja kolejowa	-	-
18	dom mieszkalny	Św. Anny	5	dom mieszkalny	-	-
19	dom mieszkalny	Św. Anny	6	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
20	dom mieszkalny	Św. Anny	8	dom mieszkalny	-	-
21	dom mieszkalny	Św. Anny	9	dom mieszkalny	-	-
22	dom mieszkalny	Św. Anny	10	dom mieszkalny	-	-
23	dom mieszkalny	Św. Anny	27	dom mieszkalny	-	-
24	dom mieszkalny	Św. Anny	31	dom mieszkalny	-	-
25	dom mieszkalny	Św. Anny	35	dom mieszkalny	-	-
26	gospoda, ob. dom mieszkalny	Św. Anny	37	publiczne	-	-
27	dom mieszkalny	Batorego	1	dom mieszkalny	-	-
28	dom mieszkalny	Batorego	2	dom mieszkalny	-	-
29	dom mieszkalny	Batorego	3	dom mieszkalny	-	-
30	dom mieszkalny	Batorego	4	dom mieszkalny	-	-
31	dom mieszkalny	Batorego	5	dom mieszkalny	-	-
32	dom mieszkalny	Batorego	6 a,b	dom mieszkalny	-	-
33	dom mieszkalny	Batorego	7	dom mieszkalny	-	-
34	dom mieszkalny	Batorego	8	dom mieszkalny	-	-
35	dom mieszkalny	Batorego	9	dom mieszkalny	-	-
36	dom mieszkalny	Batorego	10 a, b	dom mieszkalny	-	-
37	dom mieszkalny	Batorego	11	dom mieszkalny	-	-
38	dom mieszkalny	Batorego	12 a, b	dom mieszkalny	-	-
39	dom mieszkalny	Bielarska	1	dom mieszkalny	-	-
40	dom mieszkalny	Bielarska	3	dom mieszkalny	-	-
41	dom mieszkalny	Bielarska	4	dom mieszkalny	-	-
42	willa	Bielarska	6	dom mieszkalny	-	-
43	dom mieszkalny	Bielarska	9	dom mieszkalny	-	-
44	dom mieszkalny	Bielarska	15	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
45	dom mieszkalny	Bielarska	17	dom mieszkalny	-	-
46	dom mieszkalny	Bielarska	19	dom mieszkalny	-	-
47	dom mieszkalny	Bielarska	21	dom mieszkalny	-	-
48	altana ogrodowa	Borusiaka	-	inne	A/5635/880/J	02.02.1986
49	kolejowa wieża ciśnień	Borusiaka	-	stacja kolejowa	A/5557/1287/J	07.03.1997
49	dom mieszkalny	Borusiaka	2	dom mieszkalny	-	-
50	dom mieszkalny	Borusiaka	6	dom mieszkalny	-	-
51	dom mieszkalny	Chopina	1	dom mieszkalny	-	-
52	dom mieszkalny	Chopina	2	dom mieszkalny	-	-
53	dom mieszkalny	Chopina	3	dom mieszkalny	-	-
54	dom mieszkalny	Chopina	4	dom mieszkalny	-	-
55	dom mieszkalny	Chopina	5	dom mieszkalny	-	-
56	dom mieszkalny	Chopina	6	dom mieszkalny	-	-
57	dom mieszkalny	Chopina	7	dom mieszkalny	-	-
58	dom mieszkalny	Chopina	8	dom mieszkalny	-	-
59	dom mieszkalny	Chopina	9	dom mieszkalny	-	-
60	dom mieszkalny	Chopina	10	dom mieszkalny	-	-
61	dom mieszkalny	Chopina	11	dom mieszkalny	-	-
62	dom mieszkalny	Chopina	12	dom mieszkalny	-	-
63	dom mieszkalny	Chopina	13	dom mieszkalny	-	-
64	dom mieszkalny	Chopina	14	dom mieszkalny	-	-
65	dworzec kolejowy Kowary	Dworcowa	-	stacja kolejowa	-	-
66	dom mieszkalny	Dworcowa	4	dom mieszkalny	-	-
67	dom mieszkalny	Dworcowa	8b	dom mieszkalny	-	-
68	dom mieszkalny	Dworcowa	9	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
69	teatr i kino, ob. obiekt handlowo - magazynowy	Dworcowa	9a	publiczne	-	-
70	dom mieszkalny	Dworcowa	10	dom mieszkalny	-	-
71	droga do sanatorium Bukowiec	Gielniaka	-	inne	-	-
72	dom mieszkalny	Górna	1	dom mieszkalny	-	-
73	dom mieszkalny	Górna	2	dom mieszkalny	-	-
74	dom mieszkalny	Górna	3	dom mieszkalny	-	-
75	dom mieszkalny	Górna	6	dom mieszkalny	-	-
76	dom mieszkalny	Górna	7	dom mieszkalny	-	-
77	dom mieszkalny	Górna	8	dom mieszkalny	-	-
78	dom mieszkalny	Górna	9	dom mieszkalny	-	-
79	dom mieszkalny	Górna	10	dom mieszkalny	-	-
80	dom mieszkalny	Górna	11	dom mieszkalny	-	-
81	dom mieszkalny	Górnicza	1	dom mieszkalny	-	-
82	dom mieszkalny	Górnicza	5	dom mieszkalny	-	-
83	dom mieszkalny	Górnicza	6	dom mieszkalny	-	-
84	dom mieszkalny	Grabskiego	2	dom mieszkalny	-	-
85	dom mieszkalno - gospodarczy	Grabskiego	4	dom mieszkalny	-	-
86	dom mieszkalny	Izerska	1	dom mieszkalny	-	-
87	dom mieszkalny	Izerska	2	dom mieszkalny	-	-
88	dom mieszkalny	Izerska	3,5,7	dom mieszkalny	-	-
89	dom mieszkalny	Izerska	4	dom mieszkalny	-	-
90	dom mieszkalny	Izerska	9	dom mieszkalny	-	-
91	dom mieszkalny	Izerska	11	dom mieszkalny	-	-
92	dom mieszkalny	Izerska	13	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
93	dom mieszkalny	Jeleniogórska	1	dom mieszkalny	-	-
94	gazownia miejska, ob. dom mieszkalny	Jeleniogórska	2	publiczne	-	-
95	gazownia miejska, budynek główny - piecownia, ob. Magazyny	Jeleniogórska	2	publiczne	-	-
96	oficyna	Jeleniogórska	2	dom mieszkalny	-	-
97	dom mieszkalny	Jeleniogórska	3	dom mieszkalny	-	-
98	dom mieszkalny	Jeleniogórska	4	dom mieszkalny	-	-
99	dom mieszkalny	Jeleniogórska	5	dom mieszkalny	-	-
100	dom mieszkalny	Jeleniogórska	6	dom mieszkalny	-	-
101	dom mieszkalny	Jeleniogórska	9	dom mieszkalny	-	-
109	dom mieszkalny	Jeleniogórska	10	dom mieszkalny	A/5754/1130/J	19.03.1993
102	dom mieszkalny w typie dworu	Jeleniogórska	12	dom mieszkalny	A/5517/4/1	30.06.1975
103	zespół dawnego sanatorium kobiecego:	Jeleniogórska	14	zespół	A/5625/910/J	30.03.1988
104	budynek główny, ob. mieszkalny w zespole dawnego sanatorium kobiecego	Jeleniogórska	14	publiczne	-	-
105	oddział rehabilitacji, ob. siedziba Powiatowego Centrum Zdrowia sp. z o.o. w Kowarach w zespole dawnego sanatorium kobiecego	Jeleniogórska	14	publiczne	-	-
106	dom mieszkalny dla pracowników, ob. budynek mieszkalny w zespole dawnego sanatorium kobiecego	Jeleniogórska	14a	dom mieszkalny	-	-
107	dom mieszkalny dla pracowników i budynek magazynowy, ob. budynek mieszkalny w zespole dawnego sanatorium kobiecego	Jeleniogórska	14b	dom mieszkalny	-	-
108	leżakownia w zespole dawnego sanatorium kobiecego	Jeleniogórska	14	publiczne	-	-
109	warsztaty i kotłownia w zespole dawnego sanatorium kobiecego	Jeleniogórska	14	publiczne	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
110	park sanatoryjny w zespole dawnego sanatorium kobiecego	Jeleniogórska	14	park	-	-
111	dom mieszkalny „Szarotka” w zespole dawnego sanatorium kobiecego	Jeleniogórska	16 A	dom mieszkalny	-	-
112	pijalnia wód w zespole dawnego sanatorium kobiecego	Jeleniogórska	14	publiczne	-	-
113	magazyn tlenu w zespole dawnego sanatorium kobiecego	Jeleniogórska	14	publiczne	-	-
114	stajnia oraz służbówka, ob. dom mieszkalny w zespole dawnego sanatorium kobiecego	Jeleniogórska	16	publiczne	-	-
115	willa	Jeleniogórska	18	dom mieszkalny	-	-
116	willa	Jeleniogórska	19	dom mieszkalny	-	-
117	dom mieszkalny	Jeleniogórska	20	dom mieszkalny	-	-
118	dom mieszkalny	Jeleniogórska	21	dom mieszkalny	-	-
119	dom mieszkalny	Jeleniogórska	22	dom mieszkalny	-	-
120	dom mieszkalny	Jeleniogórska	24	dom mieszkalny	-	-
121	willa	Jeleniogórska	26	dom mieszkalny	-	-
122	dom mieszkalny	Jeleniogórska	28	dom mieszkalny	-	-
123	willa	Jeleniogórska	30	dom mieszkalny	A/5592/1219/J	25.07.1995
124	dom mieszkalno - gospodarczy	Jeleniogórska	30a	dom mieszkalny	-	-
125	dom mieszkalny	Jeleniogórska	31	dom mieszkalny	-	-
126	dom mieszkalny	Jeleniogórska	32	dom mieszkalny	1184/J	28.12.1994
127	dom mieszkalny	Jeleniogórska	33	dom mieszkalny	-	-
128	dom mieszkalny	Jeleniogórska	34	dom mieszkalny	-	-
129	dom mieszkalny	Jeleniogórska	36	dom mieszkalny	-	-
130	dom mieszkalny	Jeleniogórska	37	dom mieszkalny	-	-
131	dom mieszkalny	Jeleniogórska	37a	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
132	zespół pałacowo - parkowy	Jeleniogórska	38	zespół	-	-
133	pałac Ciszycy, tzw. Radziwiłówka	Jeleniogórska	38	pałac	A/5681/652/J	07.08.1980
134	oficyna pałacu	Jeleniogórska	38	dom mieszkalny	-	-
135	budynek gospodarczy	Jeleniogórska	38	gospodarczy	-	-
136	park	Jeleniogórska	38	park	A/5367/537/J	07.6.1979
137	wieża widokowa w parku	Jeleniogórska	38	inne	A/2177	04.23.2010
138	dom mieszkalny	Kaczawska	8	dom mieszkalny	-	-
139	park miejski	Karkonoska	-	park	-	-
140	dom mieszkalny	Karkonoska	1	dom mieszkalny	-	-
141	dom mieszkalny	Karkonoska	1a	dom mieszkalny	-	-
142	willa	Karkonoska	2	dom mieszkalny	-	-
143	dom mieszkalno - gospodarczy	Karkonoska	4	dom mieszkalny	-	-
144	dom mieszkalno - gospodarczy	Karkonoska	9a	dom mieszkalny	-	-
145	willa	Karkonoska	9b	dom mieszkalny	-	-
146	aleja kasztanowców	Kasztanowa	-	inne	-	-
147	dom mieszkalny	Kasztanowa	1	dom mieszkalny	-	-
148	dom mieszkalny	Kawaleryjska	1	dom mieszkalny	-	-
149	dom mieszkalny	Kawaleryjska	2	dom mieszkalny	-	-
150	dom mieszkalny	Kawaleryjska	3/3a	dom mieszkalny	-	-
151	dom mieszkalny	Kawaleryjska	5	dom mieszkalny	-	-
152	dom mieszkalny	Kawaleryjska	6	dom mieszkalny	-	-
153	dom mieszkalny	Kawaleryjska	7	dom mieszkalny	-	-
154	dom mieszkalny	Kawaleryjska	8	dom mieszkalny	-	-
155	dom mieszkalny	Kawaleryjska	10	dom mieszkalny	-	-
156	dom mieszkalny	Kopernika	1	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
157	dom mieszkalny	Kopernika	3	dom mieszkalny	-	-
158	dom mieszkalny	Kościuszki	3	dom mieszkalny	-	-
159	dom mieszkalny	Kościuszki	4	dom mieszkalny	-	-
160	dom mieszkalny	Kościuszki	5	dom mieszkalny	-	-
161	dom mieszkalno - gospodarczy	Kościuszki	6	dom mieszkalny	-	-
162	dom mieszkalny	Kościuszki	8	dom mieszkalny	-	-
163	dom mieszkalno - gospodarczy	Kościuszki	10	dom mieszkalny	-	-
164	dom mieszkalny	Kościuszki	11	dom mieszkalny	-	-
165	dom mieszkalny	Kościuszki	12	dom mieszkalny	-	-
166	dom mieszkalny	Kościuszki	13	dom mieszkalny	-	-
167	dom mieszkalny	Kościuszki	14	dom mieszkalny	-	-
168	dom mieszkalny	Kościuszki	17	dom mieszkalny	-	-
169	dom mieszkalny	Kościuszki	18	dom mieszkalny	-	-
170	dom mieszkalny	Kościuszki	20	dom mieszkalny	-	-
171	dom mieszkalny	Kościuszki	21	dom mieszkalny	-	-
172	dom mieszkalno - gospodarczy	Kościuszki	22	dom mieszkalny	-	-
173	dom mieszkalny	Kościuszki	23	dom mieszkalny	-	-
174	dom mieszkalno - gospodarczy	Kościuszki	25	dom mieszkalny	-	-
175	dom mieszkalny	Kościuszki	26	dom mieszkalny	-	-
176	dom mieszkalny	Kościuszki	27	dom mieszkalny	-	-
177	dom mieszkalny	Kościuszki	28	dom mieszkalny	-	-
178	dom mieszkalny	Kościuszki	30	dom mieszkalny	-	-
179	dom mieszkalny	Kowalska	2	dom mieszkalny	A/5744/1141/J	31.05.1993
180	zespół dawnej rzeźni:	Kowalska	-	zespół	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
181	budynek mieszkalno-administracyjny, ob. dom mieszkalny	Kowalska	4	przemysłowy	-	-
182	budynek główny	Kowalska	4	przemysłowy	-	-
183	dom mieszkalny	Kowalska	6	dom mieszkalny	-	-
184	dom mieszkalny	Kowalska	7	dom mieszkalny	-	-
185	dom mieszkalny	Kowalska	8	dom mieszkalny	-	-
186	dom mieszkalny	Kowalska	10	dom mieszkalny	-	-
187	dom mieszkalny	Kowalska	11	dom mieszkalny	-	-
188	dom mieszkalny	Kowalska	12	dom mieszkalny	-	-
189	budynek administracyjno-produkcyjny	Kowalska	13	przemysłowy	-	-
190	dom mieszkalny	Kowalska	14	dom mieszkalny	-	-
191	dom mieszkalny	Kowalska	16	dom mieszkalny	-	-
192	dom mieszkalny	Kowalska	17	dom mieszkalny	-	-
193	dom mieszkalny	Kowalska	18	dom mieszkalny	-	-
194	dom mieszkalny	Kowalska	19	dom mieszkalny	-	-
195	dom mieszkalny	Kowalska	20	dom mieszkalny	-	-
196	dom mieszkalny	Kowalska	21	dom mieszkalny	-	-
197	dom mieszkalny	Kowalska	22	dom mieszkalny	-	-
198	dom mieszkalny	Kowalska	24	dom mieszkalny	-	-
199	dom mieszkalny	Kowalska	25	dom mieszkalny	-	-
200	dom mieszkalny	Kowalska	26	dom mieszkalny	-	-
201	dom mieszkalny	Kowalska	27	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
202	dom mieszkalny	Kowalska	28	dom mieszkalny	-	-
203	dom mieszkalny	Kowalska	31	dom mieszkalny	-	-
204	dom mieszkalny	Kowalska	33	dom mieszkalny	-	-
205	dom mieszkalny	Kowalska	35	dom mieszkalny	-	-
206	dom mieszkalny	Kowalska	37	dom mieszkalny	-	-
207	dom mieszkalny	Kowalska	39	dom mieszkalny	-	-
208	dom mieszkalny	Kwiatowa	1	dom mieszkalny	-	-
209	dom mieszkalny	Kwiatowa	3	dom mieszkalny	-	-
210	dom mieszkalny	Kwiatowa	5	dom mieszkalny	-	-
211	dom mieszkalny	Kwiatowa	7	dom mieszkalny	-	-
212	dom mieszkalny	Łomnicka	3/3a	dom mieszkalny	-	-
213	dom mieszkalny	Łomnicka	5	dom mieszkalny	-	-
214	dom mieszkalny	Łomnicka	7	dom mieszkalny	-	-
215	dom mieszkalny	Łomnicka	9	dom mieszkalny	-	-
216	dom mieszkalny	Łomnicka	10	dom mieszkalny	-	-
217	dom mieszkalny	Łomnicka	13	dom mieszkalny	-	-
218	dom mieszkalny	Łomnicka	14	dom mieszkalny	-	-
219	dom mieszkalny	Łomnicka	15	dom mieszkalny	-	-
220	dom mieszkalny	Łomnicka	16	dom mieszkalny	-	-
221	dom mieszkalny	Łomnicka	17	dom mieszkalny	-	-
222	dom mieszkalny	Łomnicka	19	dom mieszkalny	A/5555/1291/J	10.04.1997

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
223	dom mieszkalno - gospodarczy	Łomnicka	21	dom mieszkalny	-	-
224	Urząd Stanu Cywilnego	1 Maja	1	publiczne	-	-
225	ratusz	1 Maja	1a	publiczne	9/A/00	01.03.2000
226	dom mieszkalny	1 Maja	2	dom mieszkalny	-	-
227	dom mieszkalny	1 Maja	3	dom mieszkalny	-	-
228	dom mieszkalny	1 Maja	5	dom mieszkalny	-	-
229	dom mieszkalny	1 Maja	6	dom mieszkalny	A/5737/856/J	04.01.1985
230	dom mieszkalny	1 Maja	7	dom mieszkalny	A/5762/1269/J	05.07.1996
231	dom mieszkalny	1 Maja	8	dom mieszkalny	A/5560/1275/J	24.10.1996
232	dom mieszkalny	1 Maja	9	dom mieszkalny	479/A/05	15.02.2005
233	dom mieszkalny	1 Maja	10	dom mieszkalny	A/5751/1134/J	29.04.1993
234	młyn z piekarnią, ob. dom mieszkalny	1 Maja	11	młyn	A/5567/1258/J	22.04.1996
235	dom mieszkalny	1 Maja	12 i 14	dom mieszkalny	A/5758/1124/J	04.01.1993
236	dom mieszkalny	1 Maja	13	dom mieszkalny	-	-
237	dom mieszkalny	1 Maja	15	dom mieszkalny	479/A/05	15.02.2005
238	dom mieszkalny	1 Maja	16	dom mieszkalny	A/5543/1309/J	14.07.1997
239	dom mieszkalny	1 Maja	17	dom mieszkalny	A/5825/1040/J	05.06.1990
240	dom mieszkalny	1 Maja	18	dom mieszkalny	A/5619/1165/J	07.06.1994
241	dom mieszkalny	1 Maja	19	dom mieszkalny	A/778/1062/J	03.12.1990
242	dom mieszkalny	1 Maja	20	dom mieszkalny	A/5759/1116/J	05.11.1992
243	dom mieszkalny	1 Maja	21	dom mieszkalny	A/5535/1323/J	19.12.1997

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
244	dom mieszkalny	1 Maja	22	dom mieszkalny	A/6055	29.08.2017
245	dom mieszkalny	1 Maja	23	dom mieszkalny	A/615/1183/J	22.12.1994
246	dom mieszkalny	1 Maja	24	dom mieszkalny	-	-
247	oficyna	1 Maja	24a	dom mieszkalny	-	-
248	dom mieszkalny	1 Maja	25	dom mieszkalny	A/5610/1193/J	30.03.1995
249	dom mieszkalny	1 Maja	26	dom mieszkalny	-	-
250	dom mieszkalny	1 Maja	27	dom mieszkalny	-	-
251	dom mieszkalny	1 Maja	28	dom mieszkalny	3/A/99	22.10.1999
252	dom mieszkalny	1 Maja	29	dom mieszkalny	-	-
253	dom mieszkalny	1 Maja	30	dom mieszkalny	-	-
254	dom mieszkalny	1 Maja	31	dom mieszkalny	-	-
255	dom mieszkalny	1 Maja	32	dom mieszkalny	-	-
256	dom mieszkalny	1 Maja	33	dom mieszkalny	-	-
257	dom mieszkalny	1 Maja	34	dom mieszkalny	A/5767/1079/J	31.07.1991
258	dom mieszkalny	1 Maja	35	dom mieszkalny	A/5529/1335/J	08.05.1998
259	dom mieszkalny	1 Maja	36	dom mieszkalny	-	-
260	dom mieszkalny	1 Maja	37	dom mieszkalny	A/5536/1322/J	19.12.1997
261	dom mieszkalny	1 Maja	38	dom mieszkalny	A/5571/1251/J	18.01.1996
262	dom mieszkalny	1 Maja	40	dom mieszkalny	-	-
263	dom mieszkalny	1 Maja	41	dom mieszkalny	-	-
264	dom mieszkalny	1 Maja	42	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
265	dom mieszkalny	1 Maja	43	dom mieszkalny	-	-
266	dom mieszkalny	1 Maja	44	dom mieszkalny	A/5776/1063/J	04.12.1990
267	dom mieszkalny	1 Maja	-	dom mieszkalny	A/5647/813/J	08.03.1984
268	dom mieszkalny	1 Maja	45	dom mieszkalny	-	-
269	oficyna	1 Maja	46	dom mieszkalny	-	-
270	dom mieszkalny	1 Maja	47	dom mieszkalny	-	-
271	dom mieszkalny	1 Maja	47a	dom mieszkalny	-	-
272	dom mieszkalny	1 Maja	48	dom mieszkalny	A/5556/1289/J	07.04.1997
273	dom mieszkalny	1 Maja	49	dom mieszkalny	-	-
274	dom mieszkalny	1 Maja	50	dom mieszkalny	A/5756/1126/J	04.01.1993
275	dom mieszkalny	1 Maja	51	dom mieszkalny	-	-
276	dom mieszkalny	1 Maja	52	dom mieszkalny	-	-
277	dom mieszkalny	1 Maja	53	dom mieszkalny	A/5757/1125/J	07.01.1993
278	dom mieszkalny	1 Maja	54	dom mieszkalny	A/5775/1064/J	04.12.1990
279	dom mieszkalny	1 Maja	55	dom mieszkalny	-	-
280	dom mieszkalny	1 Maja	57	dom mieszkalny	-	-
281	dom mieszkalny	1 Maja	59	dom mieszkalny	-	-
282	dom mieszkalny	1 Maja	60	dom mieszkalny	-	-
283	dom mieszkalny	1 Maja	61	dom mieszkalny	-	-
284	dom mieszkalny	1 Maja	62	dom mieszkalny	-	-
285	dom mieszkalny	1 Maja	65	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
286	dom mieszkalny	1 Maja	67	dom mieszkalny	-	-
287	oficyna	1 Maja	67a	dom mieszkalny	-	-
288	dom mieszkalny	1 Maja	68	dom mieszkalny	-	-
289	dom mieszkalny	1 Maja	69	dom mieszkalny	-	-
290	dom mieszkalny	1 Maja	70	dom mieszkalny	A/5604/1202/J	01.06.1995
291	oficyna	1 Maja	70a	dom mieszkalny	A/5575/1241/J	28.11.1995
292	dom mieszkalny	1 Maja	71	dom mieszkalny	-	-
293	willa, ob. szkoła podstawowa	1 Maja	72	dom mieszkalny	A/5528/1336/J	19.05.1998
294	dom mieszkalny, ob. siedziba ZOZ	1 Maja	73	dom mieszkalny	-	-
295	dom mieszkalny	1 Maja	74	dom mieszkalny	-	-
296	dom mieszkalny	1 Maja	76	dom mieszkalny	-	-
297	dom mieszkalny	1 Maja	77	dom mieszkalny	1341/J	27.07.1998
298	dom mieszkalno - gospodarczy	1 Maja	78	dom mieszkalny	-	-
299	dom mieszkalno - gospodarczy	1 Maja	79	dom mieszkalny	-	-
300	dom mieszkalno - gospodarczy	1 Maja	81	dom mieszkalny	-	-
301	dom mieszkalny	1 Maja	82	dom mieszkalny	A/5748/1137/J	11.05.1993
302	dom mieszkalny	1 Maja	84	dom mieszkalny	-	-
303	dom mieszkalny	1 Maja	90	dom mieszkalny	-	-
304	dom mieszkalny	1 Maja	92	dom mieszkalny	-	-
305	dom mieszkalny	1 Maja	94	dom mieszkalny	-	-
306	dom gościnny, ob. dom mieszkalny	1 Maja	96	publiczne	A/5570/1252/J	30.01.1996

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
307	oficyna	1 Maja	96 a-b	dom mieszkalny	-	-
308	most na Jedlicy z figurą św. J. Nepomucena	-	-	most	-	-
309	promenada i park	Matejki	-	park	-	-
310	dom mieszkalny	Matejki	1	dom mieszkalny	-	-
311	willa	Matejki	2	dom mieszkalny	-	-
312	dom mieszkalny	Matejki	9	dom mieszkalny	-	-
313	dom mieszkalny	Matejki	11	dom mieszkalny	-	-
314	dom mieszkalny	Matejki	13	dom mieszkalny	-	-
315	willa	Matejki	15	dom mieszkalny	-	-
316	willa	Matejki	17	dom mieszkalny	-	-
317	dom mieszkalny	Matejki	20	dom mieszkalny	-	-
318	willa	Matejki	21	dom mieszkalny	-	-
319	dom mieszkalny	Matejki	22	dom mieszkalny	-	-
320	willa	Matejki	24	dom mieszkalny	-	-
321	dom mieszkalny	Matejki	26	dom mieszkalny	-	-
322	willa	Matejki	28	dom mieszkalny	-	-
323	dom mieszkalny	Matejki	30	dom mieszkalny	-	-
324	dom mieszkalny	Matejki	32	dom mieszkalny	-	-
325	dom mieszkalny	Matejki	34	dom mieszkalny	-	-
326	dom mieszkalny	Matejki	36	dom mieszkalny	-	-
327	most	Ogrodowa	-	most	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
328	dom mieszkalny	Ogrodowa	2	dom mieszkalny	-	-
329	dom mieszkalny	Ogrodowa	3	dom mieszkalny	-	-
330	dom mieszkalny	Ogrodowa	4	dom mieszkalny	-	-
331	dom mieszkalny	Ogrodowa	5	dom mieszkalny	-	-
332	szkoła, ob. dom mieszkalny	Ogrodowa	6	publiczne	-	-
333	dom mieszkalny	Ogrodowa	8	dom mieszkalny	-	-
334	dom mieszkalny	Ogrodowa	13	dom mieszkalny	-	-
335	dom mieszkalny	Ogrodowa	17	dom mieszkalny	-	-
336	dom mieszkalny	Ogrodowa	18	dom mieszkalny	-	-
337	pałac	Ogrodowa	21	pałac	A/5370/516/J	06.03.1978
338	dom mieszkalny	Ogrodowa	24	dom mieszkalny	-	-
339	dom mieszkalny	Ogrodowa	25	dom mieszkalny	-	-
340	dom mieszkalny	Ogrodowa	28	dom mieszkalny	-	-
341	dom mieszkalny	Ogrodowa	30	dom mieszkalny	A/5380/500/J	26.11.1977
342	dom mieszkalny	Ogrodowa	32	dom mieszkalny	-	-
343	dom mieszkalny	Ogrodowa	34	dom mieszkalny	-	-
344	dom mieszkalny	Ogrodowa	35	dom mieszkalny	-	-
345	dom mieszkalny	Ogrodowa	36	dom mieszkalny	-	-
346	dom mieszkalny	Ogrodowa	37	dom mieszkalny	-	-
347	dom mieszkalny	Ogrodowa	38	dom mieszkalny	-	-
348	dom mieszkalny	Ogrodowa	39	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
349	dom mieszkalny	Ogrodowa	40	dom mieszkalny	-	-
350	dom mieszkalny	Ogrodowa	41	dom mieszkalny	-	-
351	dom mieszkalny	Ogrodowa	43	dom mieszkalny	-	-
352	dom mieszkalny	Ogrodowa	45	dom mieszkalny	-	-
353	dom mieszkalny	Ogrodowa	46	dom mieszkalny	-	-
354	dom mieszkalny	Ogrodowa	47	dom mieszkalny	-	-
355	dom mieszkalny	Ogrodowa	48	dom mieszkalny	-	-
356	dom mieszkalny	Ogrodowa	49	dom mieszkalny	A/5369/517/J	02.03.1978
357	dom mieszkalno - gospodarczy	Ogrodowa	52	dom mieszkalny	-	-
358	dom mieszkalny	Ogrodowa	53	dom mieszkalny	-	-
359	oficyna	Ogrodowa	53	dom mieszkalny	-	-
360	dom mieszkalny	Ogrodowa	54	dom mieszkalny	-	-
361	dom mieszkalny	Ogrodowa	55-56	dom mieszkalny	-	-
362	dom mieszkalny	Ogrodowa	57	dom mieszkalny	-	-
363	dom mieszkalny	Ogrodowa	58	dom mieszkalny	-	-
364	dom mieszkalno - gospodarczy	Pensjonatowa	1	dom mieszkalny	-	-
365	dom mieszkalno - gospodarczy	Pensjonatowa	2	dom mieszkalny	-	-
366	dom mieszkalny oraz przybudówka mieszkalno gospodarcza	Pocztowa	1	dom mieszkalny	A/5753/1131/J	25.03.1993
367	dom mieszkalny	Pocztowa	2	dom mieszkalny	-	-
368	dom mieszkalny	Pocztowa	3	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
369	dom mieszkalny	Pocztowa	4	dom mieszkalny	-	-
370	gospoda i hotel ob. dom mieszkalny	Pocztowa	5	publiczne	A/554/1304/J	30.05.1997
371	dom mieszkalny	Pocztowa	9	dom mieszkalny	-	-
372	dom mieszkalny	Pocztowa	10	dom mieszkalny	-	-
373	poczta	Pocztowa	11	publiczne	-	-
374	garaż oraz bramy	Pocztowa	11	inne	-	-
375	młyn ob. dom mieszkalny	Pocztowa	12	publiczne	A/5747/1138/J	12.05.1993
376	dwór, ob. nadleśnictwo	Pocztowa	13	dwór	-	-
377	budynek gospodarczy	Pocztowa	13	gospodarczy	-	-
378	dom mieszkalny	Pocztowa	17	dom mieszkalny	-	-
379	tunel kolejowy pod Przełęczą Kowarską, ob. nieużytkowany	Podgórze	-	inne	-	-
380	dom mieszkalny	Podgórze	25	dom mieszkalny	-	-
381	dom mieszkalny	Podgórze	25a	dom mieszkalny	-	-
382	dom mieszkalny	Podgórze	26	dom mieszkalny	-	-
383	budynek gospodarczy	Podgórze	26	gospodarczy	-	-
384	dom mieszkalny	Podgórze	27a	dom mieszkalny	-	-
385	dom mieszkalny	Podgórze	28	dom mieszkalny	-	-
386	dom mieszkalny	Podgórze	29	dom mieszkalny	-	-
387	dom mieszkalny	Podgórze	30	dom mieszkalny	-	-
388	dom mieszkalny	Podgórze	31	dom mieszkalny	-	-
389	dom mieszkalny	Podgórze	32	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
390	dom mieszkalny	Podgórze	33	dom mieszkalny	-	-
391	dom mieszkalny	Podgórze	35	dom mieszkalny	-	-
392	dom mieszkalny	Podgórze	37	dom mieszkalny	-	-
393	dom mieszkalny	Podgórze	39	dom mieszkalny	-	-
394	dom mieszkalny	Podgórze	42	dom mieszkalny	-	-
395	dom mieszkalny	Podgórze	43	dom mieszkalny	-	-
396	dom mieszkalny	Podgórze	47	dom mieszkalny	-	-
397	dom mieszkalno - gospodarczy	Podgórze	51	dom mieszkalny	-	-
398	dom mieszkalny	Podgórze	53	dom mieszkalny	-	-
399	lapidarium	Podgórze	54	inne	-	-
400	willa	Podgórze	64	dom mieszkalny	-	-
401	budynek gospodarczy	Podgórze	64	gospodarczy	-	-
402	stodoła	Podgórze	64	gospodarczy	-	-
403	dom mieszkalny	Polna	7	dom mieszkalny	-	-
404	dom mieszkalny	Poprzeczna	3	dom mieszkalny	-	-
405	sala sportowa Męskiego Towarzystwa Gimnastycznego w Kowarach przy bractwie kurkowym, ob. magazyn	Poprzeczna	5	publiczne	-	-
406	relikt cmentarza leśnego	Rejtana	-	cmentarz	-	-
407	dom mieszkalny	Różana	1	dom mieszkalny	-	-
408	dom mieszkalny	Różana	3	dom mieszkalny	-	-
409	willa z belwederem	Sanatoryjna	1	dom mieszkalny	415/1-2/A/04	22.10.2004
410	park	Sanatoryjna	1	park	415/1-2/A/04	22.10.2004

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
411	dom mieszkalny	Sanatoryjna	2	dom mieszkalny	-	-
412	dom mieszkalny	Sanatoryjna	3	dom mieszkalny	-	-
413	dom mieszkalny	Sanatoryjna	4	dom mieszkalny	-	-
414	dom mieszkalny	Sanatoryjna	6	dom mieszkalny	-	-
415	dom mieszkalny	Sanatoryjna	7	dom mieszkalny	-	-
416	zespół sanatoryjny	-	-	zespół	-	-
417	zespół budynków mieszkalnych w zespole sanatorium	Sanatoryjna	9/9a	dom mieszkalny	A/5618/1168/J	15.06.1994
418	willa w zespole sanatorium	Sanatoryjna	11	dom mieszkalny	-	-
419	willa w zespole sanatorium	Sanatoryjna	13	dom mieszkalny	A/5740/1148/J	07.08.1993
420	sanatorium przeciwgruźlicze Bukowiec, ob. szpital Bukowiec -budynek główny w zespole sanatorium	Sanatoryjna	15	publiczne	A/5827/1051/J	14.09.1990
421	willa w zespole sanatorium	Sanatoryjna	17	dom mieszkalny	A/821	12.07.2006
422	willa w zespole sanatorium	Sanatoryjna	19	dom mieszkalny	A/5539/1319/J	28.11.1997
423	willa w zespole sanatorium	Sanatoryjna	21	dom mieszkalny	-	-
424	willa w zespole sanatorium	Sanatoryjna	23	dom mieszkalny	-	-
425	sanatorium Wysoka Łąka – budynek główny w zespole sanatorium	Sanatoryjna	27	publiczne	A/5827/1051/J	14.09.1990
426	dom mieszkalno – gospodarczy w zespole sanatorium	Sanatoryjna	29	dom mieszkalny	A/5994	19.02.2016
427	park sanatorium Wysoka Łąka i Bukowiec w zespole sanatorium	Sanatoryjna	-	park	A/5827/1051/J	14.09.1990
428	dom mieszkalny	Sanatoryjna	31	dom mieszkalny	-	-
429	szkoła podstawowa, ob. dom wielorodzinny	Sanatoryjna	33	publiczne	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
430	dom mieszkalny	Sanatoryjna	37	dom mieszkalny	-	-
431	dom mieszkalny	Sienkiewicza	2	dom mieszkalny	-	-
432	willa	Sienkiewicza	4	dom mieszkalny	-	-
433	willa	Sienkiewicza	7	dom mieszkalny	-	-
434	dom mieszkalny	Sienkiewicza	11	dom mieszkalny	-	-
435	dom mieszkalny	Staszica	1	dom mieszkalny	-	-
436	dom mieszkalny wraz z oficyną	Staszica	3	dom mieszkalny	-	-
437	dom mieszkalny	Staszica	4	dom mieszkalny	-	-
438	dom mieszkalny	Staszica	7	dom mieszkalny	-	-
439	dom mieszkalno - gospodarczy	Staszica	12	dom mieszkalny	-	-
440	zespół zabudowy przemysłowej	Staszica	18	zespół	-	-
441	centralny budynek zespołu	Staszica	18	przemysłowe	-	-
442	hala południowa	Staszica	18	przemysłowe	-	-
443	dom mieszkalny	Waryńskiego	1	dom mieszkalny	-	-
444	plebania ewangelicka ob. dom mieszkalny	Waryńskiego	2	sakralne	A/5564/1265/J	03.06.1996
445	dom mieszkalny	Waryńskiego	3	dom mieszkalny	-	-
446	dom mieszkalny	Waryńskiego	4	dom mieszkalny	-	-
447	dom mieszkalny	Waryńskiego	5	dom mieszkalny	-	-
448	dom mieszkalny	Waryńskiego	6	dom mieszkalny	-	-
449	dom mieszkalny	Waryńskiego	7	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
450	browar miejski – budynek biurowo - mieszkalny, ob. dom mieszkalny	Waryńskiego	8	publiczne	-	-
451	dom mieszkalny	Waryńskiego	9	dom mieszkalny	-	-
452	dom mieszkalny	Waryńskiego	10a	dom mieszkalny	-	-
453	dom mieszkalny	Waryńskiego	11	dom mieszkalny	-	-
454	dom mieszkalny	Waryńskiego	12	dom mieszkalny	-	-
455	dom mieszkalny	Waryńskiego	15	dom mieszkalny	-	-
456	dom mieszkalny	Waryńskiego	19	dom mieszkalny	-	-
457	dom mieszkalny	Waryńskiego	20	dom mieszkalny	-	-
458	dom mieszkalny	Waryńskiego	21	dom mieszkalny	-	-
459	dom mieszkalny	Waryńskiego	22	dom mieszkalny	-	-
460	dom mieszkalny	Waryńskiego	23	dom mieszkalny	-	-
461	klasztorny dom opieki dla osób starszych i sierot, ob. dom mieszkalny	Waryńskiego	25	publiczne	-	-
462	dom mieszkalny	Waryńskiego	26	dom mieszkalny	-	-
463	dom mieszkalny	Waryńskiego	28	dom mieszkalny	-	-
464	dom mieszkalny	Waryńskiego	29	dom mieszkalny	-	-
465	dom mieszkalny	Waryńskiego	30	dom mieszkalny	-	-
466	dom mieszkalny	Waryńskiego	31	dom mieszkalny	-	-
467	dom mieszkalny	Waryńskiego	36	dom mieszkalny	-	-
468	dom mieszkalny	Waryńskiego	38	dom mieszkalny	-	-
469	pałac	Waryńskiego	40	pałac	A/5738/1155/J	18.02.1994

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
470	oficyny pałacowe- wsch i zach	Waryńskiego	40	dom mieszkalny	-	-
471	dwie bramy	Waryńskiego	40	inne	-	-
472	dom mieszkalny	Waryńskiego	42	dom mieszkalny	-	-
473	dom mieszkalny	Waryńskiego	44	dom mieszkalny	-	-
474	wiadukt kolejowy	Wiejska	-	most	-	-
475	karczma, ob. dom mieszkalny	Wiejska	1	publiczne	A/5742/1145/J	29.06.1993
476	budynek przemysłowy	Wiejska	3	przemysłowe	-	-
477	dom mieszkalny	Wiejska	6	dom mieszkalny	-	-
478	dom mieszkalny	Wiejska	7	dom mieszkalny	-	-
479	dom mieszkalny	Wiejska	8	dom mieszkalny	-	-
480	dom mieszkalny	Wiejska	9	dom mieszkalny	-	-
481	dom mieszkalny	Wiejska	10	dom mieszkalny	-	-
482	willa właściciela fabryki filcu wraz z parkowo urządzoną działką oraz ogrodzeniem, ob. Przedszkole	Wiejska	11	dom mieszkalny	-	-
483	dom mieszkalny	Wiejska	15	dom mieszkalny	-	-
484	dom mieszkalny	Wiejska	15a	dom mieszkalny	-	-
485	dom mieszkalny	Wiejska	18	dom mieszkalny	-	-
486	willa	Wiejska	19	dom mieszkalny	-	-
487	dom mieszkalny	Wiejska	20	dom mieszkalny	-	-
488	willa	Wiejska	20a	dom mieszkalny	-	-
489	dom mieszkalny	Wiejska	21	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
490	dom mieszkalny	Wiejska	22	dom mieszkalny	-	-
491	dom mieszkalny	Wiejska	23	dom mieszkalny	-	-
492	dom mieszkalny	Wiejska	25	dom mieszkalny	-	-
493	dom mieszkalny	Wiejska	27	dom mieszkalny	-	-
494	dom mieszkalny	Wiejska	28	dom mieszkalny	-	-
495	dom mieszkalny	Wiejska	29	dom mieszkalny	-	-
496	dom mieszkalny	Wiejska	31	dom mieszkalny	-	-
497	dom mieszkalny	Wiejska	33	dom mieszkalny	-	-
498	dom mieszkalny	Wiejska	34	dom mieszkalny	-	-
499	dom mieszkalny	Wiejska	35	dom mieszkalny	-	-
500	dom mieszkalny	Wiejska	36	dom mieszkalny	-	-
501	dom mieszkalny	Wiejska	37	dom mieszkalny	-	-
502	dom mieszkalny	Wiejska	38	dom mieszkalny	-	-
503	dom mieszkalny	Wiejska	41	dom mieszkalny	-	-
504	dom mieszkalny	Wiejska	42/44	dom mieszkalny	-	-
505	dom mieszkalny	Wiejska	43	dom mieszkalny	-	-
506	dom mieszkalny	Wiejska	45/47	dom mieszkalny	-	-
507	dom mieszkalny	Wiejska	46/48	dom mieszkalny	-	-
508	willa	Wiejska	49	dom mieszkalny	-	-
509	dom mieszkalny	Wiejska	50	dom mieszkalny	-	-
510	dom mieszkalny	Wiejska	52	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
511	dom mieszkalny	Wiejska	53	dom mieszkalny	-	-
512	dom mieszkalny	Wiejska	54	dom mieszkalny	-	-
513	szkoła	Wiejska	55	publiczne	-	-
514	dom mieszkalny	Wiejska	56	dom mieszkalny	-	-
515	dom mieszkalny	Wiejska	58	dom mieszkalny	-	-
516	dom mieszkalny	Wiejska	59	dom mieszkalny	-	-
517	dom mieszkalny	Wiejska	60	dom mieszkalny	-	-
518	dom mieszkalny	Wiejska	61	dom mieszkalny	-	-
519	dom mieszkalny	Wiejska	62	dom mieszkalny	-	-
520	dom mieszkalny	Wiejska	64	dom mieszkalny	-	-
521	dom mieszkalny	Wiejska	65	dom mieszkalny	-	-
522	dom mieszkalny	Wiejska	66	dom mieszkalny	-	-
523	dom mieszkalny	Wiejska	67	dom mieszkalny	-	-
524	dom mieszkalny	Wiejska	68	dom mieszkalny	-	-
525	zajazd, ob. dom mieszkalny	Wiejska	69	publiczne	-	-
526	dom mieszkalno - gospodarczy	Wiejska	70	dom mieszkalny	-	-
527	dom mieszkalny	Wiejska	72	dom mieszkalny	-	-
528	dom mieszkalny	Wiejska	74	dom mieszkalny	-	-
529	dom mieszkalny	Wiejska	76	dom mieszkalny	-	-
530	cmentarz rodowy rodziny von Reuss	Wojska Polskiego	-	cmentarz	-	-
531	hotel Wilhelmshöhe ob. willa	Wojska Polskiego	1	publiczne	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
532	willa	Wojska Polskiego	2	dom mieszkalny	A/5520/1346/J	05.10.1998
533	dom mieszkalno - gospodarczy	Wojska Polskiego	3	dom mieszkalny	-	-
534	hotel Wilhelmshöhe ob. willa	Wojska Polskiego	4	publiczne	-	-
535	dom mieszkalno - gospodarczy	Wojska Polskiego	5	dom mieszkalny	-	-
536	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	6	dom mieszkalny	-	-
537	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	8	dom mieszkalny	-	-
538	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	9	dom mieszkalny	-	-
539	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	11	dom mieszkalny	-	-
540	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	13	dom mieszkalny	-	-
541	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	14	dom mieszkalny	-	-
542	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	15	dom mieszkalny	-	-
543	willa	Wojska Polskiego	17	dom mieszkalny	-	-
544	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	17a	dom mieszkalny	-	-
545	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	18	dom mieszkalny	-	-
546	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	19	dom mieszkalny	-	-
547	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	20	dom mieszkalny	-	-
548	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	21	dom mieszkalny	-	-
549	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	23	dom mieszkalny	-	-
550	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	24	dom mieszkalny	-	-
551	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	25	dom mieszkalny	-	-
552	willa	Wojska Polskiego	26	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
553	willa	Wojska Polskiego	27	dom mieszkalny	-	-
554	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	28	dom mieszkalny	-	-
555	pensjonat Schweizerhaus, ob. dom mieszkalny	Wojska Polskiego	29	publiczne	-	-
556	willa „Opitz”, ob. dom mieszkalny	Wojska Polskiego	31	dom mieszkalny	-	-
557	willa	Wojska Polskiego	32	dom mieszkalny	-	-
558	dom mieszkalny	Wolności	2	dom mieszkalny	-	-
559	dom mieszkalny	Wolności	3	dom mieszkalny	-	-
560	dom mieszkalny	Wolności	9	dom mieszkalny	-	-
561	dom mieszkalny	Wolności	10	dom mieszkalny	-	-
562	dom mieszkalny	Wolności	11	dom mieszkalny	-	-
563	dom mieszkalny	Wolności	12	dom mieszkalny	-	-
564	dom mieszkalny	Wolności	13	dom mieszkalny	-	-
565	dom mieszkalny	Wolności	14	dom mieszkalny	-	-
566	dom mieszkalny	Wolności	15	dom mieszkalny	-	-
567	pałac	Zamkowa	1	pałac	A/5509/256	04.23.1951
568	park przypałacowy	Zamkowa	1	park	A/5375/505/J	12.7.1977
569	dom mieszkalny	Zamkowa	4	dom mieszkalny	-	-
570	dom mieszkalny	Zamkowa	11	dom mieszkalny	-	-
571	dom mieszkalny	Zamkowa	15	dom mieszkalny	-	-
572	willa „Lodovici”, ob. dom mieszkalny	Źródłana	1	dom mieszkalny	-	-
573	dom mieszkalny	Źródłana	2	dom mieszkalny	-	-

lp.	obiekt	adres	nr	rodzaj obiektu	nr rejestru	data
574	dom mieszkalny	Źródlana	3	dom mieszkalny	-	-
575	dom mieszkalny	Źródlana	4	dom mieszkalny	-	-
576	stodoła	Źródlana	9	gospodarczy	-	-
577	dom mieszkalny	Źródlana	10	dom mieszkalny	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków

Z terenu Gminy Miejskiej Kowary w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków wpisane jest 1 stanowisko archeologiczne.

Tabela 5. Nieruchome zabytki archeologiczne z terenu Gminy Miejskiej Kowary wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków

Miejscowość	Wykaz stanowiska archeologicznego	Obszary Ochrony archeologicznej
Kowary	1-26 (AZP 86-17)	strefa ochrony archeologicznej Starego Miasta
		strefa obserwacji archeologicznej intensywnego osadnictwa średniowiecznego
		strefa obserwacji archeologicznej miejscowości o wczesnej genezie historycznej - Podgórze
		strefa obserwacji archeologicznej miejscowości o wczesnej genezie historycznej - Krzaczyzna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Zgodnie z obwieszczeniem Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 marca 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz obwieszczenie Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu z dnia 20 listopada 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem, ewidencja jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gmin.

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Karta adresowa zabytku nieruchomego zawiera następujące rubryki:

- 1) nazwa;
- 2) czas powstania;
- 3) miejscowość;
- 4) adres;
- 5) przynależność administracyjna;
- 6) formy ochrony;
- 7) fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym;
- 8) historia, opis i wartości;
- 9) stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji;
- 10) wykonanie karty;
- 11) zatwierdzenie karty.

Głównym celem prowadzenia ewidencji zabytków jest zebranie i opracowanie najistotniejszych informacji o obiektach zabytkowych niezbędnych do prowadzenia planowej polityki konserwatorskiej w zakresie:

- wpisów do rejestru zabytków;
- współpracy konserwatora przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- prac remontowo – budowlanych;
- dofinansowania prac konserwatorskich;
- przygotowywaniu szczegółowej dokumentacji obiektów dziedzictwa kulturowego.

Wzór karty adresowej zabytku nieruchomego określa załącznik nr 6 do ww. rozporządzenia²².

Wzór karty przedstawiono także poniżej.

²² Załącznik nr 6 do rozporządzenia otrzymał brzmienie określone w załączniku nr 4 do Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. 2019 poz. 1886)

GEZ

KARTA ADRESOWA ZABYTKU

3. Miejscowość

1. Nazwa

2. Czas powstania

7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym

4. Adres

5. Przynależność administracyjna

województwo

powiat

gmina

6. Formy ochrony

8. Historia, opis i wartości	9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji	
	10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)	11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)* *dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków

W poniższej tabeli przedstawiono obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w których zawarte zostały ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej na obszarze Gminy Miejskiej Kowary.

Tabela 6. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w których zawarte zostały ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej na obszarze Gminy Miejskiej Kowary

Uchwała
Uchwała nr IX/58/03 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej KOWARY CENTRUM, części A obejmującej tereny działek o nr ewidencyjnych: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 Obręb 3 i 186/5 Obręb 1.
Uchwała nr XXXI/162/05 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 14 marca 2005 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej KOWARY WOJKÓW.
Uchwała nr XXXVIII/206/05 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 21.11.2005 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej KOWARY – KRZACZYNA A
Uchwała nr XLVIII/270/06 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 01.08.2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej KOWARY – KRZACZYNA B
Uchwała nr L/279/06 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 26 października 2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary Centrum D
Uchwała nr L/278/06 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 26 października 2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary – Podgórze
Uchwała nr XVII/76/07 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 23.10.2007 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary Centrum część C
Uchwała nr XXX/144/08 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 09.10.2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wschodniej części jednostki urbanistycznej Kowary – Podgórze
Uchwała nr XXXIII/162/08 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 12.11.2008 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla jednostki urbanistycznej Kowary – Podgórze /filce, szkoła/
Uchwała nr XXXIII/163/08 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 12.11.2008 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jednostka urbanistyczna Kowary Centrum B
Uchwała nr XXXVIII/191/09 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 13 marca 2009 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej A2
Uchwała nr IV/34/10 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 30.12.2010 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla jednostki urbanistycznej Kowary – Podgórze dla terenów przeznaczonych pod stację uzdatniania wody „Kowary Dolne oraz Kowary Średnie”
Uchwała nr IV/35/10 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 30.12.2010 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary – Podgórze dla terenów przeznaczonych pod stację uzdatniania wody „Kowary Górne”
Uchwała nr X/56/11 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 10.03.2011 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary – Krzaczyzna B.1
Uchwała nr XVIII/108/11 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 27.10.2011 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary – Krzaczyzna A1
Uchwała nr XXIV/150/12 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 05.03.2012 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary jednostka urbanistyczna Kowary Wojków 1
Uchwała nr LVII/266/13 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 22 października 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów aktywności gospodarczej w jednostce urbanistycznej Krzaczyzna A

Uchwała
Uchwała nr LXII/278/2013 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 05.12.2013 w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary Centrum B
Uchwała nr LXV/288/14 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 27 lutego 2014 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów kolejowych w Kowarach
Uchwała nr XXXIV/178/17 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 28.02.2017 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary – Centrum D.1
Uchwała nr XLVII/255/18 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 15.06.2018 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej Kowary - Centrum B.1
Uchwała nr XLIX/271/18 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 14.09.2018 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla obszaru położonego w jednostce urbanistycznej Podgórze – część południowa
Uchwała nr XXXV/222/21 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 25.02.2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w jednostce urbanistycznej Kowary Centrum – edycja 2020 r.
Uchwała nr XXXV/223/21 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 25.02.2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 103/34 położonej w jednostce urbanistycznej Kowary Krzaczyzna
Uchwała nr XXXV/224/21 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 25.02.2021 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Kowary dla jednostki urbanistycznej KOWARY KRZACZYNA A
Uchwała nr XXXV/225/21 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 25.02.2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w jednostce urbanistycznej Kowary Wojków - edycja 2020 r.
Uchwała nr XLIII/269/21 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 26.08.2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w jednostce urbanistycznej Kowary Krzaczyzna - edycja 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z art. 39, ust.3 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. 2020 poz. 1333, z późn. zm.), w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w sprawie wniosku o pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych, w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się jako brak zastrzeżeń do przedstawionych we wniosku rozwiązań projektowych.

Zgodnie z art. 67, ust.1 ww. ustawy, jeżeli nieużytkowany lub niewykończony obiekt budowlany nie nadaje się do remontu, odbudowy lub wykończenia, organ nadzoru budowlanego wydaje decyzję nakazującą właścicielowi lub zarządcy rozbiórkę tego obiektu i uporządkowanie terenu oraz określającą terminy przystąpienia do tych robót i ich zakończenia. W stosunku do obiektów budowlanych niewpisanych do rejestru zabytków, a objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, organ nadzoru budowlanego wydaje ww. decyzję po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem

zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w terminie 30 dni. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się za uzgodnienie.

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy Miejskiej Kowary

Poniżej przedstawiono obiekty zabytkowe charakteryzujące się najwyższym znaczeniem dla Gminy Miejskiej Kowary. Należą do nich obiekty, które zostały wpisane do rejestru zabytków.

Miasto – układ urbanistyczny – w centrum miasta - obszar starego miasta znajduje się Kowarska Starówka. Składa się z ciągów zabytkowych kamienic, które powstały pod wpływem budownictwa propagowanego na Śląsku na przełomie XVIII i XIX wieku. Najbardziej charakterystyczne budynki stoją przy ulicy 1 Maja. Część z budynków wybudowana została w stylu barokowym i styl ten zachował się do dziś. Pozostałe budynki budowano w stylu klasycystycznym. Obecnie część Kowarskiej Starówki stanowi deptak.²³

Rysunek 4. Kowarska Starówka

Źródło: <https://turysta.kowary.pl/>

Kościół parafialny pw. Imienia NMP – jest to najstarszy zabytek miasta Kowary. Kościół wybudowany jest w stylu gotyckim. Znajduje się na nim wieża zwieńczona blaszanym hełmem. Z wczesnego średniowiecza na jednej ze ścian wieży zachowała się rzeźba pt. „Madonną na potworze”. Cennymi obiektami są ołtarz, ambona oraz prospekt organowy, pochodzące

²³ <https://turysta.kowary.pl/>

z późnego baroku. Wyróżniają się tutaj ozdoby malarskie ścian, wykonane na stropie drewnianym przez malarza Jana Lorenza i jego braci. Na uwagę zasługuje wyobrażenie Trójcy Świętej, Arki Przymierza oraz apokaliptycznej wizji końca świata. Za kościołem znajduje się park oraz nieczynny cmentarz. Na cmentarzu znajdują się XVII i XIX wieczne tablice nagrobkowe, grobowce zasłużonych mieszkańców oraz pomnik poświęcony pamięci ofiar wojny prusko-austriackiej z 1866 r. Na cmentarzu znajduje się również tablica poświęcona pamięci mieszkańców Kowar, którzy poświęcili życie w czasie I wojny światowej. W parku znajduje się posadzony w 2006 r. „dąb papieski”, który wyrósł z żołądzia, pochodzącego od dęba szypułkowego „Chrobrego” - najstarszego dębu w Polsce. Nieopodal kościoła znajduje się XVIII wieczny most na Jedlicy, na którym osadzona jest figura św. Jana Nepomucena, a także plebania rzymskokatolicka pochodząca z XVIII w.²⁴

Rysunek 5. Kościół parafialny NMP w Kowarach

Źródło: <https://turysta.kowary.pl/>

Kaplica św. Anny – znajduje się na wzniesieniu przy ul. Kowarskiej. Kaplica pochodzi z późnego baroku. W jej historii odnotowano zawalenie konstrukcji, jednak tego wydarzenia nie datuje się konkretnie. W 1772 r. podjęto się jej odbudowy. Została zbudowana i zaprojektowana na planie elipsy przez Kaspara Jentscha. Na jej szczycie znajduje się latarnia, która została zwieńczona kopułką. Ołtarz poświęcony został pamięci św. Anny.²⁵

²⁴ <https://turysta.kowary.pl/>

²⁵ Jw.

Rysunek 6. Kaplica św. Anny w Kowarach

Źródło: <https://turysta.kowary.pl/>

Plebania – budynek znajduje się na placu Franciszkańskim, w sąsiedztwie kościoła pw. Najświętszej Marii Panny. Jego powstanie datuje się na lata 1779-1783. Plebania powstała w stylu barokowym, a fasada budynku wpisuje się w styl rokoko.

Rysunek 7. Plebania

Źródło: <https://polska-org.pl/>

Ratusz – budynek, znajdujący się w centrum miasta na kowarskiej starówce. Powstanie budynku datuje się na lata 1786-1789. Budynek został zaprojektowany przez Christiana Schultza. Hol budynku przyozdobiony jest malowidłami ściennymi wraz z herbem, pochodzącym z czasów, gdy Kowary stały się wolnym miastem królewskim. Na piętrze budynku znajduje się Sala Rajców, której sufit pokryty jest malowidłami, przedstawiającymi to, z czego słynęły Kowary, czyli górnictwo, kowalstwo, tkactwo i turystyka.²⁶

Źródło: <https://polska-org.pl/>

Szpital “Bukowiec” – budynek zlokalizowany jest przy ul. Sanatoryjnej. Powstanie datuje się na lata 1916-1920. Obiekt pełnił rolę sanatorium w zakresie leczenia chorób płuc. Dokoła budynku znajduje się park, w którym znajdują się jeszcze elementy sprzed prawie wieku. W sanatorium tym leczył się wybitny polski grafik Józef Gielniak. W budynku znajduje się tablica poświęcona jego pamięci.²⁷

²⁶ <https://turysta.kowary.pl>

²⁷ Jw.

Rysunek 8. Szpital "Bukowiec" w Kowarach

Źródło: <https://turysta.kowary.pl>

Szpital Wysoka Łąka – powstanie szpitala datuje się na lata 1900-1902, który zaprojektowany został przez architekta wrocławskiego Karla Grossra. Inspirował się on szwajcarskim sanatorium, znajdującym się w Davos. Budynek charakteryzuje się połączeniem różnych stylów, oraz urozmaicony jest werandami oraz wieżyczkami. Wnętrze i zewnętrznie budynek zdobione jest motywami roślinnymi oraz zwierzęcymi. W obiekcie wyróżniają się pomieszczenia jadalni oraz świetlicy z kaplicą, które przyozdobione są secesyjnymi zdobieniami. W holu znajduje się rzeźba Ilioneusa. Budynek otoczony jest parkiem, który został zaprojektowany przez Mentzela. Z tarasu budynku, znajdującego się przed głównym wejściem można podziwiać Karkonosze. Do dziś budynek pełni funkcję leczniczą. Leczy się w nim choroby płuc.²⁸

²⁸ <https://turysta.kowary.pl>

Rysunek 9. Szpital Wysoka Łąka

Źródło: <https://turysta.kowary.pl/>

Pałac „Smyrna” - zlokalizowany przy ulicy Ogrodowej. Jego powstanie datuje się na początek XVIII wieku. Jest to barokowy pałac założony na planie prostokąta o zwartej bryle przykrytej wysokim dachem czterospadowym z ozdobnymi facjatkami. W pomieszczeniach parteru zachowały się sklepienia lunetowe. W historii jako pierwszy właściciel zapisał się był bogaty patrycjusz „E.M.". Jego inicjały do dziś widnieją na portalu nad wejściem. W XIX wieku budynek został zakupiony przez właściciela Fabryki Dywanów Smyrneńskich. W 1998 r. budynek pałacu został zaadoptowany do pełnienia funkcji hotelowo-gastronomicznej, którą pełni do dziś.²⁹

²⁹ <https://turysta.kowary.pl>, <http://www.dolinapalacow.pl>

Rysunek 10. Pałac „Smyrna”

Źródło: <http://www.dolinapalacow.pl>

Zespół pałacowo-parkowy „Ciszycza” – zespół tworzą budynki, zbudowane w stylu klasycystycznym na początku XIX wieku. Pałac ten należał do rodów Radziwiłłów oraz Czartoryskich. Zespół budynków otacza park krajobrazowy, w którym rosną cenne gatunki drzew. Nieopodal znajduje się wzgórze, na którym znajdują się ruiny zamku myśliwskiego, pochodzące z końca XVIII w. W 2011 r. rozporządzeniem Prezydenta RP zespół pałacowo-parkowy uznano za pomnik historii.³⁰

³⁰ <https://turysta.kowary.pl>

Rysunek 11. Zespół pałacowo-parkowy „Ciszyca”

Źródło: <https://turysta.kowary.pl/>

Pałac Nowy Dwór –powstanie datuje się na rok 1570. Został pobudowany przez hrabiego Schaffgotscha. Obiekt nosi cechy architektury późnorenesansowej z elementami neogotyckimi, neorenesansowymi. Dwór dwuskrzydłowy, na rzucie zbliżonym do litery „L”. Do krótszego skrzydła przylega 4-kondygnacyjna wieża. W pałacu zachowały się renesansowe sklepienia i fascjowe obramienia okien, neorenesansowe stropy belkowe, dekoracje przybudówek o formach angielskiego gotyku. Wokół pałacu rozpościera się XIX-wieczny park z różnorodnym drzewostanem. Przed wojną ostatnim właścicielem pałacu była rodzina niemiecka - Reuss. Obecnie budynek należy do rąk prywatnych, jednakże jego zwiedzanie jest ogólnodostępne.³¹

³¹ <https://odtur.pl>, <https://turysta.kowary.pl/>

Rysunek 12. Pałac Nowy Dwór

Źródło: <https://turysta.kowary.pl/>

Grobowce rodziny von Reuss – grobowiec to płyty nagrobkowe pochowanego tu w 1939 roku Henryka XXX Reuss i jego małżonki Feodory pochowanej w 1945 roku. Rodzina ta była właścicielem Nowego Dworu i pochodziła z jednego z najbardziej wpływowych rodów ówczesnej Europy. Przodkami rodu byli m.in. Królowa Wiktorja – Władczyni Zjednoczonego Królestwa oraz kilku kolejnych Cesarzy Niemiec. W tym samym lesie, parę metrów dalej, znajduje się grobowiec hrabiny Marii Klementyny Reuss - starszej siostry Henryka XXX, który wyróżnia się pięknym dużym kamiennym krzyżem z wyrzeźbionymi liliami.³²

³² <https://www.polskieszlaki.pl/>

Rysunek 13. Grobowce rodziny von Reuss

Źródło: <https://turysta.kowary.pl/>

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego – analiza szans i zagrożeń

Zachowane obiekty zabytkowe na terenie Gminy Miejskiej Kowary są zróżnicowane pod względem architektonicznym, a także pod względem sposobu użytkowania i stanu zachowania. Analiza stanu dziedzictwa kulturowego i uwarunkowań jego ochrony na terenie Kowar doprowadziła do rozpoznania następujących czynników determinujących jej dalszy rozwój.

W tabeli poniżej zestawiono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Zdiagnozowane mocne strony oraz szanse dają możliwość dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego regionu z uwzględnieniem wartości historycznych i kulturowych tego obszaru. Należy jednak zwrócić uwagę na występujące nadal słabe strony w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, a także na potencjalne zagrożenia, które mogą powodować negatywne skutki dla ochrony obiektów i obszarów zabytkowych zlokalizowanych w granicach Gminy Miejskiej Kowary.

Tabela 7. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Miejskiej Kowary

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> — zachowane obiekty architektury sakralnej i kultu religijnego na terenie Gminy Miejskiej Kowary, — uwzględnianie problemów ochrony dziedzictwa kulturowego w gminnych dokumentach strategicznych i planistycznych (miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego), — organizacja wydarzeń kulturalnych umożliwiających promowanie tradycji regionu, — funkcjonujące na terenie Gminy Miejskiej Kowary muzea, skanseny, ścieżki dydaktyczne, — funkcjonujące instytucje kultury na terenie Gminy Miejskiej Kowary, — aktywny udział organizacji pozarządowych w życiu kulturowym Gminy Miejskiej Kowary, — promocja historii i dziedzictwa kulturowego na stronie internetowej gminy, — bogate zasoby przyrodnicze i duży potencjał turystyczno – rekreacyjny, — systematyczna poprawa stanu obiektów zabytkowych, — aktywny udział społeczności lokalnej w rozpowszechnianiu wiedzy o historii Gminy Miejskiej Kowary. 	<ul style="list-style-type: none"> — występowanie obiektów zabytkowych, które wymagają renowacji, — konkurencja turystyczna ze strony gmin sąsiednich, — niewystarczające środki w budżecie miasta na renowację zabytkowych obiektów, — niewystarczająca baza turystyczna i gastronomiczna, — niewystarczająca promocja Gminy Miejskiej Kowary.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> — wysoka świadomość mieszkańców nt. znaczenia krajobrazu kulturowego i obiektów zabytkowych jako produktu turystycznego, — wzrost roli mediów w popularyzowaniu tematów historycznych oraz tematów dotyczących zabytków i ich ochrony, — możliwość rewaloryzacji znaczącej części obiektów zabytkowych z wykorzystaniem środków krajowych i dotacji unijnych, — możliwość pozyskania dotacji na prace konserwatorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych ze środków finansowych pochodzących z różnych źródeł, — kreowanie nowych obszarów i produktów turystycznych w oparciu o atrakcyjny sposób zagospodarowania obiektów zabytkowych, — prowadzenie dalszych badań archeologicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> — ryzyko wystąpienia negatywnych zdarzeń losowych mogących uszkodzić lub zniszczyć obiekty zabytkowe, — brak regulacji praw własności do obiektów, co w niektórych przypadkach uniemożliwia skuteczne przeprowadzanie prac remontowych, — brak możliwości podjęcia prac remontowo – konserwatorskich przy obiektach stanowiących dziedzictwo kulturalne będących własnością prywatną, — trudności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, głównie przez prywatnych właścicieli, — degradacja krajobrazu kulturowego poprzez wprowadzenie elementów nowej zabudowy nienawiązujących do historycznego charakteru Gminy Miejskiej Kowary, — samowolne działania na zabytkach.

7. Założenia programowe

7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami

Po przeprowadzeniu analizy, określono priorytety realizacji Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Miejskiej Kowary na lata 2022-2025. Celem podjęcia wieloletnich i kompleksowych działań jest poprawa stanu obiektów zabytkowych, ale także ochrona dziedzictwa kulturowego i budowanie tożsamości regionalnej, jak również promowanie dotychczasowego dorobku lokalnej społeczności wśród mieszkańców Gminy Miejskiej Kowary i turystów.

W ramach przedmiotowego Programu wyznaczono następujące priorytety:

- **Priorytet I.** Ochrona dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego,
- **Priorytet II.** Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego,
- **Priorytet III.** Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości.

7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki

W ramach wymienionych priorytetów wytyczono kierunki działań i na tej podstawie wytyczono poszczególne zadania do realizacji.

Tabela 8. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Miejską Kowary – priorytet I

PRIORYTET I. OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO JAKO ELEMENT ROZWOJU SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO		
Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	<ul style="list-style-type: none"> — Prowadzenie prac remontowo – konserwatorskich przy obiektach zabytkowych, — Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków, — Zmiana sposobu użytkowania lub adaptacja nieużytkowanych obiektów zabytkowych do nowych funkcji, — Rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni (w tym parków, cmentarzy, obszarów nieczynnych cmentarzy). 	2022-2025
Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne	<ul style="list-style-type: none"> — Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: parkach, cmentarzach, obszarach nieczynnych cmentarzy, dawnych parkach dworskich itp., — Iluminacja najcenniejszych zabytków, — Określenie zasad i konsekwentne ich wdrażanie w zakresie umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych, — Umieszczanie tablic informacyjnych na zabytkach. 	2022-2025

<p>Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Współpraca z urzędami pracy w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną, — Wspieranie rozwoju muzeów regionalnych, skansenów i innych instytucji kultury. 	<p>2022-2025</p>
--	---	------------------

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 9. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Miejską Kowary – priorytet II

PRIORYTET II. OCHRONA I ŚWIADOME KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU KULTUROWEGO		
Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
<p>Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi (w tym weryfikacja obowiązujących w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków), — Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, — Walka z samowolami budowlanymi, — Wdrażanie zapisów gminnych/ lokalnych programów rewitalizacji w realizacji zagospodarowania przestrzennego (w tym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego). 	<p>2022-2025</p>
<p>Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Wystąpienie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych (m.in. układów urbanistycznych i ruralistycznych). 	<p>2022-2025</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 10. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Miejską Kowary – priorytet III

PRIORYTET III. BADANIE I DOKUMENTACJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ PROMOCJA I EDUKACJA SŁUŻĄCA BUDOWANIU TOŻSAMOŚCI		
Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
<p>Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Udostępnienie informacji o zabytkach na stronie internetowej Gminy Miejskiej Kowary, — Utworzenie systemu informacji i promocji (bazy danych) środowiska kulturowego, — Opracowanie mapy zabytków znajdujących się na terenie Gminy Miejskiej Kowary jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego. 	<p>2022-2025</p>
<p>Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego, — Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów, wystaw i innych działań edukacyjnych, 	<p>2022-2025</p>

PRIORYTET III. BADANIE I DOKUMENTACJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ PROMOCJA I EDUKACJA SŁUŻĄCA BUDOWANIU TOŻSAMOŚCI		
Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
	— Wspieranie i upowszechnianie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć.	
Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym	— Weryfikacja obiektów wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków pod kątem zgodności ze stanem faktycznym, — Prowadzenie monitoringu i weryfikacji obiektów wpisanych do ewidencji zabytków	2022-2025
Promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej	— Wprowadzenie zintegrowanego systemu informacji wizualnej (m.in. za pomocą tablic informacyjnych) obejmującego zasoby i wartości dziedzictwa kulturowego, — Tworzenie i modernizacja elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej.	2022-2025

Źródło: Opracowanie własne

Zadania określone przez Gminę Miejską Kowary planowane są do realizacji w sposób ciągły w okresie obowiązywania Programu, tj. w latach 2022-2025. W poniższej tabeli podano szczegółowy wykaz inwestycji w zakresie renowacji obiektów zabytkowych, które zaplanowano na najbliższe lata.

Tabela 11. Sprecyzowane działania w zakresie ochrony zabytków na terenie Gminy Miejskiej Kowary

LP	Planowane zadanie / Obiekt adres	Z Programu / Termin realizacji	Całkowita szacowana wartość zadania w PLN
1.	Termomodernizacja budynku Urzędu Miasta Kowary (Rejestr zabytków Podstawa: 9/A/00 z dn. 01.03.2000) Ratusz przy ul. 1 Maja 1A, 58-530 Kowary; powierzchnia użytkowa: 490,2 m ² ; Zakres prac: wymiana okien, wymiana instalacji i grzejników oraz wymiana rynien	RPO WD 2021-2027 / 2023-2027	800 000,00
2.	Termomodernizacja podłogi w Sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej nr 3 (Rejestr zabytków Podstawa: A/5528/1336/J z dn. 19.05.1998) przy ul. 1 Maja 72, 58-530 Kowary, pow. użytkowa: 202,5 m ² , Zakres prac: wymiana parkietu na system kombi elastyczny, termoizolacja podłoża, usunięcie starych, nieprzepuszczalnych powłok	RPO WD 2021-2027 / 2023-2027	587 000,00

LP	Planowane zadanie / Obiekt adres	Z Programu / Termin realizacji	Całkowita szacowana wartość zadania w PLN
	malarskich oraz zastosowanie farby akrylowo-emulsyjnej (paro przepuszczalnej) .		
3.	Rewitalizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych, komunalnych i wspólnotowych Starówki Kowarskiej. /Zadanie obejmuje rewitalizację budynki komunalne tj. ul. Waryńskiego 8, ul. Waryńskiego 6, ul. Ogrodowa 30,36,37,38,53,55,58 oraz budynki wspólnot mieszkaniowych tj. ul. 1 Maja 5, 1Maja 24a, Jeleniogórska 32 (Rejestr zabytków: 1184/J z dn. 28.12.1994), Pocztowa 2, Pocztowa 4, Pocztowa 9, Pocztowa 10, Waryńskiego 2 (Rejestr zabytków: A/5564/1265/J z dn. 03.06.1996), Waryńskiego 4, Waryńskiego 7, Waryńskiego 11, Ogrodowej 2,3,5,6,8,13,17,18,24,25,28,34,45,56.	RPO WD 2021-2027 / 2023-2027	11 414 000,00
4.	Termomodernizacja wielorodzinnego budynku mieszkalnego. Zadanie dot. wspólnoty mieszkaniowej tj. ul. Jeleniogórska 10 (Rejestr zabytków: A/5754/1130/J z dn. 19.03.1993).	RPO WD 2021-2027 / 2023-2027	600 000,00

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Kowarach

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Zadania określone w niniejszym Programie będą wykonywane przy pomocy następujących instrumentów:

- a) **instrumentów prawnych** – wynikających z przepisów ustawowych, obejmujących między innymi uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, budowę parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru lub wojewódzkiej ewidencji zabytków obiektów będących własnością Gminy Miejskiej Kowary, wykonywanie decyzji administracyjnych wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- b) **instrumentów finansowych** – obejmujących między innymi finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością Gminy Miejskiej Kowary, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych;
- c) **instrumentów koordynacji** – obejmujących między innymi realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami;
- d) **instrumentów społecznych** – obejmujących m.in. działania edukacyjne i promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;

e) **instrumentów kontrolnych** – obejmujących między innymi aktualizację gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Program opieki nad zabytkami, po zaopiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostaje przedstawiony Radzie Miejskiej, w celu przyjęcia go uchwałą (zgodnie z pkt 3 art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Program opracowywany jest na okres czterech lat i stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych dokumentów planistycznych i aktów prawa miejscowego. Burmistrz Miasta Kowary jest odpowiedzialny za sporządzanie co dwa lata sprawozdań z realizacji zadań Programu i przedstawienie ich Radzie Miejskiej w Kowarach.

Głównym odbiorcą niniejszego Programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców Gminy Miejskiej Kowary. Program powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących: inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i opieki nad nimi oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

W poniższej tabeli przedstawiono przykładowe kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu.

Tabela 12. Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu

Nazwa priorytetu	Wskaźniki
<p style="text-align: center;">PRIORYTET I. OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO JAKO ELEMENT ROZWOJU SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Liczba obiektów poddanych pracom remontowo-konserwatorskim, — Wartość pozyskanych środków z źródeł zewnętrznych, — Liczba budynków, w których zmieniono sposób ich użytkowania i pełnioną funkcję, — Liczba zrewaloryzowanych zespołów zabytkowej zieleni, — Liczba przeprowadzonych prac porządkowych, — Liczba wprowadzonych iluminacji, — Liczba umieszczonych tablic informacyjnych, — Liczba wdrożonych zasad w zakresie umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych, — Liczba wspartych pomocą muzeów, skansenów i innych instytucji kultury, — Liczba wykonanych prac bieżących w ramach współpracy z urzędami pracy.
<p style="text-align: center;">PRIORYTET II.</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Liczba opracowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,

Nazwa priorytetu	Wskaźniki
<p style="text-align: center;">OCHRONA I ŚWIADOME KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU KULTUROWEGO</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Liczba działań niezgodnych z zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, — Liczba samowolnej działalności budowlanej na terenie Gminy Miejskiej Kowary, — Liczba wprowadzonych zapisów gminnych/ lokalnych programów rewitalizacji w realizacji zagospodarowania przestrzennego (w tym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego).
<p style="text-align: center;">PRIORYTET III. BADANIE I DOKUMENTACJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ PROMOCJA I EDUKACJA SŁUŻĄCA BUDOWANIU TOŻSAMOŚCI</p>	<ul style="list-style-type: none"> — Liczba udostępnionych informacji o zabytkach na stronie internetowej Gminy Miejskiej Kowary, — Liczba wdrożonych systemów informacji i promocji środowiska kulturowego, — Liczba opracowanych map zabytków znajdujących się na terenie Gminy Miejskiej Kowary, — Liczba wydanych i wspartych publikacji poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego, — Liczba zorganizowanych konkursów, wystaw oraz innych działań edukacyjnych, — Liczba zorganizowanych zajęć w ramach edukacji przedszkolnej i szkolnej o tematyce ochrony dziedzictwa kulturowego, — Liczba zweryfikowanych obiektów wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków, — Liczba przeprowadzonych działań, w ramach monitoringu i weryfikacji obiektów wpisanych do ewidencji zabytków, — Liczba wprowadzonych elementów zintegrowanego systemu informacji wizualnej, — Liczba stworzonych i zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej.

Źródło: Opracowanie własne

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Art. 71 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami mówi, iż *w zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku. Ponadto sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada jednostka samorządu terytorialnego, jest zadaniem własnym tej jednostki.*

Zgodnie z art. 73 ustawy podmioty będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające zabytek w trwałym zarządzie albo będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa, mogą ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru albo prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa.

Z kolei zgodnie z art. 74 ustawy dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest ten minister;
- 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa jest udzielana ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Zgodnie z art. 81 w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Poniżej przedstawiono możliwe źródła finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach zabytkowych. Zasadne jest sprawdzenie możliwości ubiegania się o wsparcie w instytucjach każdorazowo przed złożeniem wniosku o dotację.

Istnieje możliwość finansowania zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami z następujących źródeł:

- Rady Miejskiej (budżet miasta),
- Rady Powiatu (budżet powiatu),
- Sejmiku Województwa (budżet województwa),
- Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda),
- Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego) oraz innych ministrów,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,

- Środków Unii Europejskiej i innych środków pomocowych (m.in. RPO Województwa Dolnośląskiego),
- Funduszu Kościelnego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (dotacje z Funduszu Kościelnego są udzielane wyłącznie na remonty i konserwację zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.). Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (takich jak np.: dzwonnice wolnostojące, krzyże) ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: obrazy, ikonostasy, stalle, epitafia, szaty i naczynia liturgiczne, instrumenty muzyczne, dzwony) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz (takich jak np.: polichromie, freski, witraże i posadzki).

11. Załączniki

Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych z terenu Gminy Miejskiej Kowary zgodnie z Gminną Ewidencją Zabytków

Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych z terenu Gminy Miejskiej Kowary zgodnie z Gminną Ewidencją Zabytków

Tabela 13. Wykaz budynków i budowli

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
1	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. św. Anny	6	I. 30-te XX w.	Domy mieszkalne	-
2	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. św. Anny	8	I. 30-te XX w.	Domy mieszkalne	-
3	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. św. Anny	9	I. 30-te XX w.	Domy mieszkalne	-
4	Kowary	Budynek mieszkalny wielorodzinny (pracowników kolei?), ob. budynek mieszkalny	ul. św. Anny	27	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
5	Kowary	Stacja kolejowa Kowary Średnie – budynek mieszkalny pracowników kolei (?), ob. budynek mieszkalny	ul. św. Anny	29	ok. 1905 r.	Domy mieszkalne	-
6	Kowary	Stacja kolejowa Kowary Średnie – budynek mieszkalny zawiadowcy stacji (?), ob. budynek mieszkalny	ul. św. Anny	29A	ok. 1905 r.	Domy mieszkalne	-
7	Kowary	Stacja kolejowa Kowary Średnie – budka dróżnika (?), ob. budynek mieszkalny	ul. św. Anny	31	ok. 1905 r.	Domy mieszkalne	-
8	Kowary	Willa	ul. św. Anny	35	ok. 1905 r.	Domy mieszkalne	-
9	Kowary	Gospoda "Gasthaus Rischke's", po 1945 r. świetlica przy zakładach produkcji porcelany technicznej, ob. budynek mieszkalny	ul. św. Anny	37	ok. 1905 r., rozbudowany ok. 1910r.	Budowle użyteczności publicznej	-
10	Kowary	Stacja kolejowa Kowary Średnie – budynek toalet, ob. nieużytkowany	ul. św. Anny	p/nr 31	ok. 1905 r.	Budowle użyteczności publicznej	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
11	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Bielarska	1	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
12	Kowary	Willa	ul. Bielarska	3	ok. 1915 r.	Domy mieszkalne	-
13	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Bielarska	4a	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
14	Kowary	Willa	ul. Bielarska	6	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
15	Kowary	Willa	ul. Bielarska	9	ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-
16	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Bielarska	15	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
17	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Bielarska	17	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
18	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Bielarska	19	k. XIX w. (z wykorzystaniem wcześniejszej zabudowy)	Domy mieszkalne	-
19	Kowary	Budynek administracyjno-biurowy zakładów apretury i bielania tkanin Ottona Peschela, po 1945 r. kowarskiego oddziału "Bielnik" Dolnośląskich Zakładów Przemysłu Lniarskiego "Orzeł" w Mysłakowicach, ob. budynek mieszkalny	ul. Bielarska	21	1878 r.	Budownictwo przemysłowe	-
20	Kowary	Kolejowa wieża ciśnień, ob. galeria	ul. Józefa Borusiaka	-	I. 1903-1905	Budowle użyteczności publicznej	A/5557/1287/J z dn. 07.03.1997
21	Kowary	Pawilon oficcerski – altana (herbaciarnia), ob. nieużytkowany (ruina)	ul. Józefa Borusiaka	-	pocz. XIX w., ok. 1909 r. (remont)	Ogrodzenia, bramy i kordegardy	A/5635/880/J z dn. 04.06.1986
22	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Józefa Borusiaka	2	ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-
23	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Józefa Borusiaka	6	ok. 1930 r.	Domy mieszkalne	-
24	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Mariana Buczka	1	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
25	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Mariana Buczka	2	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
26	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Mariana Buczka	3–3A	ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-
27	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Mariana Buczka	5	2 poł. XIX/XX w., ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-
28	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Mariana Buczka	7	ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
29	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Mariana Buczka	8	ok. 1920-1930 r.	Domy mieszkalne	-
30	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Mariana Buczka	10	ok. 1920-1930 r.	Domy mieszkalne	-
31	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Fryderyka Chopina	1	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
32	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Fryderyka Chopina	3	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
33	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Fryderyka Chopina	4	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
34	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Fryderyka Chopina	5	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
35	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Fryderyka Chopina	6	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
36	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Fryderyka Chopina	7	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
37	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Fryderyka Chopina	8	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
38	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Fryderyka Chopina	9	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
39	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Fryderyka Chopina	10	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
40	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Fryderyka Chopina	11	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
41	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Fryderyka Chopina	12	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
42	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Fryderyka Chopina	14	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
43	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Dworcowa	1	XIX/XX w.	Domy mieszkalne	-
44	Kowary	Dworzec kolejowy Kowary z budynkiem spedycji towarowej, budynek dworca ob. nieużytkowany, w budynku spedycji, ob. magazyn	ul. Dworcowa	8-8a	1882 r.	Budowle użyteczności publicznej	-
45	Kowary	Budynek gospodarczy (toalety?) p/budynku pracowników kolei, ob. budynek gospodarczy	ul. Dworcowa	8b	ok. 1905 r.	Budynki gospodarcze	-
46	Kowary	Budynek mieszkalny pracowników kolei, ob. budynek mieszkalny	ul. Dworcowa	8b	k. XIX w., ok. 1905 r.	Domy mieszkalne	-
47	Kowary	Hotel Schreiber ("Schreiber's Hotel"), ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemiem (kwiaciarnia, pizzeria)	ul. Dworcowa	9	III ćw. XIX w., pocz. XX w.	Budowle użyteczności publicznej	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
48	Kowary	Budynek teatru/kina (?), ob. budynek handlowo-magazynowy	ul. Dworcowa	9a	k. XIX w., rozbudowa ok. 1900 r., ok. 1920 r.	Budowle użyteczności publicznej	-
49	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Dworcowa	10	pocz. XX w.	Domy mieszkalne	-
50	Kowary	Zespół kościelny – kaplica grobowa J. Brintza (rodzin Buchwald i Butner)	pl. Franciszkański	1	1764 r.	Obiekty sakralne	-
51	Kowary	Zespół kościelny – kaplica grobowa Kleinerta	pl. Franciszkański	1	I. 1728-1730	Obiekty sakralne	-
52	Kowary	Zespół kościelny – kaplica grobowa Schulza (rodziny Herbstów)	pl. Franciszkański	1	1734 r. lub 1754 r. (?)	Obiekty sakralne	-
53	Kowary	Zespół kościelny – kaplica grobowa nieznannej rodziny (obok kaplicy J. Brintza, przy murze cmentarnym)	pl. Franciszkański	1	4 ćw. XIX w.	Obiekty sakralne	-
54	Kowary	Zespół kościelny – kościół rzymskokatolicki parafialny pw. Imienia Najświętszej Marii Panny	pl. Franciszkański	1	XIV w., po 1549 r. (korpus), po 1633 r. (gruntowna przebudowa i nadbudowa wieży), 1674 r. (barokowy hełm wieży), 1677 r. (dobudowa przedsionka), XVIII w. (wystrój i wyposażenie wnętrza), I. 60. i 80. XX w. (remonty)	Obiekty sakralne	A/1983/135 z dn. 02.01.1950
55	Kowary	Zespół kościelny – plebania i szkoła katolicka, ob. klasztor OO Franciszkanów i parafia pw. Imienia NMP	pl. Franciszkański	1	I. 1779-1783; 2 poł. XX w. remont	Obiekty sakralne	A/5518/1/1 z dn. 26.06.1975
56	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Górna	1	ok. 1905 r.	Domy mieszkalne	-
57	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Górna	6	k. XIX w., I. 20-30. XX w.	Domy mieszkalne	-
58	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Górna	7	k. XIX w., I. 30. XX w., k. XX w.	Domy mieszkalne	-
59	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Górna	8	ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
60	Kowary	Leśniczówka, ob. budynek Nadleśnictwa Gruszków	ul. Górna	11	ok. 1900 r.	Budowle użyteczności publicznej	-
61	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. siedziba Stowarzyszenia Miłośników Kowar z Domem Tradycji Miasta Kowar	ul. Górnicza	1	II poł. XIX w.	Budowle użyteczności publicznej	-
62	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Górnicza	5	I poł. XIX w.	Domy mieszkalne	-
63	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Górnicza	6	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
64	Kowary	Willa	ul. Główna	2	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
65	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Izerska	1	ok. 1930 r.	Domy mieszkalne	-
66	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Izerska	2	I. 20-30. XX w.	Domy mieszkalne	-
67	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Izerska	3,5,7	ok. 1930 r.	Domy mieszkalne	-
68	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Izerska	4	I. 20-30. XX w.	Domy mieszkalne	-
69	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Izerska	11	ok. 1930 r.	Domy mieszkalne	-
70	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Izerska	13	ok. 1930 r.	Domy mieszkalne	-
71	Kowary	Zespół pałacowo-parkowy Ciszycy – wieża widokowa (?), ruina zameczku myśliwskiego (?) na wzgórzu Radziwiłłówka ("Gürtlerberg", "Ruhe-Berg", "Ciszycy")	ul. Jeleniogórska	-	pocz. XIX w.	Ogrodzenia, bramy i kordegardy	A/2177 z dn.23.04.2010
72	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	1	k. XVIII w., poł. XIX w., ok. 1900 r.	Domy mieszkalne	-
73	Kowary	Budynek główny (piecownia) w kompleksie gazowni miejskiej, ob. nieużytkowany	ul. Jeleniogórska	2	1872 r.	Budownictwo przemysłowe	-
74	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	3	2 poł. XVIII w., ok. 1900 r. (przebudowa)	Domy mieszkalne	-
75	Kowary	Budynek mieszkalny pracowników gazowni, ob. budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	4	1872 r., k. XIX w. (rozbudowa)	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
76	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	5	k. XVIII w., XIX w. (rozbudowa)	Domy mieszkalne	-
77	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	9	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
78	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. mieszkalno-usługowy	ul. Jeleniogórska	10	poł. XVIII w., k. XIX w., pocz. XX w. (rozbudowy)	Domy mieszkalne	A/5754/1130/J zdn. 19.03.1993
79	Kowary	Budynek mieszkalny (typ dworu), 1914-1945 – dom naczelnego lekarza sanatorium kobiecego, ob. budynek usługowy (bank)	ul. Jeleniogórska	12	poł. XVIII w., poł. XIX w.	Domy mieszkalne	A/5517/4/1 z dn. 30.06.1975
80	Kowary	Zespół sanatorium kobiecego - mur ogrodzeniowy	ul. Jeleniogórska	14	ok. 1910-1910 r.	Ogrodzenia, bramy i kordegardy	-
81	Kowary	Zespół sanatorium kobiecego – budynek główny, ob. nieużytkowany	ul. Jeleniogórska	14	ok. 1900 r.	Budowle użyteczności publicznej	A/5625/910/J z dn. 30.03.1988
82	Kowary	Zespół sanatorium kobiecego – leżakownia, ob. nieużytkowany	ul. Jeleniogórska	14	ok. 1910 r.	Budowle użyteczności publicznej	A/5625/910/J z dn. 30.03.1988
83	Kowary	Zespół sanatorium kobiecego – pijalnia wód, ob. nieużytkowany	ul. Jeleniogórska	14	ok. 1900 r.	Budowle użyteczności publicznej	-
84	Kowary	Zespół sanatorium kobiecego – tlenownia, ob. nieużytkowany	ul. Jeleniogórska	14	ok. 1910 r.	Budowle użyteczności publicznej	-
85	Kowary	Zespół sanatorium kobiecego – warsztaty i kotłownia, ob. nieużytkowany	ul. Jeleniogórska	14	ok. 1907 r.	Budowle użyteczności publicznej	A/5625/910/J z dn. 30.03.1988
86	Kowary	Zespół sanatorium kobiecego – dom mieszkalny dla pracowników, ob. nieużytkowany	ul. Jeleniogórska	14A	ok. 1900 r.	Budowle użyteczności publicznej	A/5625/910/J z dn. 30.03.1988
87	Kowary	Zespół sanatorium kobiecego – budynek mieszkalny pracowników i budynek magazynowy, ob.	ul. Jeleniogórska	14B	ok. 1900 r.	Budowle użyteczności	A/5625/910/J z dn. 30.03.1988

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
		nieużytkowany				publicznej	
88	Kowary	Zespół sanatorium kobiecego – oddział rehabilitacyjny, ob. Powiatowe Centrum Zdrowia w Kowarach, Zakład Opiekuńczo-Leczniczy, Zakład opieki Długoterminowej	ul. Jeleniogórska	14C	1908 r.	Budowle użyteczności publicznej	A/5625/910/J z dn. 30.03.1988
89	Kowary	Zespół sanatorium kobiecego – służbówka ze stajnią, ob. budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	16	po 1900 r., k. XX w. (przebudowa)	Budowle użyteczności publicznej	-
90	Kowary	Zespół sanatorium kobiecego – "Charlottenstift", następnie budynek sanatorium, ob. dom "Szarotka"	ul. Jeleniogórska	16A	po 1900 r.	Budowle użyteczności publicznej	A/5625/910/J z dn. 30.03.1988
91	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	17	poł. XIX w.	Domy mieszkalne	-
92	Kowary	Zespół sanatorium kobiecego – willa ordynatora szpitala i asystenta, ob. budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	18	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
93	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	19	ok. 1900 r.	Domy mieszkalne	-
94	Kowary	Budynek mieszkalny z zespołu manufaktury lub folwarku, ob. Budynek administracyjno-usługowy	ul. Jeleniogórska	20B	1758 r.	Domy mieszkalne	-
95	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	22	k. XIX w. (z wykorzystaniem fragm. XVIII w.), remonty XX w.	Domy mieszkalne	-
96	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	24	4 ćw. XIX w., remonty XX w.	Domy mieszkalne	-
97	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	26	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
98	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	28	ok. poł. XIX w., ok. 1900 r. (przekształcony)	Domy mieszkalne	-
99	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	30	k. XIX w.	Domy mieszkalne	A/5592/1219/J z dn. 25.07.1995
100	Kowary	Budynek gospodarczy przy nr 30,	ul. Jeleniogórska	30A	k. XIX w.	Budynki	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
		ob. budynek mieszkalno-gospodarczy				gospodarcze	
101	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	31	2 poł. XVIII w., 4 ćw. XIX w. i XX w.(przebudowy)	Domy mieszkalne	-
102	Kowary	Budynek mieszkalny radcy sądowego dr Friedländera, ob. budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	32	3 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	1184/J z dn. 28.12.1994
103	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. Jeleniogórska	33	k. XIX w., (drzwi żeliwne XVII w.?)	Domy mieszkalne	-
104	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	34	I. 20-30. XX w.	Domy mieszkalne	-
105	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	36	1913 r.	Domy mieszkalne	-
106	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	37	ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-
107	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	37B	I. 1910-1920	Domy mieszkalne	-
108	Kowary	Zespół pałacowo-parkowy Ciszycy – oficyna pałacowa, ob. budynek mieszkalny	ul. Jeleniogórska	38	1 poł. XIX w.	Domy mieszkalne	-
109	Kowary	Zespół pałacowo-parkowy Ciszycy – pałac ("Schloß Ruhberg", "Hoymberg", "Ministerberg", Radziwiłłówka)	ul. Jeleniogórska	38	ok. 1800 r., XIX, XX w. przebudowy	Pałace	A/5681/652/J z dn. 07.08.1980
110	Kowary	Zespół pałacowo-parkowy Ciszycy – wozownia, ob. ruina	ul. Jeleniogórska	38	(k. XVIII?), pocz. XIX w.	Budynki gospodarcze	-
111	Kowary	Zespół pałacowo-parkowy Ciszycy - lodownia (?), sztuczna grota (?)	ul. Jeleniogórska	dz. 1/1, obr. 1	poł. XIX w.	Budynki gospodarcze	-
112	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Karkonoska	1A	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
113	Kowary	Cukiernia G. Zeh's oraz kawiarnia i restauracja, ob. budynek mieszkalno-usługowy (piekarnia)	ul. Karkonoska	2	k. XVIII w., przebudowa ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-
114	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Karkonoska	4	1 ćw. XIX w., k. XIX	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
					w. (przebudowa)		
115	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Karkonoska	9A	ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-
116	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. nieużytkowany	ul. Karkonoska	9B	4 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
117	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Karkonoska	12	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
118	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. nieużytkowany	ul. Karkonoska	14	I. 20.-30. XX w.	Domy mieszkalne	-
119	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Karkonoska	35	ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-
120	Kowary	Willa	ul. Karpacka	7	ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-
121	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Mikołaja Kopernika	1	ok. 1930 r.	Domy mieszkalne	-
122	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Mikołaja Kopernika	3	ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-
123	Kowary	Kaplica pw. św. Anny	ul. Kowalska	-	1727 r. (arch. Caspar Jentsch), remonty 2 poł. XX w.	Obiekty sakralne	A/5542/J/1311/J z dn. 17.09.1997
124	Kowary	Miejski przytułek dla ubogich "Städtisches Armenhaus", ob. budynek mieszkalny	ul. Kowalska	2	1739 r., rozbudowany i przekształcony ok. 1810 r., 4 ćw. XIX w.	Budowle użyteczności publicznej	A/5744/1141/J z dn. 31.05.1993
125	Kowary	Rzeźnia miejska "Städtisches Schlachthof" - budynek administracyjno-mieszkalny, ob. budynek mieszkalny	ul. Kowalska	4	ok. 1900 r.	Budownictwo przemysłowe	-
126	Kowary	Rzeźnia miejska "Städtisches Schlachthof" - budynek główny wraz z ubojnią i chłodnią, ob. magazyny i hurtownie	ul. Kowalska	4A	ok. 1900 r.	Budownictwo przemysłowe	-
127	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. budynek mieszkalny	ul. Kowalska	6	pocz. XIX w., przebudowa k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
128	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	7	ok. 1800 r., 3 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
129	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	8	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
130	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	10	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
131	Kowary	Budynek mieszkalno-administracyjny (w zespole założenia produkcyjnego kupca Exnera), po 1905 r. budynek mieszkalny, ob. budynek mieszkalny	ul. Kowalska	11	4 ćw. XVIII w., przebudowany 1905 r., remont 2013 r.	Domy mieszkalne	-
132	Kowary	Budynek mieszkalno-administracyjny zespołu bielnika kupca Lempera, ob. mieszkalno-usługowy	ul. Kowalska	12	1781 r., przebudowany ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
133	Kowary	Budynek gospodarczy, ob. budynek mieszkalny	ul. Kowalska	13	ok. 1900 r., remonty i przebudowy XX w.	Budynki gospodarcze	-
134	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	16	k. XVIII w., k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
135	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	17	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
136	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. budynek mieszkalny	ul. Kowalska	18	2 poł. XVI w., przebudowa 1735 r., po 1900 r.	Domy mieszkalne	-
137	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	19	k. XIX w. (z wcześniejszymi nawarstwieniami)	Domy mieszkalne	-
138	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	20	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
139	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	21 (nr na budynku)	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
140	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	22	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
141	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	24	4 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
142	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	25	1903 r.	Domy mieszkalne	-
143	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	26	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
144	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	27	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
145	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	28	poł. XIX w., po 1900 r.	Domy mieszkalne	-
146	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	31	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
147	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	33	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
148	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	35	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
149	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	37	2 poł. XIX w.	Domy mieszkalne	-
150	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kowalska	39	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
151	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Tadeusza Kościuszki	5	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
152	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. nieużytkowany (zły stan techniczny)	ul. Tadeusza Kościuszki	6	poł. XIX w., k. XIX w. (rozbudowa)	Domy mieszkalne	-
153	Kowary	Schronisko/pensjonat Winklera ("Winklerbaude"), ob. budynek mieszkalny	ul. Tadeusza Kościuszki	10	II poł. XIX w., pocz. XXI w.	Budowle użyteczności publicznej	-
154	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Tadeusza Kościuszki	11	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
155	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Tadeusza Kościuszki	12	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
156	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Tadeusza Kościuszki	14	ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-
157	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Tadeusza Kościuszki	17	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
158	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Tadeusza Kościuszki	20	k. XIX w., pocz. XX w. (rozbudowa)	Domy mieszkalne	-
159	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. budynek gospodarczy (pomocniczy)	ul. Tadeusza Kościuszki	22	2 poł. XIX w., częściowa rozbiórka 4 ćw. XX w.	Domy mieszkalne	-
160	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. budynek mieszkalny	ul. Tadeusza Kościuszki	25	poł. XIX w.	Domy mieszkalne	-
161	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Tadeusza Kościuszki	26	ok. 1900 r., 2 poł. XX w. remonty	Domy mieszkalne	-
162	Kowary	Willa	ul. Tadeusza Kościuszki	27	ok. 1900 r.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
163	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Tadeusza Kościuszki	28	k. XIX w., częściowa nadbudowa k. XX w.	Domy mieszkalne	-
164	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Tadeusza Kościuszki	30	I. 1910-1920	Domy mieszkalne	-
165	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kwiatowa	1	ok. 1910 r., 2 poł. XX w. remonty	Domy mieszkalne	-
166	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kwiatowa	3	ok. 1920 r., k. XX w.	Domy mieszkalne	-
167	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Kwiatowa	5	ok. 1910 r., 2 poł. XX w. remonty	Domy mieszkalne	-
168	Kowary	Most drogowy na rzece Jedlica z figurą św. Jana Nepomucena	ul. 1 Maja	-	pocz. XVIII w., wymiana nawierzchni 1997 r.	Budownictwo przemysłowe	-
169	Kowary	Budynek użyteczności publicznej (?), ob. budynek Urzędu Stanu Cywilnego Urzędu Miasta Kowary	ul. 1 Maja	1	2 poł. XVIII w., przebudowa 3 ćw. XIX w., remont 2 poł. XX w.	Budowle użyteczności publicznej	-
170	Kowary	Ratusz – siedziba Urzędu Miasta Kowary	ul. 1 Maja	1A	I. 1786–1788 (proj. Christian Valentin Schultz), przebudowa 4 ćw. XIX w., remonty 1930, I. 60. XX w., 1970, I. 1992-1993, 1999 r.	Budowle użyteczności publicznej	9/A/00 z dn.01.03.2000
171	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	2	2 poł. XVIII w., XIX w., gruntowny remont i przebudowa XX/XXI w.	Domy mieszkalne	-
172	Kowary	Dom handlowy "Greth und Ruschweih", ob. budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	3	I. 1900-1905, remonty 2 poł. XX w.	Budowle użyteczności publicznej	-
173	Kowary	Budynek mieszkalno-usługowy	ul. 1 Maja	5	1 poł. XIX w., 4 ćw. XIX w., XX w.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
174	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	6	2 poł. XVIII w., przebudowy XIX w., nadbudowa l. 30. XX w.	Domy mieszkalne	A/5637/856/J z dn. 04.01.1985
175	Kowary	Willa, ob. kancelarie prawne	ul. 1 Maja	7	l. 1909-1912 (nw reliktach wcześniejszej budowli), remont l. 1987-1989	Domy mieszkalne	A/5562/1269/J zdn. 05.07.1996
176	Kowary	Kamienica mieszczańska, od l. 30. XX w. kawiarnia i cukiernia Schulz'a ("Kaffe und Conditorei Schulz"), ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	8	4 ćw. XVIII w., przebudowy 2 poł. XIX w., l. 1925-1930 il. 1990-1992	Domy mieszkalne	A/5560/1275/J z dn. 24.10.1996 r.
177	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	9	k. XVIII w. (na reliktach wcześniejszych), 1 ćw. XIX w., przebudowa l. 60. XIX – k. XIX w., 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	479/A/05 z dn. 15.02.2005
178	Kowary	Kamienica z apteką, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	10	4 ćw. XVIII w. (na reliktach wcześniejszych), przebudowa 2 poł. XIX w., po 1992 r.	Domy mieszkalne	A/5751/1134/J zdn. 29.04.1993
179	Kowary	Młyn wodny, następnie młyn z piekarnią, ob. budynek mieszkalno-usługowy	ul. 1 Maja	11	1 poł. XVIII w., 3 ćw. XIX w., remonty 2 poł. XX w., po 1996 r.	Budownictwo przemysłowe	A/5567/1258/J zdn. 22.04.1996
180	Kowary	Kamienice mieszczańskie, następnie kamienica z usługowym przyziemem, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	12-14	1 ćw. XIX w., przebudowa (połączenie 2 kamienic) 2 poł. XIX w., l. 1926-1930, remonty i przebudowl. 1985-2009	Domy mieszkalne	A/5758/1124/J z dn. 04.01.1993
181	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	13	k. XIX/pocz. XX w., remont 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
182	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z usługowym	ul. 1 Maja	15	1772 r. (na reliktach wcześniejszych),	Domy mieszkalne	

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
		pryziemiem			modernizacja XIX i XX w.		479/A/05 z dn. 15.02.2005
183	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemiem	ul. 1 Maja	16	XVIII w., (na reliktach wcześniejszych), przebudowa XIX/XX w., remonty 2 poł XX w.	Domy mieszkalne	A/5543/1309/J z dn. 14.07.1997
184	Kowary	Kamienica z usługowym przyziemiem (l. 20. XX w. - sklep pasmanteryjny z przyborami domowymi i kuchennymi wdowy po Paul'uSadeheck), ob. budynek mieszkalno-usługowy	ul. 1 Maja	17	ok. 1770 r. (na reliktach wcześniejszych), modernizowany w XIX, XX w. i na pocz. XXI w.	Domy mieszkalne	A/5825/1040/J z dn. 05.06.1990
185	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemiem	ul. 1 Maja	18	3 ćw. XVIII w. (na reliktach wcześniejszych), przebudowa 2 poł. XIX w., remonty XX w.	Domy mieszkalne	A/5619/1165/J zdn. 07.06.1994
186	Kowary	Kamienice mieszczańskie, następnie kamienica z usługowym przyziemiem, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemiem	ul. 1 Maja	19	2 poł. XVIII w., przebudowa i połączenie pocz. XX w., remonty k. XX w.	Domy mieszkalne	A/5778/1062/J zdn. 03.12.1990
187	Kowary	Kamienice mieszczańskie, następnie kamienica z usługowym przyziemiem, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemiem	ul. 1 Maja	20	2 poł. XVIII w., przebudowa i połączenie pocz. XIX w., przebudowa k. XIXw., remonty 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	A/5759/1116/J zdn. 05.11.1992
188	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z częściowo usługowym przyziemiem	ul. 1 Maja	21	k. XVIII w. (na reliktach wcześniejszych), przebudowa k. XIX w., remonty 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	A/5535/1323/J z dn. 19.02.1997
189	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemiem	ul. 1 Maja	22	ok. 1800 r., (na reliktach wcześniejszych), przbudowa i podwyższenie pocz. XX w., remonty 2 poł.	Domy mieszkalne	A/6055 z dn. 04.10.2021

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
					XX w.		
190	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. hotel "Gościniec na Starówce"	ul. 1 Maja	23	pocz. XIX w. (na reliktach wcześniejszych), przebudowa k. XIX w., remont generalny ok. 1995 r.	Domy mieszkalne	A/5615/1183/J z dn. 22.12.1994
191	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	24	pocz. XIX w. (na reliktach wcześniejszych), przebudowa 2 poł. XIX w., remont XIX i XX w.	Domy mieszkalne	-
192	Kowary	Oficyna mieszkalna kamienicy mieszczańskiej nr 24, ob. budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	24A	k. XVIII w., 3 ćw. XIX w., remonty 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
193	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z częściowo usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	25	pocz. XIX w. (na reliktach wcześniejszych), przebudowa 2 poł. XIX w., remont 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	A/5610/1193/J z dn. 30.03.1995
194	Kowary	Kamienica z usługowym przyziemem, ob. budynek mieszkalno-usługowy	ul. 1 Maja	26	ok. 1800 r. (na reliktach XVIII w.), remonty XIX w., 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
195	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	27	ok. 1800 r. (na reliktach XVIII w.), przebudowa i podwyższenie pocz. XX w.	Domy mieszkalne	-
196	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	28	pocz. XIX w. (na reliktach XVIII w.), remonty XIX, XX w.	Domy mieszkalne	3/A/99 z dn.22.10.1999
197	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z częściowo usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	29	pocz. XIX w. (na reliktach wcześniejszych), przebudowa pocz. XX w., remont 2 poł. XX	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
					w.		
198	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	30	pocz. XIX w. (na reliktach wcześniejszych), przebudowa 4 ćw. XIXw., remont 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
199	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. obiekt nieużytkowany	ul. 1 Maja	31	2 poł. XVIII w. (na reliktach wcześniejszych), przebudowa pocz. XXw., po 2011 r.	Domy mieszkalne	-
200	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z częściowo usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	32	XVIII/XIX w. (na reliktach wcześniejszych), remonty XIX, XX w.	Domy mieszkalne	-
201	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z częściowo usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	33	XVIII/XIX w. (na reliktach wcześniejszych), przebudowa pocz. XX w., remont 2 poł. XXw.	Domy mieszkalne	-
202	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	34	ok. 1800 r. (na reliktach XVIII w.), przebudowa przyziemia 2 poł. XIXw., remonty 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	A/5769/1079/J z dn. 31.07.1991 r.
203	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	35	przed 1810 r. (na reliktach XVIII w.), przebudowa pocz. XXw., remonty 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	A/5529/1335/J z dn. 08.05.1998
204	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	36	przed 1810 r. (na reliktach XVIII w.), przebudowa i podwyższenie pocz. XX w., remonty 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
205	Kowary	Kamienica z usługowym przyziemem, ob. budynek mieszkalno-usługowy, w części	ul.1 Maja	37	1 poł. XVIII w., (na reliktach wcześniejszego), k. XVIII w.,	Domy mieszkalne	A/5536/1322/J z dn. 19.12.1997

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
		nieużytkowany			przebudowa pocz. XX w.		
206	Kowary	Kamienica z oficyną, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	38	k. XVIII w. (na reliktach wcześniejszych), przebudowa i podwyższenie k. XIX w., remonty 2 poł. XXw.	Domy mieszkalne	A/5571/1251/J z dn. 18.01.1996
207	Kowary	Kamienica z usługowym przyziemem, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	40	k. XVIII w. (na reliktach wcześniejszych), przebudowa i podwyższenie XIX/XX w., remonty 2 poł. XXw., l. 90. XX w.	Domy mieszkalne	-
208	Kowary	Budynek mieszkalny z częściowo usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	41	poł. XIX w. (na miejscu XVIII w.), przebudowa k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
209	Kowary	Kamienica z usługowym przyziemem, ob. budynek usługowy	ul. 1 Maja	42	k. XVIII w. (na reliktach wcześniejszych), XIX/XX w., przebudowa 2 poł. XX w., l. 90. XX w.	Domy mieszkalne	-
210	Kowary	Kamienica z usługowym przyziemem, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	44	k. XVIII w. (na reliktach wcześniejszych), XIX/XX w., przebudowa 2 poł. XX w., l. 90. XX w.	Domy mieszkalne	A/5776/1063/J z dn. 04.12.1990
211	Kowary	Oficina mieszkalna kamienicy nr 40, ob. budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	44A	k. XVIII w. (na reliktach wcześniejszych), przebudowa 2 poł. XXw., l. 90. XX w.	Domy mieszkalne	A/5647/813/J z dn. 08.03.1984
212	Kowary	Budynek mieszkalny z częściowo usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	45	ok. poł. XIX w., przebudowa i podwyższenie XIX/XX w.	Domy mieszkalne	-
213	Kowary	Oficina domu nr 48 lub dom z nieistniejącego obecnie gospodarstwa natychmiast działek	ul. 1 Maja	46	2 poł. XIX w. (przebudowany ze wcześniejszego?),	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
		miejskich (mieszczanina trudniącego się rolnictwem "Ackerbürger"), ob. budynek mieszkalny			remonty 2 poł. XX w.		
214	Kowary	Budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	47	ok. poł. XIX w. (na miejscu wcześniejszego), remonty 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
215	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	48	2 poł. XVIII w. (na reliktach wcześniejszych), przebudowa 2 poł. XIX w., remonty 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	A/5556/1289/J zdn. 07.04.1997
216	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	49	k. XIX w., 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
217	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	50	2 poł. XVIII w. (na reliktach wcześniejszych), przebudowa k. XIX w., remonty 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	A/5756/1126/J zdn. 04.01.1993
218	Kowary	Budynek mieszkalno-usługowy	ul. 1 Maja	51	1 poł. XIX w. (po 1810 r.), remonty 2 poł. XX w., pocz. XXI w.	Domy mieszkalne	-
219	Kowary	Kamienica z usługowym przyziemem, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	52	2 poł. XVIII w. (na reliktach wcześniejszych), przebudowa 1891 r., remonty 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
220	Kowary	Kamienica mieszczańska z usługowym przyziemem, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. 1 Maja	53	1 poł. XVIII w., (na reliktach wcześniejszego), odbudowany i rozbudowany o oficynę 2 poł. XVIII w., rozbudowa k. XIX w.	Domy mieszkalne	A/5757/1125/J zdn. 07.01.1993
221	Kowary	Oficyna mieszkalna kamienicy mieszczańskiej nr 53, ob. budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	53A	2 poł. XVIII w., przebudowa k. XIX, XX w.	Domy mieszkalne	-
222	Kowary	Kamienica mieszczańska, ob.	ul. 1 Maja	54	pocz. XVIII w. (na reliktach	Domy mieszkalne	A/5775/1064/J zdn.

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
		budynek mieszkalno-usługowy			wcześniejszego), przebudowany 4 ćw.XVIII w., remonty XIX, 2 poł. XX w.		04.12.1990
223	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	55	2 poł. XVIII w. (odbudowany po pożarze na miejscu wcześniejszego), przebudowa (budowa) ok. 1910 r., remonty 2poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
224	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	57	2 poł. XVIII w. (odbudowany po pożarze na miejscu wcześniejszego), remonty 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
225	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. budynek mieszkalno-usługowy (piekarnia)	ul. 1 Maja	59	k. XIX w. z wykorzystaniem XVIII w. reliktyw, przebudowa i rozbudowa 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
226	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. budynek mieszkalno-usługowy	ul. 1 Maja	60	2 poł. XVIII w., częściowa przebudowa k. XIX w., remonty 2poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
227	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	61	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
228	Kowary	Budynek hotelowy (?) - na miejscu hotelu "Zum Preussischen Hof", ob. budynek NFZ – Przychodnia Rejonowa nr 1	ul. 1 Maja	62	I. ok. 1920-1925, k. XX w.	Budowle użyteczności publicznej	-
229	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. nieużytkowany	ul. 1 Maja	65	2 poł. XVIII w. (odbudowany po 1746r.), przebudowany ok.1825 r., remonty XX w.	Domy mieszkalne	-
230	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. budynek mieszkalny z usługowym	ul. 1 Maja	67	1 poł. XVIII w., odbudowany po 1746 r., przebudowany k. XVIII/pocz. XIX w.,	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
		pryziemiem (sklep)			przebudowany pocz. Xw., remonty 2 poł. XX w., ok. 1985 r.		
231	Kowary	Oficyna mieszkalna budynku nr 67, ob. budynek mieszkalno- gospodarczy	ul. 1 Maja	67A	2 poł. XVIII w., przebudowa i rozbudowa XVIII/XIX w., remonty XX w.	Domy mieszkalne	-
232	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	69	2 poł. XVIII w., przebudowa XIX w.,remonty XX w.	Domy mieszkalne	-
233	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. budynek mieszkalno-usługowy	ul. 1 Maja	70	2 poł. XVIII w. (odbudowany po pożarze na miejscu wcześniejszego), rozbudowany k. XIX w., remonty XX w.	Domy mieszkalne	A/5604/1202/J z dn. 01.06.1995
234	Kowary	Oficyna mieszkalna domu nr 70, ob. budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	70A	3 ćw. XIX w. (nareliktach wcześniejszego?), remonty 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	A/5575/1241/J z dn. 28.11.1995
235	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	71	ok. 1920 r. (na miejscu XVIII w.), remontyXX w.	Domy mieszkalne	-
236	Kowary	Willa, następnie dom z ogrodem Adelajdy de la Perière, internat Królewskiego Seminarium Nauczycielskiego, po 1919 we władaniu Głównego Urzędu Apropowizacyjnego, od 1924 biura Forstkasse i mieszkania tymczasowe, następnie szkoła, hotel, ob. Szkoła Podstawowa nr 3	ul. 1 Maja	72	2 poł. XVIII w., (odbudowany po 1746r.), przebudowa I. 1831–1863, 1920, po 1945, 1957, I. 1981- 1982	Domy mieszkalne	A/5528/1336/J z dn. 19.05.1998
237	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. budynek mieszkalno-usługowy (NFZ ZOZ)	ul. 1 Maja	73	2 poł. XVIII w. (odbudowany po 1746r.), przebudowy 2 poł. XIX, 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
238	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	74	pocz. XX w., remonty 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
239	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. budynek mieszkalny z częściowo usługowym przyziemiem	ul. 1 Maja	76	poł. XIX w., XX w.	Domy mieszkalne	-
240	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. budynek usługowy – siedziba Kominiarskiej Spółdzielni Pracy	ul. 1 Maja	77	pocz. XVIII w., odbudowany po 1746r., przebudowa 3 ćw. XIX w., remonty XXw.	Domy mieszkalne	A/5525/1341/J z dn. 27.07.1998
241	Kowary	Oficyna gospodarcza, ob. budynek gospodarczy	ul. 1 Maja	77	poł. XVIII w., XX w.	Budynki gospodarcze	-
242	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	79	poł. XIX w., 2 poł. XXw.	Domy mieszkalne	-
243	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	81	k. XIX w., 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
244	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. budynek mieszkalno-usługowy	ul. 1 Maja	82	1766 r. (odbudowany po pożarze 1746 r.), przebudowa XIX/XX w., remonty XX w.	Domy mieszkalne	A/5748/1137/J z dn. 11.05.1993
245	Kowary	Budynek mieszkalny z założenia folwarcznego "Waldkirch", "Zippelhof", ob. budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	84	2 poł. XVIII w. (na miejscu wcześniejszego), przebudowa pocz. XXw.	Domy mieszkalne	-
246	Kowary	Budynki mieszkalne, ob. budynek (pn.) mieszkalno-usługowy	ul. 1 Maja	90	1 poł. XIX w., XX w.	Domy mieszkalne	-
247	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	94	2 poł. XVIII w. (na miejscu wcześniejszego), przebudowa 1 poł. XIX w., XX w.	Domy mieszkalne	-
248	Kowary	Dom gościnny, ob. budynek mieszkalny	ul. 1 Maja	96	2 poł. XVIII w. (na miejscu wcześniejszego), przebudowa pocz. XIXw., l. 30. XX w., 2 poł. XX w.	Budowle użyteczności publicznej	A/5570/1252 z dn. 30.01.1996
249	Kowary	Oficyna mieszkalno-gospodarcza domu nr 96, ob. budynek	ul. 1 Maja	96A-96B	2 poł. XVIII w., przebudowy pocz. XIX, 1	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
		mieszkalny			poł. XX w.		
250	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jana Matejki	1	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
251	Kowary	Willa, ob. budynek mieszkalno-usługowy	ul. Jana Matejki	2	1905 r., remonty i rozbudowa 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
252	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jana Matejki	7	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
253	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jana Matejki	9	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
254	Kowary	Willa	ul. Jana Matejki	11	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
255	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jana Matejki	13	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
256	Kowary	Willa	ul. Jana Matejki	15	ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-
257	Kowary	Willa	ul. Jana Matejki	17	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
258	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jana Matejki	20	ok. 1900 r.	Domy mieszkalne	-
259	Kowary	Willa	ul. Jana Matejki	21	ok. 1930 r.	Domy mieszkalne	-
260	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jana Matejki	22	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
261	Kowary	Willa	ul. Jana Matejki	24	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
262	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jana Matejki	26	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
263	Kowary	Willa	ul. Jana Matejki	28	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
264	Kowary	Willa	ul. Jana Matejki	30	ok. 1930 r.	Domy mieszkalne	-
265	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Jana Matejki	32	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
266	Kowary	Willa	ul. Jana Matejki	34	ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-
267	Kowary	Willa	ul. Jana Matejki	36	ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-
268	Kowary	Schronisko i gospoda "Tannenbaude", ob. Leśniczówka "Jedlinki" Nadleśnictwo Śnieżka	ul. Jana Matejki	50	II poł. XIX w., ok. 1925 r. nadbudowa	Budowle użyteczności publicznej	-
269	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	2	4 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
270	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	3	4 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
271	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	4	poł. XIX w., 2 poł. XX	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
					w. remonty		
272	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	5	pocz. XX w.	Domy mieszkalne	-
273	Kowary	Szkoła (Niederschule), ob. budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	6	pocz. XIX w., po 1897 r., remont 2 poł. XX w.	Budowle użyteczności publicznej	-
274	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	8	2 poł. XVIII w., remont 4 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
275	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	13	2 poł. XVIII w., 1 ćw. XIX w. przebudowa, k. XIX/pocz. XX w. przebudowa i rozbudowa	Domy mieszkalne	-
276	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	17	3 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
277	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	18	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
278	Kowary	Ogrodzenie przy pałacu – willi dyrektora fabryki dywanów smyrneńskich "Schmiedeberger Teppichfabrik Gevers und Schmidt", ob. przy "Willi Smyrna" – hotel i restauracja	ul. Ogrodowa	21	2 poł. XVIII w., XIX w.	Ogrodzenia, bramy i kordegardy	-
279	Kowary	Pałac – willa dyrektora fabryki dywanów smyrneńskich "Schmiedeberger Teppichfabrik Gevers und Schmidt", ob. "Willa Smyrna" – hotel i restauracja	ul. Ogrodowa	21	I. 20. XVIII w., 2 poł. XVIII w., k. XIX w. przebudowa, I. 1999-2000 remont generalny	Pałace	A/5370/516/J z dn. 06.03.1978
280	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	24	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
281	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	25	2 poł. XVIII w., k. XVIII w. przebudowa, k. XIX w., XX w. remonty	Domy mieszkalne	-
282	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	28	4 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
283	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	30	1748 r., remont XIX w. i XX w.	Domy mieszkalne	A/5380/500/J z dn. 26.11.1977

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
284	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	32	2 poł. XVIII w., remont XIX w., XX w.	Domy mieszkalne	-
285	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. budynek mieszkalny z częściowo usługowym przyziemiem	ul. Ogrodowa	34	2 poł. XVIII w., przebudowa ok. 1906 r.	Domy mieszkalne	-
286	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	36	2 poł. XIX w.	Domy mieszkalne	-
287	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	37	2 poł. XVIII w., przebudowa ok. 1906 r.	Domy mieszkalne	-
288	Kowary	Gospoda "Gasthof zur Hoffnung", ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemiem	ul. Ogrodowa	38	2 poł. XVIII w., l. 20. XIX w., 2poł. XX w.	Budowle użyteczności publicznej	-
289	Kowary	Budynek mieszkalny z garażem	ul. Ogrodowa	39	ok. 1905 r., 2 poł. XX w. remont	Domy mieszkalne	-
290	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	40	2 poł. XVIII w., XIX/XX w., poł. XXw.	Domy mieszkalne	-
291	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	41	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
292	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. mieszkalny	ul. Ogrodowa	43	2 poł. XIX w. (na miejscu wcześniejszego XVIII w.)	Domy mieszkalne	-
293	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	45	pocz. XIX w. (na miejscu wcześniejszego XVIII w.), k. XIX w., XXw. remonty	Domy mieszkalne	-
294	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	47	ok. 1746 r., 4 ćw. XVIII w. przebudowa, XIX w., XX w. przebudowy i remonty	Domy mieszkalne	-
295	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	49	ok. 1746 r., 2 poł. XVIII w. przebudowa, XIX w., XX w. przebudowy i remonty	Domy mieszkalne	A/5369/517/J z dn. 02.03.1978
296	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. mieszkalny	ul. Ogrodowa	52	2 poł. XVIII w., XIXw., l. 20. XX w.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
					remonty		
297	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	53	ok. 1746 r., przebudowa 4 ćw. XVIII w., l. 70. XIX w., 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
298	Kowary	Oficyna mieszkalno-gospodarcza, ob. budynek mieszkalno- gospodarczy	ul. Ogrodowa	53A	k. XVIII w., k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
299	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. budynek usługowy (siedziby firm)	ul. Ogrodowa	54	4 ćw. XVIII w., przebudowy i remonty XIX w., XX w., gruntowny remont pocz. XXI w.	Domy mieszkalne	-
300	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	55	pocz. XIX w., przebudowa 4 ćw. XIX w., remonty XX w.	Domy mieszkalne	-
301	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	56	pocz. XIX w., przebudowa 4 ćw. XIX w., remonty XX w.	Domy mieszkalne	-
302	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	57	poł. XIX w., remonty XX w.	Domy mieszkalne	-
303	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	58	pocz. XIX w., 2 poł. XIX w.	Domy mieszkalne	-
304	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy w założeniu rezydencjonalnym – Sanatoryjna 1 (stajnia i mieszkanie woźnicy?), ob. budynek mieszkalny	ul. Pensjonatowa	1	4 ćw. XIX w., k. XX w.	Domy mieszkalne	-
305	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. budynek mieszkalny	ul. Pensjonatowa	2	4 ćw. XIX w., k. XX w.	Domy mieszkalne	-
306	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. budynek mieszkalny z częściowo usługowym przyziemem	ul. Pocztowa	1	2 poł. XVIII w., pocz. XX w., k. XX w.	Domy mieszkalne	A/5753/1131/J z dn. 25.03.1993
307	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. budynek	ul. Pocztowa	2	2 poł. XVIII w., k. XIX	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
		mieszkalny z częściowo usługowym przyziemem			w. rozbudowa, remonty 2 poł. XX w.		
308	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. Pocztowa	3	2 poł. XVIII w., przebudowa lub budowa k. XIX w., 2 poł. XX w., pocz. XXI w.	Domy mieszkalne	-
309	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem	ul. Pocztowa	4	2 poł. XVIII w., 1 poł. XIX w., XX w.	Domy mieszkalne	-
310	Kowary	Gospoda i hotel, ob. budynek mieszkalny	ul. Pocztowa	5	2 poł. XVIII w. (?), 3 ćw. XIX w., remonty 2 poł. XX w., pocz. XXI w.	Budowle użyteczności publicznej	A/5547/1304/J z dn. 30.05.1997
311	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Pocztowa	9	2 poł. XVIII w. (przyziemie), pocz. XX w., remonty XX w.	Domy mieszkalne	-
312	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Pocztowa	10	2 poł. XIX w. (cz. zach.), ok. 1900 r. (cz. wsch.)	Domy mieszkalne	-
313	Kowary	Brama I przy budynku poczty	ul. Pocztowa	11	ok. 1930 r.	Ogrodzenia, bramy i kordegardy	-
314	Kowary	Brama II przy budynku poczty	ul. Pocztowa	11	ok. 1930 r.	Ogrodzenia, bramy i kordegardy	-
315	Kowary	Budynek poczty	ul. Pocztowa	11	ok. 1930 r., 2 poł. XX w. remont	Budowle użyteczności publicznej	-
316	Kowary	Garaże przy budynku poczty	ul. Pocztowa	11	ok. 1930 r.	Budynki gospodarcze	-
317	Kowary	Młyn "Graupenmühle" i mieszkanie młynarza, w l. 30. XX. w części cukiernia i kawiarnia, ob. dom mieszkalny i kawiarnia "Urszulka"	ul. Pocztowa	12	k. XVIII w./ok. 1800 r., k. XIX, l. 30. XX., 2poł. XX w.	Budowle użyteczności publicznej	A/5747/1304/J z dn. 12.05.1993
318	Kowary	Budynek gospodarczy przy dworze, ob. budynek gospodarczy przy	ul. Pocztowa	13	k. XIX w., XX/XXI w.	Budynki gospodarcze	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
		siedzibie Nadleśnictwa Śnieżka					
319	Kowary	Dwór, ob. siedziba Nadleśnictwa Śnieżka	ul. Pocztowa	13	2 poł. XVIII w., k. XIX w. przebudowa, XX w.	Dwory	-
320	Kowary	Tunel kolejowy pod Przełęczą Kowarską, ob. nieużytkowany	ul. Podgórze		I. 1901-1905, otwarcie 05.06.1905 r.	Budownictwo przemysłowe	-
321	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. nieużytkowany	ul. Podgórze	8	ok. 1900 r., I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
322	Kowary	Budynek mieszkalny, ob. nieużytkowany (zły stan techniczny)	ul. Podgórze	25	k. XIX w., przebudowa, rozbudowa ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
323	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Podgórze	25A	ok. 1930 r.	Domy mieszkalne	-
324	Kowary	Budynek gospodarczy przy pensjonacie, ob. przy hotelu "Nad Jedlicą"	ul. Podgórze	26A	1 ćw. XX w.	Budynki gospodarcze	-
325	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Podgórze	27A	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
326	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Podgórze	28	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
327	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. nieużytkowany	ul. Podgórze	29	k. XIX w., ok. 1910 r. rozbudowa	Domy mieszkalne	-
328	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Podgórze	30	k. XIX w., pocz. XX w. rozbudowa	Domy mieszkalne	-
329	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Podgórze	31	k. XIX w., ok. 1910 r. rozbudowa	Domy mieszkalne	-
330	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Podgórze	32	k. XIX w., rozbudowa, nadbudowa pocz. XX w.	Domy mieszkalne	-
331	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Podgórze	35	k. XIX w., ok. 1910 r. rozbudowa	Domy mieszkalne	-
332	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Podgórze	39	k. XIX w., remonty XX w.	Domy mieszkalne	-
333	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Podgórze	43	k. XIX w., remonty XX w.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
334	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. budynek mieszkalny	ul. Podgórze	47	k. XIX w., poł. XX w. przebudowa	Domy mieszkalne	-
335	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. budynek mieszkalny	ul. Podgórze	51	k. XIX w., poł. XX w. przebudowa	Domy mieszkalne	-
336	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Podgórze	52	k. XIX w., remonty XX w.	Domy mieszkalne	-
337	Kowary	Budynek mieszkalny (przy budynku - lapidarium)	ul. Podgórze	54	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
338	Kowary	Budynek gospodarczy	ul. Podgórze	64	ok. 1900 r.	Budynki gospodarcze	-
339	Kowary	Garaż	ul. Podgórze	64	ok. 1900 r.	Budynki gospodarcze	-
340	Kowary	Leśniczówka Rewiru Leśnego Podgórze "Forstrevier Arnsberg", ob. budynek mieszkalny	ul. Podgórze	64	ok. 1900 r., II poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
341	Kowary	Stodoła	ul. Podgórze	64	ok. 1900 r.	Budynki gospodarcze	-
342	Kowary	Budynek mieszkalny z częścią gospodarczą	ul. Polna	7	XIX/XX w., rozbudowa o część gospodarczą 1 ćw. XX w.	Domy mieszkalne	-
343	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Poprzeczna	3	k. XIX w., remont poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
344	Kowary	Sala sportowa Męskiego Towarzystwa Gimnastycznego przy Bractwie Kurkowym, ob. magazyn	ul. Poprzeczna	5	1887 r., po 1945 r.	Budowle użyteczności publicznej	-
345	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wincentego Pstrowskiego	2	pocz. XX w.	Domy mieszkalne	-
346	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. budynek mieszkalny	ul. Wincentego Pstrowskiego	4	ok. 1830-1840 r., przebudowa k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
347	Kowary	Zajazd "Viktoria Baude zur Victoria-Höhe", ob. Zajazd "Victoria"	ul. Tadeusza Rejtana	10	2 poł. XIX w.	Budowle użyteczności publicznej	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
348	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Różana	1	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
349	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Różana	3	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
350	Kowary	Willa z belwederem	ul. Sanatoryjna	1	I. 1870-1890	Domy mieszkalne	415/1-2/A/04 z dn. 22.10.2004
351	Kowary	Altana ogrodowa w zespole zamku (dworu) "Nowy Dwór" ("Radociny")	ul. Sanatoryjna	2	ok. 1870 r.	Ogrodzenia, bramy i kordegardy	-
352	Kowary	Zamek (dwór) "Nowy Dwór" ("Radociny")	ul. Sanatoryjna	2	1570, 1670, od 1827, 1861, 1878 r. rozbudowany i przebudowany, 1913r. (lazaret), k. XX w.	Pałace	A/5509/256 z dn. 23.06.1953
353	Kowary	Budynek gospodarczy, ob. garaże	ul. Sanatoryjna	4	I. 1910-1920	Budynki gospodarcze	-
354	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Sanatoryjna	4	I. 1910-1920	Domy mieszkalne	-
355	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Sanatoryjna	6	2 poł. XIX w.	Domy mieszkalne	-
356	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Sanatoryjna	7	I. 1910-1920	Domy mieszkalne	-
357	Kowary	Zespół sanatorium – zespół dwóch budynków mieszkalnych	ul. Sanatoryjna	9	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	A/5618/1168/J z dn. 15.06.1994
358	Kowary	Zespół sanatorium – willa	ul. Sanatoryjna	11	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
359	Kowary	Zespół sanatorium – willa	ul. Sanatoryjna	13	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	A/5740/1148/J z dn. 07.08.1993
360	Kowary	Zespół sanatorium przeciwgruźliczego "Bukowiec" – budynek główny, ob. Szpital "Bukowiec" – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Powiatowe Centrum Zdrowia Sp. z o.o.	ul. Sanatoryjna	15	I. 1916-1919	Budowle użyteczności publicznej	A/5827/1051/J z dn. 14.09.1990
361	Kowary	Zespół sanatorium – willa	ul. Sanatoryjna	17	1902 r. (proj. C.Grosser)	Domy mieszkalne	A/821 z dn.12.07.2006

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
362	Kowary	Zespół sanatorium – willa	ul. Sanatoryjna	19	1902 r. (proj. C. Grosser)	Domy mieszkalne	A/5539/1319/J z dn.10.05.1991
363	Kowary	Zespół sanatorium – willa	ul. Sanatoryjna	21	ok. 1900 r. (proj. C.Grosser)	Domy mieszkalne	-
364	Kowary	Zespół sanatorium – willa	ul. Sanatoryjna	23	po 1900 r. (proj. C. Grosser)	Domy mieszkalne	-
365	Kowary	Zespół sanatoryjno-parkowy "Wysoka Łąka" – budynek główny (sanatorium dla mężczyzn), ob. Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc "Wysoka Łąka"	ul. Sanatoryjna	27	I. 1899-1902 (proj. C. Grosser)	Budowle użyteczności publicznej	A/5827/1051/J z dn. 14.09.1990
366	Kowary	Zespół sanatorium – budynek mieszkalny ze skrzydłem gospodarczym (usługowym), ob. budynek mieszkalny, z częścią gospodarczą nieużytkowaną	ul. Sanatoryjna	29	po 1900 r. (proj. C.Grosser)	Domy mieszkalne	A/5994 z dnia 19.02.2016 r.
367	Kowary	Budynek gospodarczy I (toalety) przy szkole, ob. budynek gospodarczy/budynku mieszkalnym	ul. Sanatoryjna	33	ok. 1910 r.	Budynki gospodarcze	-
368	Kowary	Budynek gospodarczy II przy szkole, ob. budynek gospodarczy p/budynku mieszkalnym	ul. Sanatoryjna	33	ok. 1910 r.	Budynki gospodarcze	-
369	Kowary	Szkoła, ob. budynek mieszkalny	ul. Sanatoryjna	33	ok. 1910 r.	Budowle użyteczności publicznej	-
370	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Sanatoryjna	37	ok. 1910-1920 r.	Domy mieszkalne	-
371	Kowary	Budynek mieszkalny, następnie Królewskie Seminarium dla Nauczycieli("Königliche Präparanden-Anstalt") , ob. budynek mieszkalny	ul. Henryka Sienkiewicza	2	I. 40. XIX w., 1873 r. rozbudowa (otwarcie 01.12.1873)	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
372	Kowary	Willa z częścią gospodarczą	ul. Henryka Sienkiewicza	4	I. 1900-1910	Domy mieszkalne	-
373	Kowary	Schronisko młodzieżowe – willa "Berghaus" (Jugendherberge Berghaus), ob. Komisariat Policji	ul. Henryka Sienkiewicza	7	ok. 1900 r.	Budowle użyteczności publicznej	-
374	Kowary	Zespół ewangelicki – dzwonnica na cmentarzu (starym)	ul. Stanisława Staszica	-	k. XVIII w./pocz. XIX w., 1 poł. XX w.	Ogrodzenia, bramy i kordegardy	-
375	Kowary	Zespół ewangelicki – kaplica na cmentarzu (nowym)	ul. Stanisława Staszica	-	1903 r.	Obiekty sakralne	-
376	Kowary	Budynek mieszkalny z oficyną, ob. budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Stanisława Staszica	3	k. XVIII w., przebudowa poł. XXw., pocz. XXI w.	Domy mieszkalne	-
377	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Stanisława Staszica	4	4 ćw. XIX w., remonty, przebudowy XX w.	Domy mieszkalne	-
378	Kowary	Budynek mieszkalny z gospodarczym poddaszem	ul. Stanisława Staszica	7	k. XIX w./pocz. XX w.	Domy mieszkalne	-
379	Kowary	Budynek gospodarczy	ul. Stanisława Staszica	12	4 ćw. XIX w.	Budynki gospodarcze	-
380	Kowary	Budynek mieszkalny z oficyną, ob. budynek mieszkalny	ul. Stanisława Staszica	12-12A	4 ćw. XVIII w., rozbudowa XIX/XX w.	Domy mieszkalne	-
381	Kowary	Budynek Królewskiego Sądu Rejonowego ("Amtsgericht"), ob. Szkoła Podstawowa nr 1	ul. Stanisława Staszica	16	ok. 1910 r., po 1945 r.,pocz. XXI w. remont, (portal z inskrypcją i datą 1778)	Budowle użyteczności publicznej	A/5772/1073/J zdn. 10.05.1991
382	Kowary	Zespół ewangelicki – klasztor, następnie szkoła ewangelicka, szkoła średnia (Mittelschule), ob. Szkoła Podstawowa nr 1	ul. Stanisława Staszica	16	1789 r. (wg proj. Ch. Hademana i M. Weisego), XIX w., I. 80. XX w., pocz. XXI w.	Obiekty sakralne	A/5772/1073/J z dn. 10.05.1991
383	Kowary	Zespół przemysłowy – budynek główny, ob. Szkoła Podstawowa nr 1	ul. Stanisława Staszica	18	4 ćw. XIX w., pocz. XX w., remont i adaptacja pocz. XXI w.	Budownictwo przemysłowe	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
384	Kowary	Osiedle mieszkaniowe realizowane przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge" - budynek mieszkalny	ul. Stefana Batorego	1	2 poł. I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
385	Kowary	Osiedle mieszkaniowe realizowane przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge" - budynek mieszkalny	ul. Stefana Batorego	2	2 poł. I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
386	Kowary	Osiedle mieszkaniowe realizowane przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge" - budynek mieszkalny	ul. Stefana Batorego	3	2 poł. I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
387	Kowary	Osiedle mieszkaniowe realizowane przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge" - budynek mieszkalny	ul. Stefana Batorego	4	2 poł. I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
388	Kowary	Osiedle mieszkaniowe realizowane przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge"- budynek mieszkalny	ul. Stefana Batorego	5	2 poł. I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
389	Kowary	Osiedle mieszkaniowe realizowane przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge" - budynek mieszkalny	ul. Stefana Batorego	6A-6B	2 poł. I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
390	Kowary	Osiedle mieszkaniowe realizowane przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge" - budynek mieszkalny	ul. Stefana Batorego	7	2 poł. I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
391	Kowary	Osiedle mieszkaniowe realizowane przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge" - budynek mieszkalny	ul. Stefana Batorego	8	2 poł. I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
392	Kowary	Osiedle mieszkaniowe realizowane przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge"- budynek mieszkalny	ul. Stefana Batorego	9	2 poł. I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
393	Kowary	Osiedle mieszkaniowe realizowane przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge" - budynek mieszkalny	ul. Stefana Batorego	10A-10B	2 poł. I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
394	Kowary	Osiedle mieszkaniowe realizowane przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge" - budynek mieszkalny	ul. Stefana Batorego	11	2 poł. I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
395	Kowary	Osiedle mieszkaniowe realizowane przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge" - budynek mieszkalny	ul. Stefana Batorego	12A-12B	2 poł. I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
396	Kowary	Budynek mieszkalny, następnie "Hotel zum Preussischen Hof", ob. budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Słoneczna	2	1723 r., przed 1810 r., przebudowa 3 ćw. XIXw.	Domy mieszkalne	-
397	Kowary	Kawiarnia i cukiernia "Parkplatz Kaffe" z częścią mieszkalną, ob. budynek mieszkalny, w części nieużytkowany	ul. Ludwika Waryńskiego	1	ok. 1810 r., 3 ćw. XIX w. rozbudowa	Domy mieszkalne	-
398	Kowary	Zespół ewangelicki – pastorówka, ob. budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	2	1753 r. (wg proj. Ch. Hademana i M. Weisego), I. 50.XX w.	Obiekty sakralne	A/5564/1265/J z dn. 03.06.1996

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
399	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	3	1900 r.	Domy mieszkalne	-
400	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	4	ok. 1900 r.	Domy mieszkalne	-
401	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	5	pocz. XIX w., 2 poł. XIX w., przebudowa z połączeniem XX w.	Domy mieszkalne	-
402	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	6	ok. poł. XVIII w., przebudowa 4 ćw. XVIII w. (?), remont XIX w., przebudowa XX w.	Domy mieszkalne	-
403	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	7	ok. 1900 r., II poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
404	Kowary	Browar miejski (relikt) – część administracyjno-mieszkalna (?), ob. budynek nieużytkowany	ul. Ludwika Waryńskiego	8	k. XIX w./pocz. XX w., w dużej części rozebrany po 1945 r.	Budownictwo przemysłowe	-
405	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	9	ok. 1900 r., XX w.	Domy mieszkalne	-
406	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	11	I. 1900-1905, 2 poł. XX w. remonty	Domy mieszkalne	-
407	Kowary	Gospoda "Gasthof zum Deutschen Reich", ob. budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	12	1720 r., przebudowy XIX w., XX w.	Budowle użyteczności publicznej	-
408	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	15	ok. 1900 r.	Domy mieszkalne	-
409	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Ludwika Waryńskiego	17	ok. 1810 r., 2 poł. XIX w.	Domy mieszkalne	-
410	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	22	pocz. XX w., 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
411	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ludwika	23	ok. 1900 r., 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
			Waryńskiego				
412	Kowary	Sierociniec (?), ob. budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	25	k. XVIII w., pocz. XX w.	Budowle użyteczności publicznej	-
413	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	26	ok. 1900 r., 2 poł. XXw.	Domy mieszkalne	-
414	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Ludwika Waryńskiego	30	ok. 1900 r., 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
415	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	36	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
416	Kowary	Brama pałacowa wschodnia	ul. Ludwika Waryńskiego	40	2 poł. XVIII w. (?), 1 ćw. XIX w.	Ogrodzenia, bramy i kordegardy	-
417	Kowary	Brama pałacowa zachodnia	ul. Ludwika Waryńskiego	40	2 poł. XVIII w. (?), 1 ćw. XIX w.	Ogrodzenia, bramy i kordegardy	-
418	Kowary	Pałac - skrzydło wschodnie (oficyna pałacowa), ob. budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	40	2 poł. XVIII w., przebudowa 1 ćw. XIXw., przebudowy XIX, XX w.	Domy mieszkalne	A/5738/1155/J zdn. 18.02.1994
419	Kowary	Pałac - skrzydło zachodnie (oficyna pałacowa), ob. budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	40	2 poł. XVIII w., przebudowa 1 ćw. XIX w., przebudowy XIX, XX w.	Domy mieszkalne	A/5738/1155/J zdn. 18.02.1994
420	Kowary	Pałac, ob. budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	40	2 poł. XVIII w., przebudowa 1 ćw. XIXw., przebudowy XIX, XX w.	Pałace	A/5738/1155/J zdn. 18.02.1994
421	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	42	ok. 1810 r., ok. 1900 r. rozbudowa	Domy mieszkalne	-
422	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	44	pocz. XIX w., XIX/XX w.	Domy mieszkalne	-
423	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Ludwika Waryńskiego	48	pocz. XIX w., poł. XXw.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
424	Kowary	Wiadukt kolejowy	ul. Wiejska	-	I. 1901-1905 (otwarcie 05.06.1905 r.)	Budownictwo przemysłowe	-
425	Kowary	Gościniec, "Karczma przy sztolni" ("Gasthof zum Stollen"), następnie gospoda ze sklepem mięsno-kielbaśniczym, ob. budynek mieszkalny	ul. Wiejska	1	wzm. XVI w., XIX/XXw.	Budowle użyteczności publicznej	A/5742/1145/J zdn. 29.06.1993
426	Kowary	Budynek administracyjny (?) fabryki Filców Technicznych "Akteingesellschaft C. G. Güttler Filztuchfabrik", ob. prywatny żłobek I przedszkole	ul. Wiejska	3	I. 60. XIX w., 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
427	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	6	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
428	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	7	XIX/XX w.	Domy mieszkalne	-
429	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	8	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
430	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	9	3 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
431	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	10	ok. 1935 r.	Domy mieszkalne	-
432	Kowary	Ogrodzenie działki parkowo urządzonego terenu wraz z willą właściciela Fabryki Filców Technicznych "Akteingesellschaft C. G. Güttler Filztuchfabrik"	ul. Wiejska	11	ok. 1910 r.	Ogrodzenia, bramy i kordegardy	-
433	Kowary	Willa właściciela Fabryki Filców Technicznych "Akteingesellschaft C. G. Güttler Filztuchfabrik", ob. budynek nieużytkowany	ul. Wiejska	11	ok. 1910 r., XX w.	Domy mieszkalne	-
434	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	15	XVIII w., po 1900 r. przebudowa	Domy mieszkalne	-
435	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	15a	ok 1920 r.	Domy mieszkalne	-
436	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	18	3 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
437	Kowary	Willa	ul. Wiejska	19	ok. 1890 r., ok. 1910 r. rozbudowa	Domy mieszkalne	-
438	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	20	ok. 1880 r., 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
439	Kowary	Willa	ul. Wiejska	20a	ok. 1910 r., 2 poł. XX w. remonty	Domy mieszkalne	-
440	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	21	1889 r., remonty 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
441	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	23	4 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
442	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	25	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
443	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	28	ok. 1915 r.	Domy mieszkalne	-
444	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. budynek mieszkalny	ul. Wiejska	33	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
445	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	34	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
446	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. budynek mieszkalny	ul. Wiejska	35	XIX/XX w.	Domy mieszkalne	-
447	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	38	3 ćw. XIX w., rozbudowa pocz. XX w.	Domy mieszkalne	-
448	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	41	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
449	Kowary	Budynek mieszkalny, tzw. bliźniak w obrębie osiedla, realizowanego przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge", ob. budynek mieszkalny	ul. Wiejska	42-44	I. 30. XX w., remont XX/XXI w.	Domy mieszkalne	-
450	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	43	I. 20. XX w.	Domy mieszkalne	-
451	Kowary	Budynek mieszkalny, tzw. bliźniak w obrębie osiedla, realizowanego przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu	ul. Wiejska	46-48	I. 30. XX w., remont XX/XXI w.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
		Schmiedeberg in Riesengebirge", ob. budynek mieszkalny					
452	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	47-47A	I. 1920-1930	Domy mieszkalne	-
453	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	49	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
454	Kowary	Budynek mieszkalny w obrębie osiedla, realizowanego przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge", ob. budynek mieszkalny	ul. Wiejska	50	I. 30. XX w.	Domy mieszkalne	-
455	Kowary	Budynek mieszkalny w obrębie osiedla, realizowanego przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge", ob. budynek mieszkalny	ul. Wiejska	52	k. XIX w., 1 poł. XX w. rozbudowa	Domy mieszkalne	-
456	Kowary	Budynek mieszkalny w obrębie osiedla, realizowanego przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge", ob. budynek mieszkalny	ul. Wiejska	54	1938 r.	Domy mieszkalne	-
457	Kowary	Budynek szkoły (?), po 1945 r. - szkoła, ob. budynek nieużytkowany	ul. Wiejska	55	przed 1892 r., po 1945 r.	Budowle użyteczności publicznej	-
458	Kowary	Budynek mieszkalny w obrębie osiedla, realizowanego przez "Gemeinnützige Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge", ob. budynek mieszkalny	ul. Wiejska	56	1938 r.	Domy mieszkalne	-
459	Kowary	Budynek mieszkalny w obrębie osiedla, realizowanego przez "Gemeinnützige	ul. Wiejska	58	I. 30. XX w., k. XX w.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
		Baugenossenschaft G.m.b.H zu Schmiedeberg in Riesengebirge", ob. budynek mieszkalny					
460	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	60	k. XIX w., 2 poł. XXw.	Domy mieszkalne	-
461	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	61	4 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
462	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	65	4 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
463	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	67	4 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
464	Kowary	Zagroda (nr 68-70) – budynek gospodarczy z mieszkalnym poddaszem	ul. Wiejska	68	4 ćw. XIX w.	Budynki gospodarcze	-
465	Kowary	Gospoda "Ober-Kretscham", następnie zajazd Reinharda Klozego, ob. budynek mieszkalny	ul. Wiejska	69	3 ćw. XIX w., ok. 1910 r.	Budowle użyteczności publicznej	-
466	Kowary	Zagroda (nr 68-70) – budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Wiejska	70	2 poł. XVIII w., 4 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
467	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	72	3 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
468	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	76	I. 20. XX w.	Domy mieszkalne	-
469	Kowary	Hotel "Wilhelmshöhe" (?), ob. budynek mieszkalny	ul. Wojska Polskiego	1	4 ćw. XIX w.	Budowle użyteczności publicznej	-
470	Kowary	Willa, ob. budynek mieszkalny	ul. Wojska Polskiego	2	przed 1900 r.	Domy mieszkalne	A/5520/1346/J zdn. 05.101998
471	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Wojska Polskiego	3	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
472	Kowary	Hotel "Mattern", ob. budynek mieszkalny	ul. Wojska Polskiego	4	4 ćw. XIX w., remonty, adaptacje po 1945 r.	Budowle użyteczności publicznej	-
473	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Wojska Polskiego	5	ok. 1900 r.	Domy mieszkalne	-
474	Kowary	Budynek mieszkalny z częścią gospodarczą	ul. Wojska Polskiego	6	XIX/XX w.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
475	Kowary	Willa "Dorotheenhof", ob. budynek mieszkalny	ul. Wojska Polskiego	8	k. XIX w., 2 poł. XXw.	Domy mieszkalne	-
476	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wojska Polskiego	9	k. XIX w., 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
477	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Wojska Polskiego	11	k. XIX w., k. XX w.	Domy mieszkalne	-
478	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. budynek mieszkalny	ul. Wojska Polskiego	13	4 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
479	Kowary	Willa	ul. Wojska Polskiego	17	ok. 1900 r.	Domy mieszkalne	-
480	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wojska Polskiego	20	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
481	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wojska Polskiego	21	ok. 1915 r.	Domy mieszkalne	-
482	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wojska Polskiego	23	k. XIX w., pocz. XXI w.	Domy mieszkalne	-
483	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wojska Polskiego	24	pocz. XX w.	Domy mieszkalne	-
484	Kowary	Restauracja i cukiernia "Glück im Winkel", ob. budynek mieszkalny z usługowym przyziemem (sklep)	ul. Wojska Polskiego	25	pocz. XX w.	Budowle użyteczności publicznej	-
485	Kowary	Willa "Augusta", ob. budynek mieszkalny	ul. Wojska Polskiego	26	ok. 1900 r.	Domy mieszkalne	-
486	Kowary	Willa "Berta", ob. budynek mieszkalny	ul. Wojska Polskiego	27	ok. 1900 r.	Domy mieszkalne	-
487	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Wojska Polskiego	28	ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
488	Kowary	Pensjonat "Zum Schweizerhaus", ob. budynek mieszkalny	ul. Wojska Polskiego	29	ok. 1900 r.	Budowle użyteczności publicznej	-
489	Kowary	Pensjonat "Hohenzollernhof" (willa "Opitz"?), ob. budynek mieszkalny	ul. Wojska Polskiego	31	ok. 1900 r.	Budowle użyteczności publicznej	-
490	Kowary	Willa	ul. Wojska Polskiego	32	1910 r. (proj. T. Effenberger)	Domy mieszkalne	-
491	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy,	ul. Wojska Polskiego	33	pocz. XIX w., pocz. XX w.	Domy mieszkalne	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
		ob. nieużytkowany			rozbudowa		
492	Kowary	Budynek mieszkalny	al. Wolności	2	k. XIX w., 2 poł. XX w.	Domy mieszkalne	-
493	Kowary	Budynek mieszkalny	al. Wolności	9	I. 20. XIX w.	Domy mieszkalne	-
494	Kowary	Budynek mieszkalny, tzw. bliźniak	al. Wolności	10-10A	I. 1920-1930	Domy mieszkalne	-
495	Kowary	Willa	al. Wolności	11	I. 20. XIX w., 2 poł. XX w. remont	Domy mieszkalne	-
496	Kowary	Budynek mieszkalny, tzw. bliźniak	al. Wolności	12-12A	I. 1920-1930	Domy mieszkalne	-
497	Kowary	Budynek mieszkalny	al. Wolności	14	I. 20. XIX w.	Domy mieszkalne	-
498	Kowary	Budynek mieszkalny	al. Wolności	15	I. 20. XIX w.	Domy mieszkalne	-
499	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Zamkowa	11	4 ćw. XIX w., 2 poł. XX w. remonty	Domy mieszkalne	-
500	Kowary	Budynek mieszkalny, tzw. bliźniak	ul. Zamkowa	15	ok. 1920 r., XX/XXI w.	Domy mieszkalne	-
501	Kowary	Gospoda "Goldener Schlüssel", ob. budynek mieszkalny	ul. Łomnicka	3-3A	4 ćw. XIX w.	Budowle użyteczności publicznej	-
502	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Łomnicka	5	1 poł. XIX w., przebudowa pocz. XX w.	Domy mieszkalne	-
503	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Łomnicka	7	poł. XIX w.	Domy mieszkalne	-
504	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Łomnicka	9	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
505	Kowary	Budynek produkcyjno-biurowo-mieszkalny (manufaktura tkacka), ob. budynek mieszkalny	ul. Łomnicka	10	poł. XVIII w., k. XIX w., pocz. XX w. (rozbudowy)	Budownictwo przemysłowe	-
506	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Łomnicka	13	2 poł. XIX w.	Domy mieszkalne	-
507	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Łomnicka	14	k. XIX w.	Domy mieszkalne	-
508	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Łomnicka	15	ok. 1920 r.	Domy mieszkalne	-
509	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Łomnicka	19	1788 r., pocz. XIX w.	Domy mieszkalne	A/5555/1291/J z

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
					przebudowa		dn. 10.04.1997
510	Kowary	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ob. budynek mieszkalny	ul. Łomnicka	21	k. XIX w., ok. 1910 r.	Domy mieszkalne	-
511	Kowary	Willa "Ludovici", ob. budynek mieszkalny	ul. Źródłana	1	4 ćw. XIX w.	Domy mieszkalne	-
512	Kowary	Budynek mieszkalny	ul. Źródłana	3	ok. 1900 r., po 1910 r.	Domy mieszkalne	-

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków

Tabela 14. Wykaz parków, cmentarzy etc.

L.p.	Miejscowość	Obszar	Lokalizacja	Rodzaj	Wpis do rejestru
1	Kowary	Zespół kościelny – cmentarz wokół kościoła pw. Imienia Najświętszej Marii Panny	pl. Franciszkański	Cmentarze	-
2	Kowary	Droga-aleja do sanatorium "Bukowiec"	al. Józefa Gielniaka	Parki, ogrody	-
3	Kowary	Zespół sanatorium kobiecego – park	ul. Jeleniogórska	Parki, ogrody	A/5625/910/J z dn. 30.03.1988
4	Kowary	Zespół pałacowo-parkowy Ciszyca - park	ul. Jeleniogórska	Parki, ogrody	A/5367/537/J z dn. 06.07.1979
5	Kowary	Park miejski	ul. Karkonoska	Parki, ogrody	-
6	Kowary	Teren wokół kaplicy pw. św. Anny	ul. Kowalska	Działki przynależne do budynków	A/5542/J/1311/J z dn. 17.09.1997
7	Kowary	Ogród i strzelnica Bractwa Kurkowego, następnie park i promenada, ob. park	ul. Jana Matejki	Parki, ogrody	-
8	Kowary	Parkowo urządzone otoczenie dworu, ob. budynku Nadleśnictwa Śnieżka	ul. Poczтова	Parki, ogrody	-
9	Kowary	Relikt cmentarza leśnego ("Waldfriedhof"), ob. cmentarz zlikwidowany, groby ekshumowane(?)	ul. Tadeusza Rejtana	Cmentarze	-
10	Kowary	Park przy willi	ul. Sanatoryjna	Parki, ogrody	415/1-2/A/04 z dn. 22.10.2004
11	Kowary	Park przy zamku (dworze) "Nowy Dwór" ("Radociny")	ul. Sanatoryjna	Parki, ogrody	A/5375/505/J z dn. 07.12.1977
12	Kowary	Zespół sanatoryjno-parkowy Bukowiec i Wysoka Łąka – park sanatoryjny	ul. Sanatoryjna	Parki, ogrody	A/5827/1051/J z dn.

L.p.	Miejscowość	Obszar	Lokalizacja	Rodzaj	Wpis do rejestru
					14.09.1990
13	Kowary	Zespół ewangelicki – cmentarz ewangelickie (stary i nowy), ob. stary cmentarz zlikwidowany (teren zielony), nowy cmentarz czynny	ul. Stanisława Staszica	Cmentarze	-
14	Kowary	Zespół ewangelicki – teren wokół pastorówki, ob. działka wokół budynku mieszkalnego	ul. Ludwika Waryńskiego	Działki przynależne do budynków	A/5564/1265/J z dn. 03.06.1996
15	Kowary	Parkowo urządzony teren wokół willi właściciela Fabryki Filców Technicznych "Akteingesellschaft C. G. Güttler Filztuchfabrik"	ul. Wiejska	Parki, ogrody	-
16	Kowary	Cmentarz rodowy rodziny von Reuss – grobowiec Marii Klementyny	ul. Wojska Polskiego	Cmentarze	-
17	Kowary	Cmentarz rodowy rodziny von Reuss – grobowce Henryka XXX i jego żony Feodory	ul. Wojska Polskiego	Cmentarze	-

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków

Tabela 15. Wykaz stanowisk archeologicznych

L.p.	Miejscowość	Numer	Chronologia / Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
1	Kowary	//86-17	chronologia nieokreślona/nieokreślona	Stanowiska archeologiczne: archiwalne bez lokalizacji	-
2	Kowary	1/1/86-17	chronologia nieokreślona/cmentarzysko ciepłalne; pradzieje/nieokreślona	Stanowiska archeologiczne: archiwalne bez lokalizacji	-
3	Kowary	2/2/86-17	średniowiecze/osada(?)	Stanowiska archeologiczne: archiwalne bez lokalizacji	-
4	Kowary	3/3/86-17	średniowiecze/osada	Stanowiska archeologiczne: archiwalne bez lokalizacji	-
5	Kowary	4/4/86-17	średniowiecze/osada	Stanowiska archeologiczne: archiwalne bez lokalizacji	-
6	Kowary	5/5/86-17	średniowiecze/krzyż pokutny (z wrytą dzidą jako narzędziem zbrodni)	Stanowiska archeologiczne: < 0.01 ha	-
7	Kowary	6/6/86-17	średniowiecze/kopalnia – szyb(?), huta(?)	Stanowiska archeologiczne: archiwalne bez lokalizacji	-
8	Kowary	7/7/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha	-
9	Kowary	8/8/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha	-

L.p.	Miejscowość	Numer	Chronologia / Datowanie	Rodzaj	Wpis do rejestru
10	Kowary	9/9/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha	-
11	Kowary	10/10/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: > 0.5 ha	-
12	Kowary	11/11/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha	-
13	Kowary	12/12/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: > 0.5 ha	-
14	Kowary	13/13/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha	-
15	Kowary	14/14/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha	-
16	Kowary	15/15/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./ślad osadnictwa	Stanowiska archeologiczne: < 0.01 ha	-
17	Kowary	16/16/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: > 0.5 ha	-
18	Kowary	17/17/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha	-
19	Kowary	18/18/86-17	okres nowożytny koniec XVIII w./pawilon ogrodowy	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha	-
20	Kowary	19/19/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha	-
21	Kowary	20/20/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha	-
22	Kowary	21/21/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha	-
23	Kowary	22/22/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha	-
24	Kowary	23/23/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha	-
25	Kowary	24/24/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha	-
26	Kowary	25/25/86-17	późne średniowiecze XIII-XIVw./osada	Stanowiska archeologiczne: 0.01 ha - 0.5 ha	-
27	Kowary	26/38/86-17	okres nowożytny XVI w./wieża rycerska(?)	Stanowiska archeologiczne: archiwalne bez lokalizacji	-
28	Kowary	27/2/87-17	okres nowożytny/osada	Stanowiska archeologiczne: > 0.5 ha	-

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków

Tabela 16. Wykaz obszarów - zespołów objętych ochroną

L.p.	Miejscowość	Obszar	Lokalizacja	Rodzaj	Wpis do rejestru
1	Kowary	Zespół kościelny kościoła ewangelickiego	ul. Stanisława Staszica	Założenia przestrzenne	-
2	Kowary	Zespół sanatoryjno-parkowy "Bukowiec" i "Wysoka Łąka"	ul. Sanatoryjna	Założenia przestrzenne	A/5827/1051/J z dn. 14.09.1990
3	Kowary	Zespół pałacowo-parkowy Ciszycza	ul. Jeleniogórska	Założenia przestrzenne	-
4	Kowary	Strefa obserwacji archeologicznej ("OW")	Obszar historycznego osadnictwa w granicach administracyjnych miasta.	Strefy obserwacji archeologicznej	-
5	Kowary	Zespół sanatorium kobiecego	ul. Jeleniogórska	Obszary wpisane do rejestru zabytków	A/5625/910/J z dn. 30.03.1988
6	Kowary	Miasto - układ urbanistyczny	granice administracyjne miasta z 1956 r.	Obszary wpisane do rejestru zabytków	A/1808/365 z dn. 25.11.1956

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków

Spis tabel, rysunków i wykresów

Tabela 1. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze Gminy Miejskiej Kowary oraz zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	17
Tabela 2. Nieruchome zabytki archeologiczne z terenu Gminy Miejskiej Kowary wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków	58
Tabela 3. Nieruchome zabytki archeologiczne z terenu Gminy Miejskiej Kowary wpisane do gminnej ewidencji zabytków	58
Tabela 4. Wykaz zabytków w wojewódzkiej ewidencji zabytków	65
Tabela 5. Nieruchome zabytki archeologiczne z terenu Gminy Miejskiej Kowary wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków	92
Tabela 6. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w których zawarte zostały ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej na obszarze Gminy Miejskiej Kowary	97
Tabela 7. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Miejskiej Kowary	109
Tabela 8. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Miejską Kowary – priorytet I	110
Tabela 9. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Miejską Kowary – priorytet II	111
Tabela 10. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Gminę Miejską Kowary – priorytet III	111
Tabela 11. Sprecyzowane działania w zakresie ochrony zabytków na terenie Gminy Miejskiej Kowary	112
Tabela 12. Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu	114
Tabela 13. Wykaz budynków i budowli	118
Tabela 14. Wykaz parków, cmentarzy etc.	159
Tabela 15. Wykaz stanowisk archeologicznych	160
Tabela 16. Wykaz obszarów - zespołów objętych ochroną	162
Rysunek 1. Herb, flaga oraz pieczęć Miasta Kowary	49
Rysunek 2. Formy ochrony przyrody w granicach Gminy Miejskiej Kowary	54
Rysunek 3. Zespół "Kowarskie Wrzosey" w lokalnym stroju	61
Rysunek 4. Kowarska Starówka	99
Rysunek 5. Kościół parafialny NMP w Kowarach	100
Rysunek 6. Kaplica św. Anny w Kowarach	101
Rysunek 7. Plebania	101
Rysunek 8. Szpital "Bukowiec" w Kowarach	103
Rysunek 9. Szpital Wysoka Łąka	104
Rysunek 10. Pałac „Smyrna”	105
Rysunek 11. Zespół pałacowo-parkowy „Ciszycy”	106
Rysunek 12. Pałac Nowy Dwór	107
Rysunek 13. Grobowce rodziny von Reuss	108
Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych z terenu Gminy Miejskiej Kowary zgodnie z Gminną Ewidencją Zabytków	118

UZASADNIENIE

Gmina zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021r., poz. 1372) w zakresie zadań własnych realizuje sprawy dotyczące zabytków i opieki nad zabytkami.

Obowiązek sporządzenia gminnego programu opieki na zabytkami nakłada na gminę art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami (Dz. U. z 2021r. poz. 710 ze zm.). Mówi on, że burmistrz sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami. Program przedstawiany jest radzie gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Program jest ogłaszany w dzienniku urzędowym województwa (art. 87 ust. 4). Z realizacji Programu, Burmistrz sporządza sprawozdanie co dwa lata, które przedstawia radzie miasta (art.87 ust.5).